İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ BEŞERİ ve
İKTİSADÎ COĞRAFYA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ -1994

K I R K L A R E L İ

Ş E H R İ

DANIŞMAN:Prof.Dr.SÜHA E.GÖNEY
Edebiyat Fakültesi Beşeri ve
İktisadî Coğrafya Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi

HAZIRLAYAN: Oya Esin KAYMAZ
91-7466

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sahife

Sahife

Sahife

Ö N S Ö Z

Kentleşmedeki gelişmelerin o kentte yaşayanların sosyo-ekonomileri ile eş güdüm içinde olduğu söylenir.Trakya'lı olup buradaki kentlerde büyüdüğümden ve KIRKLARELİ ŞEHRİ'nde de iki yıla yakın bir süre oturup diğer kentlere göre sosyo-ekonomik yapısının yetersiz olduğunu gördüğümden, yukarıda söylenenle bunu birleştirdim.Ekonomisi tarıma dayalı olan;yıllardır istese de sanayi kenti olamayan Kırklareli'ni bir bakıma bu hususu vurgular nitelikte olduğu için araştırma konusu olarak seçtim.

Çalışmamın daha başlangıcında gerçekten çağımızda sanayileşmeyi istemeyen bir kentin düşünülemeyeceğini gördüm.Ama sanayileşememede toplumun payının yanısıra o toplumun oturduğu yerin coğrafi konumunun da çok önemli olduğunu anladım.

Bugün gerçekten Kırklareli kenti artık bütün bunların ve gecikmesinin bilincindedir.O'na bağlı ilçelerden Lüleburgaz ve Babaeski'deki sanayileşme,getirdiği çevre sorunları dışında burada çok arzulanmaktadır.

Araştırma,şehir coğrafyası ağırlıklı olduğu için Kırklareli'nin yukarıda değinilen ekonomik çözümlemesi yanısıra,daha ağırlıklı biçimde yerleşme ve şehircilik üzerinde durulmuştur.Kent fiziksel çevresiyle ele alınmış;toplumsal çevre de göz ardı edilmemiştir.

Çok eski bir yerleşme yeri olan;Trak,Makedonya,Roma-Bizans,Osmanlı kültürlerinin etkisinde gelişen kent,ne yazıktır ki sınır kenti olduğu için ihmal edilmiştir.Cumhuriyet dönemi başlangıcında da yerleşme kanalize edilmemiş görünmektedir.Örneğin kentin kadastrosu 1940 ta tamamlanmıştır.İlk imar plânı 1948 de yapılmıştır.Ancak 1968 yılında yapılan ikinci imar plânı ise;ilkini pek aşamamış,eski dokuyu korumuştur.

Kentin bilinçli halkının isteklerine uyan Kırklareli Belediye'si, hem şehir imar plânını modernize etme,hem de şehir halkının sanayileşme özlemine cevap vermek isteyince,akılcı bir yol izlemiştir.Bu amaçla yerleşme bilimleri ve şehircilik araştırmaları donelerinden yararlanılmış ve 1984 yılında Yıldız Üniversitesi Döner Sermaye İşletmeleri Plânlama Grubu'na "KIRKLARELİ KENTİ EKONOMİK,TOPLUMSAL ve FİZİKİ ÇEVRE ÇÖ-

ZÜMLEME ÇALIŞMASI" yaptırılmıştır.

Bu değerli çalışma sonucu ortaya konan veriler,KIRKLARELİ Şehri nin eksikliklerinin görülmesine;bunların giderilmesine yönelik öneriler ise kentin yerleşme bilimleri ve şehircilik araştırmaları ışığında toparlanmasına ortam hazırlamıştır.

Nitekim bundan sonra 1968 İmar Plânının çeşitli değişiklikleri ile ortaya çıkan mimari kargaşa önlenmiştir.Şehrin içinde büyük boşluklar yaratan uygulama sona ermiştir.Organize Sanayi Bölgesi ile Küçük Sanayi Sitesi projeleri,tarıma elverişli olmayan topraklara yönlendirilmiştir.Dereköy Hudut Kapısına giden yol,kuzeydeki toplama yolu da devreye konarak şehri rahatlatan bir çevre yolu haline konmuştur.Şehrin batıya ve güneye doğru genişlemesi öngörülüp,gerçekten yeni kurulan Bademlik ve Pınar mahalleleriyle kent buralara doğru isabetli bir şekilde yönlendirilmiştir.Sadece yapılaşması bittiği halde,bir türlü tam anlamıyla faaliyete geçirilemeyen,Kavaklı Belediyesi hudutları içindeki Tarım Âlet ve Makinaları Fabrikası, plânlananın aksine,tarıma elverişli topraklar üzerine kurulmuştur. Şimdiki haliyle çok olumsuz olan bu fabrikanın,Trakya Üniversitesi'ne devir çalışmaları da vardır.Bu çalışma biraz da son günlerde şehir halkının; "..Sanayîmiz yok,bari bacasız sanayîmiz olsun.Kentimiz üniversite kenti yapılsın," şeklindeki düşünceden de kaynaklanmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın Üniversiteleri büyük kentlerin dışına taşıma düşüncesi sırasında,Kırklareli'lilerin bu düşüncesi olumlu bir düşüncedir.Kente Trakya Üniversitesi bünyesinde henüz kurulmayan,Orman ve Veteriner Fakülteleri bu isteğe de dayalı olarak hemen kurulabilir.Esasen bir türlü sanayîleşemeyen ve " Nasıl bir sanayileşme" sorusuna cevap arayan kent, bu yaklaşımıyla,aradığı sorunun cevabını bulmuştur.Bu konuda Kırklareli halkına yardım edilmelidir.

Çalışmamda bu güne kadar yüksek lisans tez konusu olarak alınmayan Kırklareli Şehri'nin fizikî,ekonomik ve toplumsal çevresini biraz olsun çözümlediğim inancındayım.Bu uğraşım sırasında çok zorlandığım kaynak ve diğer istatistikî bilgi,belge,plân,harita vb.konusunda yardımlarını gördüğüm Sayın Kırklareli Valisi,Belediye Başka-

kanı,İl Plânlama Müdürü,Milli Eğitim Müdürü,Kültür Müdürü,Nüfus ve Vatandaşlık Müdürü,Belediye Fen İşleri Müdürü ile çalışanlarına teşekkür ederim.

Önsöz'de;Şehir Coğrafyası dersini,şimdi tam anlamıyla öğrendiğimi,Kırklareli şehir yerleşmesini sanırım yeterince aktardığımı da belirtmek isterim.Bu arada Kırklarelili'lerin yeni imar plânlarına uydukları,önerileri dikkate almaya devam ettiklerinde,kentlerinin hem sanayîleşebileceğini,hem de çağdaş bir şehre kavuşacaklarına inancımı da ilâve edebilirim.Ayrıca bu zorlu çalışmada Dekanlık yüküne rağmen her türlü yardımlarını esirgemeyen danışmanım Sayın Prof. Dr.Süha E.GÖNEY'e de saygı ve şükranlarımı arzederim.

OYA ESİN KAYMAZ

91-7466

C O Ğ R A F İ   K O N U M

I.BÖLÜM-ŞEHRİN KURULMASIYLA İLGİLİ TABİİ ÖZELLİKLER

"Kırklareli" adını alanMerkez İlçe ve ona bağlı BABAESKİ,DEMİRKÖY,KOFÇAZ,LÜLEBURGAZ,PEHLİVANKÖY,PINARHİSAR ve VİZE ilçeleriyle birlikte KIRKLARELİ İLİ'ni oluşturan KIRKLARELİ ŞEHRİ;Istıranca (Yıldız) dağlarının eteğinde kurulmuş çok eski bir yerleşme merkezidir.

İl;Marmara Bölgesi'nin Istranca ve Ergene bölümleri üzerindedir. Başka bir deyişle KIRKLARELİ;Marmara Bölgesi'nden Avrupa'ya geçiş alanında ve Bulgaristan ile komşu bir sınır ilidir.Doğusunda Karadeniz, güneydoğusunda İstanbul,güneyinde TEKİRDAĞ,batısında Edirne,kuzeyinde ise Bulgaristan yer alır.

Şehrin kuzey-batısından güney-doğusuna çizilen hattın solunda Ergene ovasının en bereketli tarım arazileri bulunur.Anılan hattın sağında ise Istranca dağlarının çok büyük bir kısmı yer alır.Zengin bir orman örtüsü ve 52 km.lik Karadeniz kıyı şeridi görülür.Bu özellikleriyle Kırklareli hem trakyalı hem karadenizlidir.

Kırklareli il olarak Marmara Bölgesinin kuzeybatısında yer almaktadır.İl merkezi olan şehir de ilin kuzeybatısında bulunduğundan, coğrafi konumu itibariyle ilçelerine uzak,Edirne ile Bulgaristan'a daha yakındır.Ayrıca Istranca dağları,ili çaprazlama olarak ayırmakta;Kırklareli ve kuzeydeki Kofçaz,Demirköy ve Vize ilçeleri bu dağların eteğinde ya da uygun yerlerinde oldukları için gelişememektedir. Oysa ilin güneyinde bulunan özellikle Lüleburgaz ve Babaeski ilçeleri;hem verimli tarım arazilerinde kuruldukları,hem sanayileştikleri, hem de O-1 ve TEM yolları içlerinden ya da yanlarından geçtikleri için çok gelişmektedir.Bu durum yüzünden ilin halkı,Kırklareli ve gelişmeyen ilçelerine değil,gelişen Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerine yerleşmeyi,yatırım yapmayı düşünmektedir.

6.550 km^2lik yüzölçüme sahip olan Kırklareli ili,40°14' ve 42°00' kuzey enlemleri ile 26°53' ve 28°13' doğu boylamları arasında yer almaktadır.1990 nüfus sayımına göre toplam nüfusu 309.512 kişi olan ilin,8 ilçesi,9 bucağı 180 köyü vardır.Belediye sayısı 23 tür.Bu nüfusun ve yerleşmenin büyük bir bölümü;Lüleburgaz,Babaeski,Kırklareli

Merkez ilçeleri ile bunlara bağlı belediye ve köylerde;daha doğru ifadeyle tarım ve sanayi alanlarındadır.Kofçaz,Demirköy,Pınarhisar ve Vize ilçelerinde nüfus, her geçen gün artacağına azalmaktadır.

Kırklareli şehri değinilen özellikleri ve coğrafi konumuyla Osmanlı İmparatorluğu döneminde de eski bir yerleşim yeri olmasına rağmen ikinci plânda kalmış,Edirne'ye bağlanmıştı.Günümüzde ise Lüleburgaz ilçesinin il yapılma çalışmaları gerçekleşirse ve bu ilçesini kaybederse yine küçük bir ilin merkezi olma konumuna düşebilir.

1.1.YERŞEKİLLERİ

Kırklareli topraklarının %48.1 lik bölümünü dağlar,%7.8 lik bölümünü ovalar ve %44.1 lik bölümünü ise alçak platolar oluşturur. Başka bir ifadeyle 6550 km^2 yüzölçümüyle ülkemizin %8 lik bir bölümünü kapsayan Kırklareli ilinin;doğu ve kuzeyi Istranca dağları,güneyi ise Ergene havzasına inen az eğimli basık yayla ve ovalarla kaplıdır.Bk.Harita 1.1.KIRKLARELİ-İL BÜTÜNÜ-EĞİM DURUMU.(bk.s.3)

1.1.1.DAĞLAR

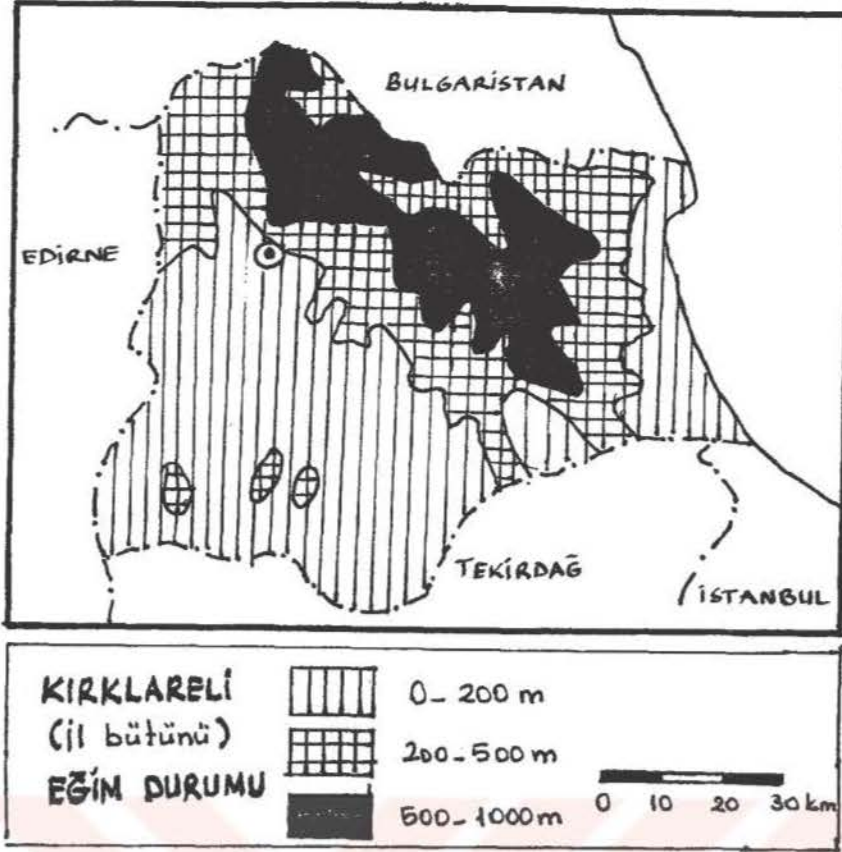
Kırklareli'nde kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan Istranca (Yıldız)dağları, jeolojik bakımdan birbirinden ayrı özellikler taşıyan iki oluşum gösterir.Batıda Edirne yönünde ve doğuda İstanbul'a doğru azalma gösteren dağlar,Kırklareli-Demirköy arasında en uç noktasını verir ve Büyük Mahya tepesinde 1031 metreye ulaşır.

Trakya peneplenlerini kuzeyden ve doğudan çevreleyen bu dağların,aynı zamanda bütün Trakya'nın en yüksek kısmı olan Büyük Mahya tepesi ile Karadeniz'e bakan yamaçları büyük ölçüde yağmur alır. Bu yüzden Istrancalar sık ormanlarla kaplıdır.

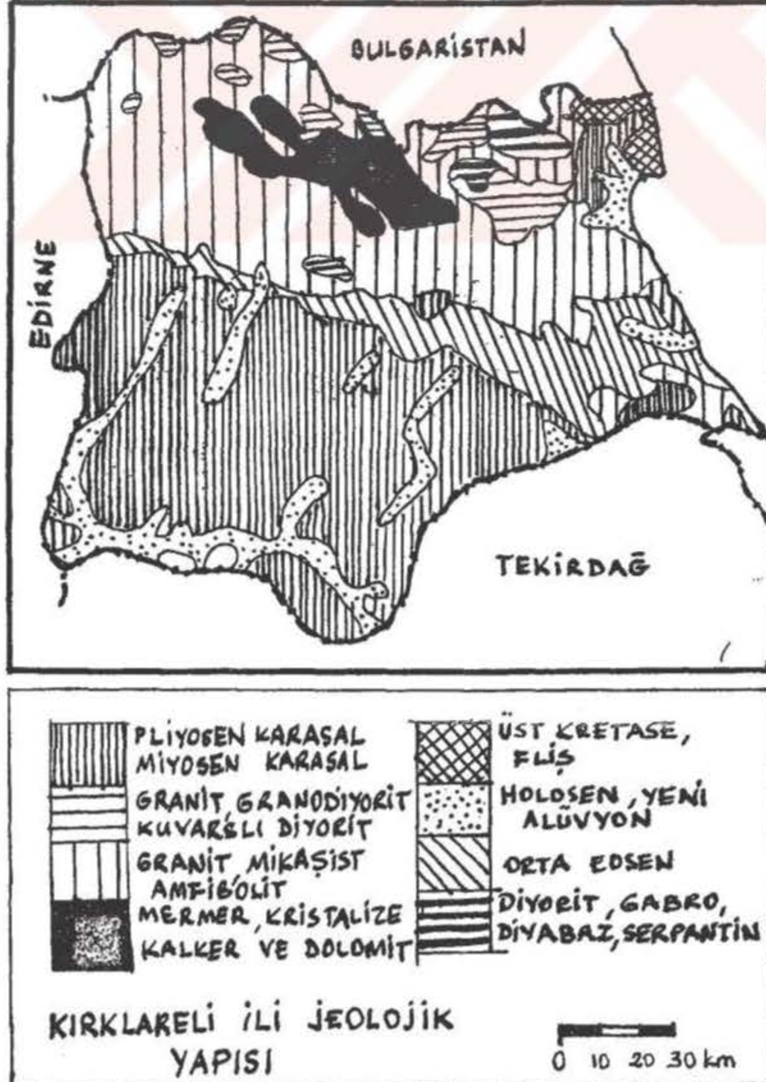
Istrancalar dağ dizisinin,kuzeybatıdaki uzantısı üzerinde bulunan başlıca dağlar;901 m.yükseltideki Fatma Kadın Tepesi,Sivritepe (851 m.),Kaletepe (846 m.)ve Dalyantepe (725 m.)dir.Büyük Mahya'nın doğusunda;Kamelyatepe (776 m.),Topkorutepe (592 m.),Dikilitaştepe (503 m.)yer alır.Diğer tepelerin hepsi 400 m.den küçüktür.

İlin güney ve güneydoğusunu oluşturan Ergene yöresinde, alçak platolara dönüşen Istrancaların uzantıları, 250-300 m.lik küçük tepe

HARİTA 1.1.

HARİTA 1.2.

ler şeklinde karşımıza çıkar.Bunlar;Uludağ (313 m.),Sarmısaklıtepe (238 m.)ve Kocatepe (209 m.)dir.Bunlar dışında bölgede dalgalı yapıpıya raslanmaz.

"KIRKLARELİ İLİ JEOLOJİK YAPISI" na ilişkin Harita 1.2 (bk.s.3) de de görülebileceği gibi,Istranca dağ sırasının jeolojik ve toprak yapısı ya da çekirdeğini,granit ve gnayslar oluşturur.I.Jeolojik zamanın billurlu şistleri ve granit gibi billurlu kayaçları asıl nüvedir. Karadeniz kıyısında II.zamanın killi kireçli katmanlarıyla yer yer volkanik kayaçlar görülmektedir.

Ergene yöresinde ise II.zamanın ilk yarısında oluşmuş kireç taşları dik bir yamaç oluşturur.Bu yamacın eteğinde yer yer suyu bol kaynaklar uzanmaktadır.Yamacın önünde III.jeolojik zamana ait miyosen,pli yosen serilerinden;killi,kumlu kireçli dolgu katmanlarıyla Ergene Havzası yer almaktadır.

Vize ilçesinin doğusundan Merkez ilçe doğusuna uzanan kırık bir fay hattı ise il topraklarının genelde ikinci,üçüncü derecede deprem kuşağına girdiğini göstermektedir.

Çizelge 1.1.de yer alan"KIRKLARELİ İLİ TOPOGRAFİK DURUMU"(Bk.s. 5)dikkate alındığında;%48 lik dağlık arazinin 2.869.820 dönüm olduğu görülür.(Bk.Çizelge 1.1)

1.1.2.PLATO ve YAYLALAR

Çizelge 1.1.de de görülebileceği gibi,Kırklareli topraklarında %44.1 oranında yer alan platolar önemli bir yer tutmaktadır.Bunlar:1-Kuzey,2-Güney Platoları olarak ikiye ayrılır.Dağlık kütlenin dışında, kuzey ve doğuda Karadeniz'e;güney ve batıda ise Ergene Havzasına doğru yer yer parçalanmış,orta ve alçak yükseklikteki platolardan kuzeydekiler,yağışlı Karadeniz kuşağındadır.Güneydekiler ise Ergene Havzasının karasal iklim kuşağının etkisi altındadır.İlk bölümdekiler çok yağmur aldıklarından bitki örtüsü bakımından zengindirler.Yeryüzü şekilleri ve doğal yapı özellikleri açısından birbirine çok benzeyen ancak çeşitli yükseltiye sahip olan bu platoların en önemlileri Demirköy ve Limanköy platolarıdır.Limanköy platosunun büyük bir bölümü,sık meşe ormanlarıyla kaplıdır.Istranca dağlarının yüksek kesimleri ile Ergene Havzasının tabanı arasındaki Güney platoları farklı özellikler taşır.

ÇİZELGE 1. 1-

KIRKLARELİ İLİ TOPOGRAFİK DURUMU

	Yüzölçümü Dönüm	Dağlık Dönüm %	Ova Dönüm %	Plato Dönüm %
MERKEZ	1.552.800	859.735/55.4	34.770/2.2	658.295/42.4
BABAESKİ	593.550	-	95.916/16.2	497.634/83.8
DEMİRKÖY	768.000	700.635/91.2	2.310/0.3	65.055/8.5
KOFÇAZ	498.500	498.500/100	-	-
LÜLEBURGAZ	897.700	17.000/1.9	230.875/25.7	649.825/72.4
PEHLİVANKÖY	89.500	-	19.125/21.4	70.375/78.6
PINARHİSAR	516.000	25.000/4.9	53.700/10.4	437.300/84.7
VİZE	1.049.000	768 950/73.7	30.305/2.9	249.745/23.8
TOPLAM	5.965.050	2.869.820/48.1	467 001/7.6	2.628.229/44.1

Bu platolarda hayvancılık ve kuru ziraat yapılmaktadır.

İlin topografik durumu dikkate alındığında (Bk.Çizelge 1.1.s.5) %44.1 lik plato ve yaylanın 2.628.229 dönüm olduğu görülür.

1.1.3. VADİLER ve OVALAR

Büyük ölçüde dağlık ve platoluk bir alan olan Kırklareli ilinde, vadiler ve ovalar il topraklarının %7.6 sını kapsamaktadır.

İl alanının kuzey, kuzeydoğu ve doğusunu kaplayan Istranca dağları, Trakya'nın önemli akarsularının kaynaklandığı bir yöredir. Dağ sırasının kuzeydoğusu Karadeniz'e doğru, batısı ve güneyi de Ergene Havzasına doğru bir çok vadi ile parçalanmıştır.

Karadeniz yönündeki vadiler kıyı kuşağının dar ve eğimin fazla oluşu yüzünden pek geniş değildir. Bu yüzden buradaki vadilerde adeta ova yok gibidir.

Ergene Havzası yönünde ise Istranca dağlarından hemen sonra vadilerin tabanları hemen genişler ve birleşerek bir ovalar bütünü olarak Ergene Havzasını ve Ergene ovasını oluşturur.

Kendisine açılan ve her biri Ergene'yi besleyen ve kuzeyden güneye akışlı dereleri de içine alan bir vadiler birliği oluşturan Ergene Vadisi, Kırklareli ilinin en önemli vadisidir. Vadiler birbirinden hafif eğimlerle yükselen sırtlarla ayrılır. Bu sırtların yükseklikleri 50-150 metre arasında değişir. Buralarda kuru tarım ve hayvancılık yapılır. Ergene ovası ise sulu ziraatin yapıldığı çok verimli bir ovadır.

Ergene Havzasındaki dere yataklarına yapılan göletler, barajlar (Kayalı-Kırklareli barajları) ve bunlarla bağlantılı su kanalları, yapma artezyenler açma suretiyle Ergene ovası her geçen gün mükemmel sulu ziraat alanı haline konmaktadır.

Ergene Havzası bilindiği gibi Meriç Havzası ile bağlantılı, hatta Trakya peneplenlerinin hemen hemen bütününü kapsayan ve 1.381.000 hektarlık ova alanlı, ortalama su hacmi 1 milyar m^3 olan Meriç Havzasının bir bölümüdür. Meriç ırmağı ve başta Ergene ile kolları olmak üzere tek bir akarsu havzası olan Meriç Havzası yine Trakya'da olan Marmara Havzasıyla birlikte ülkemizin orta büyüklükteki havza

larındandır.İşte bu iki havzanın büyük bölümleri Kırklareli ili sınır ları içindedir.

Marmara Havzası;Ergene-Meriç Havzasının aksine çok sayıda akarsu havzasının oluşturduğu bir birliktir.319.000 hektarlık ova alanını içine alan Marmara Havzasının su hacmi 6 milyar m^3 e yaklaşmaktadır. Bu havzanın Karadeniz'e açılan vadileri geniş olmayıp burada orman ürünü ve su ürünleri üretimi yapılmaktadır.

İlin topografik durumu dikkate alındığında (Bk.Çizelge 1.1.)%7.6 lık ovalar bölümünün 467.001 dönüm olduğu görülür.

1.1.4.DENİZ ve KIYILAR

Kırklareli ilinin kuzeydoğusu Karadeniz'e açılır.İl kıyıları küçük koylar ve bunları birbirinden ayıran burunlardan oluşan girintili çıkıntılı bir yapıdadır.Kıyılar kuzeyde Bulgaristan'la aramızda sınırı oluşturan Rezve Deresi'nden itibaren eğimlidir.Limanköy ise doğal bir limandır.Ancak mendirek yapımı ile daha koruntulu hale konmuştur. Buradan itibaren kıyı,İğneada çöküntü havzası ile birlikte,dikliği azalarak güneye doğru devam eder.Kıyıköy (Midye),Kastros,Çilingoz koylarında dik kıyıların yerini geniş kumsallar alır.Genelde kayalık, yer yer bataklık ve kumluk olan kıyılar,kuzeybatı-kuzeydoğu ve güneydoğu rüzgârlarına açıktır.Kıyıköy,Kastros ve Çilingoz koylarındaki plajlarla özellikle İğneada ve Limanköydeki kumsallar,denizle orman havasını birlikte solumak isteyenlerce doldurulur.

1.1.5.AKARSULAR

Ülkemizin orta büyüklükteki havzalarından olan Marmara ve Ergene-Meriç Havzalarının büyük bir bölümü Kırklareli il toprakları üzerindedir.Su toplama alanı 24.000 $km.^2$ Marmara Havzası ile su toplama alanı 14.500 $km.^2$ olan Ergene-Meriç Havzası'nın genelde ana su kaynakları Istranca Dağlarıdır.Başka bir deyişle Trakya'nın Karadeniz'e ve Ege Denizine akışlı havzaları Kırklareli'ndeki akarsulardan beslenir.

Kırklareli'nin akarsuları;Meriç nehrine ulaşanlar ve Karadeniz'e ulaşanlar olmak üzere iki ana bölümde toplanabilir.Bunlardan Meriç'e ulaşanlar ilin güneyinde;Karadeniz'e ulaşanlar ise kuze-

yindedir.Güneydeki akarsuların özellikle yaz aylarında suları azalmakta,ilkbaharda artmaktadır.Kuzeydeki akarsuların ise özellikle yaz aylarında suları azalmasına rağmen yatakları kurumayıp,orman içinde aktıklarından üzerlerinde bol miktarda alabalık yaşamaktadır.

Kırklareli'nin güneye,Meriç nehrine doğru akan akarsularından başlıcaları ile kısaca özellikleri şöyle ifade edilebilir:

Ergene Irmağı:Istranca dağlarından doğar ve bu dağlardan doğan çok sayıdaki dereyle birleşir.Alpullu-Pehlivanköy arasında Hayrabolu deresinin de katılmasıyla daha da büyür.Pehlivanköy'ün batısından Edirne topraklarına girer ve Meriç nehrine ulaşır.Haziran-ekim aylarında suyu önemli ölçüde azalır.Debisi Muratlı yakınındaki İnanlı'da 3.151 m^3/sn.,Lüleburgaz'da 5.036 m^3/sn. olan nehir,bol yağışlı yıllarda karların da erimesiyle büyük taşkınlara yol açar.Günümüzde Çerkezköy,Çorlu,Muratlı ve Lüleburgaz'daki sanayi tesislerinin atıklarından nehir büyük ölçüde kirlenmiştir.

Paşaköy Deresi:Vize ilçesinin kuzeyinde Istrancalardan doğar. Tekirdağ topraklarına girer.Burada genişçe bir yay çizerek Ergene'ye karışır.Yıllık ortalama debisi 0.585 m^3/sn.dir.

Sulucak Deresi:Sergen bucağı yakınında lstrancalardan doğar. Ovacık köyü yakınlarında Ergene'ye karışır.55 km.uzunluğunda olmasına rağmen su toplama alanı zengin olmadığından yaz aylarında kurur.

Lüleburgaz Deresi:Güney Istrancalardan doğar.Lüleburgaz'ın kuzeyinde;Poyralı,Kaynarca ve Celâliye(Manastır)dereleriyle birleşir. İlçenin güneyinde Ergene'ye karışır.Su toplama alanı 633 km^2,uzunluğu 58 km.,debisi 0.905 m^3/sn.dir.Yaz aylarında suyu çok azalır.

Şeytan Deresi:Istranca dağlarından doğar.Su toplama alanı 762 km^2,uzunluğu 60 km.dir.Pehlivanköy-Kuştepe köyü yakınında Ergene'ye karışır.Debisi 1.032 m^3/sn.dir.Kırklareli yakınında üzerinde baraj yapılmaktadır.Suyu yaz aylarında önemli ölçüde azalır.

Teke Deresi:Istrancaların batısından doğar.Ergene'nin önemli kollarındandır.Uzunluğu 80 km.,su toplama alanı 2459 $km.^2$dir.Babaeski ilçesinin içinden geçip Pehlivanköy'ün doğusunda Ergene'ye karışır.Debisi 13 m^3/sn olup yaz aylarında adeta kurumaktadır.

Kırklareli ilinin Karadeniz'e dökülen akarsuları;Istrancaların kuzeydoğusundaki vadilerden doğup,anılan yöredeki kıyı kuşağının da eğimin fazla olması yüzünden kısa ve hızlı akışlıdırlar.Başlıcaları:

Deringeçit Deresi:Istrancalardan doğar.Demirköy ve Limanköy platolarını birbirinden ayıran çöküntü alanını izler.Yöreden doğan kolu ile birleşir.İğneada yakınındaki bir lagün gölü olan Mert gölüne akarak Karadeniz'e ulaşır.

Bulanıkdere: Istrancalardan doğup Demirköy platosunun ortasında geçer.Büyük Mahya tepesinin yamaçlarından doğan küçük dereciklerle birleşip İğneada'nın güneyinden Karadeniz'e dökülür.

Rezve Deresi: Dereköy civarındaki Istranca dağlarından doğar. Bir süre güneydoğu ve doğu yönünde akar.Büyük Mahya'nın kuzey yamaçlarından doğan küçük dereciklerle birleşerek kuzeye yönelir.İncesırt yakınlarında Bulgaristan'la sınırımızı çizecek şekilde doğuya dönerek akışını sürdürür.Dar bir vadide aktığı ve kısa olduğu halde suyu boldur.İğneada'nın kuzeyinde Beğendik (100.Yıl Örnekköyü)yakınında Karadeniz'e dökülür.

Pabuç ve Kazan Dereleri:Mahya dağının güneydoğu yamaçlarından doğan bu iki dere birbirine yaklaşan vadilerle aktıktan sonra Kıyıkö (Midye)de denize dökülürler.Suları bol ve temiz olduğundan üst havzaları "Alabalık Koruma Bölgesi" olarak koruma altına alınmıştır.

Bunlar dışında Karadeniz'e dökülen küçük akarsular;İğneada'nın kuzeyindeki Erikli gölüne dökülen Efendi çayı,Kastros koyuna dökülen Çilingoz deresi'dir.

1.1.6.GÖLLER

Kırklareli ilinde büyük göl yoktur.Çoğu denizle bağlantılı olan küçük göller,Istranca dağlarının doğusunda oldukça büyük bir alan kaplayan İğneada çöküntü oluğunda toplanmıştır.

III.Jeolojik zamanın sonlarıyla IV.zamanın başlarında çevredeki dağlardan gelen maddelerle,Rapana sırtı arası ile Limanköy platosunun önündeki körfezin dolmasıyla,Kırklareli'nin iki önemli ve oldukça büyük olan ERİKLİ ve MERT gölleri oluşmuştur.Bunlardan Erikli gölü İğneada'nın kuzeyinde,Mert gölü ise güneyindedir.Bu göller dağlardan gelen sularla beslenir.Kış aylarında sahildeki kumların ge-

çit vermesiyle Karadeniz'e boşalır.

"Kocagöl" de denen ve Deringeçit deresiyle beslenen Mert gölü ve Efendi çayı ile beslenen Erikli gölü,sazlıklarla kaplı ve yabani hayvanlar için ortam oluşturan birer doğa harikasıdır.Bunlarda balık ta yetişir ve avlanır.

İldeki lâgün gölleri olan Hamam gölü ve Pedina gölü de sazlıkları ve yabani hayvanlarıyla ilginç, ancak çok küçük göllerdir.

Kırklareli ilinde, Ergene Havzasının jeolojik yapı itibariyle gölet yapımına uygun olması yüzünden, Toprak-Su tarafından ilin çeşitli yerlerine birçok suni gölet te yapılmıştır.Bunlar sulama yanısıra suni tohumla balık yetiştirme amacıyla da kullanılmaktadır.

1.2. İ K L İ M   Ö Z E L L İ K L E R İ

Kırklareli ili'nin iklim özellikleri:1-Genel Özellikler;2-Sıcaklık;3-Nem ve yağış;4-Rüzgârlar sırasıyla ele alınabilir.

1.2.1.GENEL ÖZELLİKLER

"Marmara İklimi", genelde Akdeniz-Karadeniz bölgeleri iklimleriyle Kıtasal karakterler arasında geçiş iklimi olarak bilinir.Bu iklim, Trakya Bölgesi'nde kıtasal karakteri ağır basan özellik taşır.İşte bu iklimin etkisinde olan Kırklareli'nde iklim yörelere göre farklılık göstermektedir.

İlin Karadeniz kıyısında yani kuzeydoğu kesiminde Karadeniz iklimi görülür.Istranca dağları ile çevrili Ergene yöresinde ise karasal iklim egemendir.Buna bağlı olarak Kırklareli'nin kıyı kuşağında; yazlar serin,kışlar soğuktur.Ergene Havzasında ise yazlar sıcak ve kurak,kışlar soğuk ve zaman zaman kar yağışlı geçmektedir. Başka bir deyişle Kırklareli'nin iç bölgelerinde genellikle yazları sıcak ve kurak,kışları soğuk ve yağışlı step iklimi özelliği görülür.Güneyde Marmara,kuzeyde ise Karadeniz'e yaklaşıldığında daha ılıman bir iklim dikkati çeker.

Çizelge 1.2 deki "Kırklareli İl Merkezi İklim Özelliklerinin Ayırıcı Niteliklerinin Seçilmiş Merkezlerle Karşılaştırılması"(Bk. s.11) burasıikliminin genel özelliklerini daha iyi izleme imkânı verir.

1.2.2.SICAKLIK

Kırklareli yıllık sıcaklık ortalaması ovalık ve dağlık alan-

ÇİZELGE 1.2-

İL MERKEZİ İKLİMİNİN AYIRICI NİTELİKLERİNİN SEÇİLMİŞ İLLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

	KIRKLARELİ	MUĞLA	ANKARA	HAKKARİ
Yerel ortalama yaygın basınç (mb)	988.3	938.8	912.4	826.8
Ortalama sıcaklık (°C)	13.2	15	11.8	9.9
Günlük en yüksek sıcaklık farkı (°C)	21.5	23.8	24.3	21.2
Ortalama oransal nem (%)	73	60.0	60	57
En düşük oransal nem (%)	20	0	3	5
Ortalama açık günler sayısı	67.5	151.2	95.8	134.8
Ortalama bulutlu günler sayısı	196.4	150	188.4	17.3
Ortalama kapalı günler sayısı	101.4	64	81.0	57.3
Ortalama yağış miktarı (mm)	575.8	1.220.9	367.0	791.7
Ortalama kar yağışlı günler sayısı	5.3	1.2	13.9	35.8
Ortalama sisli günler sayısı	12	16.3	25.7	9.5
Ortalama dolulu günler sayısı	1.2	7.2	4.8	1.8
Ortalama rüzgar hızı (m/sn)	3.0	3.4	3.2	2.0
En hızlı rüzgar yönü	K, KD	GD	G	G, GB
Ortalama fırtınalı günler sayısı	32.0	4.3	10.7	20.8
Ortalama toprak sıcaklığı (°C–5cm)	14.7	17.5	14.0	14

larda pek farklı değildir.Örneğin yıllık sıcaklık ortalaması Ergene Havzasının kuzey kenarında yer alan Merkez İlçe'de 13,2°C;anılan havzanın ortasında yer alan Lüleburgaz'da 13,1°C iken Karadeniz'in yağışlı iklimi etkisi altında kalan Demirköy ilçesinde 12° C dir.

İlin Merkez ilçesiyle,Lüleburgaz,Babaeski ve Kofçaz ilçeleriyle çevrelerinde kışların oldukça sert geçtiği gözlenirken daha güney ve kuzeyde soğuğun kırıldığı ılıman karakter ortaya çıkmaktadır.

Kırklareli'nde en yüksek sıcaklık ortalaması ağustos ayı itibariyle 28.6°C olurken,en düşük sıcaklık -6°C ile şubat ayında yaşanmaktadır.

İlde gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı ise mart,ağustos ve eylül aylarında yaşanmakta ve 19.3°C -19.7°C arasında değişen ısı farkları ortaya çıkmaktadır.

Bugüne kadar Kırklareli'nde en yüksek sıcaklık 39.7°C olarak temmuzda,en düşük sıcaklık ise -8,8°C ile şubat ayında tespit edilmiştir.

1.2.3.NEM ve YAĞIŞ

Yükselen topografya ve bitki örtüsüne dayalı olarak nem ve yağış oranı değişmektedir.Bu yüzden Trakya yarımadasının en yüksek bölümü olan Istranca dağlarının özellikle Karadeniz'e bakan yamaçları Kırklareli'nin en bol yağış alan bölümüdür.

Trakya'nın çukur alanını oluşturan Ergene Havzasında;özellikle Istranca dağlarının Karadeniz'den gelen bulutları engellemesi,buradan gelen nemli rüzgârları tutması yüzünden yağış çok azdır.Bu bölgede karlı gün sayısı 6-10 gün arasında değişmektedir.Ortalama nisbî nem %71.7, en düşük nem ise %20 dir.

Kırklareli'nde yıllık yağış ortalaması 575,8 mm.dir.Bu ortalama Lüleburgaz'da 614,5 mm.ye,Pınarhisar'da 630,1 mm.ye,Demirköy'de ise 818 mm.ye çıkmaktadır.

Değinildiği gibi,Istrancalar Karadeniz'den gelen bulutları ve nemli rüzgârları engelleyip tuttuğu için bu yükseltilerin kuzeydoğu kesiminde yıllık yağış ortalamalarının 1000-1200 mm.ye ulaştığı görülür.Bu arada Kırklareli'nde iç bölgelerde yazları yağmur yağar.Yağışın büyük kısmı ekim-mart ayları arasında olur.

Kış yağışlarının oranı;Kırklareli %32.2,Lüleburgaz %32.9,Alpullu'da %31.1 dir.Yaz yağışlarının genel yıllık yağışlara aranı;Kırklareli %19.7,Lüleburgaz %16.9,Alpullu'da %21.1 dolaylarındadır.İç kısımlarda yaz yağışlarının genele oranı ise %17.20 civarındadır.

Kırklareli'nde yağışlı günlerin sayısı 87,karlı günlerin sayısı 19,karla örtülü günlerin sayısı 6,dolulu günlerin sayısı 39,sisli günlerin sayısı 9,çiğli günlerin sayısı 157,kırağılı günlerin sayısı 48, orajlı günlerin sayısı 16,bulutlu günlerin sayısı 194,kapalı günlerin sayısı 82 ve açık günlerin sayısı 84 gündür.

İlde yağış ortalaması 36,7mm.olup buharlaşmanın uygun oluşu yüzünden burada yağış olmasa da bitki en azından çiğ ve kırağıdan kısmî nemi alabildiğinden sulu ziraat yapılamayan yerlerde bile oldukça iyi ürün alınabilmektedir.

Kırklareli'nde yağışlı gün sayısında 21 günle ocak ayı başta gelir.Şubatta 17,aralık ve haziran ayı başlarında 9 ar günün genelde yağışlı geçtiği görülebilir.En az yağış düşen aylar temmuz ve ağustos'tur.Yılın ortalama 49 gününde ısı 30°C ın üstünde,49 gününde ise 0°C ın altında olur.

İlin Merkez İlçesi'nin "Ortalama nisbî nem"," buhar basıncı", "yağış" ve "sıcaklık" şeklindeki iklim elemanları Grafik 1.1.de (Bk.s.14 görülebileceği gibi grafikle de ifade edilebilir.

1.2.4.RÜZGÂRLAR

Kırklareli'nde ortalama rüzgâr hızı 117 m/sn-3 m/sn arasıdır. Egemen rüzgârlar kuzey ve kuzeydoğudan esen yıldız ve poyrazdır.Bunların saatteki hızı ortalama 93 km.dir.Yıllık toplam esme sayısı 4383 olup 2818 i kuzey yönlerden,1467 si güney yönlerden esmektedir.

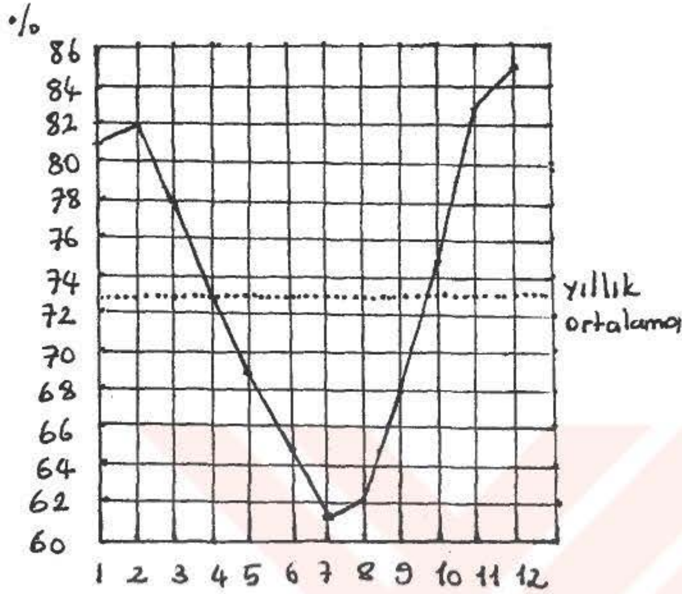
Rüzgârların aylara göre dağılımında haziran ve ekim ayları arasında yoğunlaştıkları görülmektedir.

İlde doğu ve güneydoğu rüzgârlarının aylara dağılımı ise homojendir.

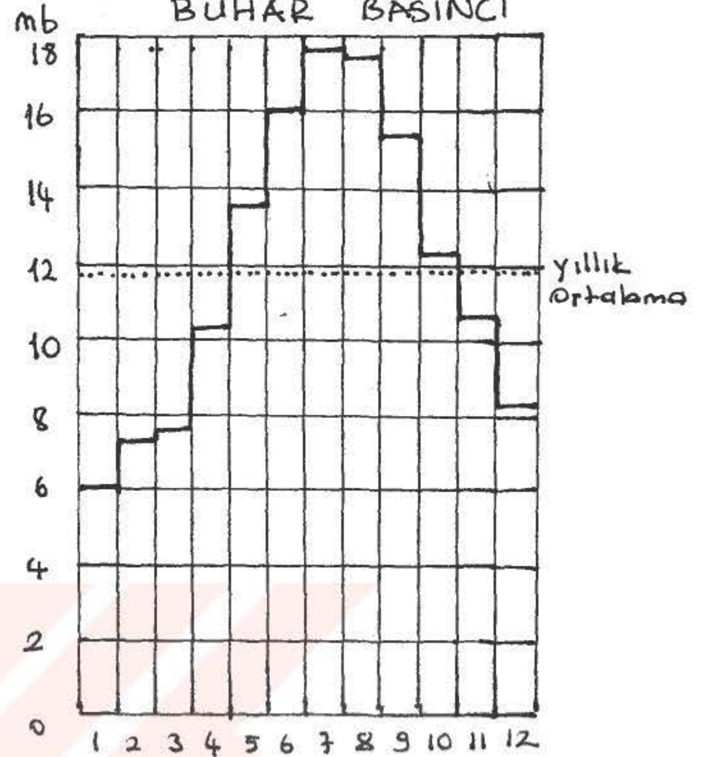
GRAFİK 1.1 -

KIRKLARELİ İLİ MERKEZ İLÇE İKLİM ELEMANLARI

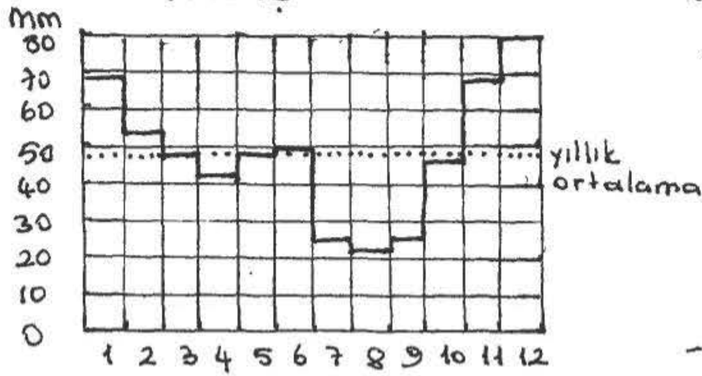
ORTALAMA NİSBİ NEM

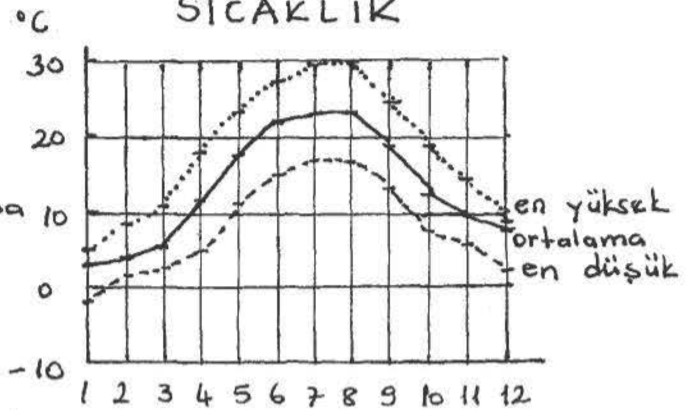
BUHAR BASINCI

YAĞIŞ

SICAKLIK

1.3.YERŞEKİLLERİ VE İKLİMİN ŞEHİR YERLEŞMESİNE ETKİSİ

"Şehirlerin Coğrafi ve Topoğrafik Mevki Özellikleri ve buna Göre Sınıflandırılması" Sayın Prof.Dr.Süha E.GÖNEY'in ŞEHİR COĞRAFYASI I adlı eserinde (bk.sh.221 vd.) çok etraflı bir şekilde ele alınmaktadır.İklimin yerleşmedeki rolü de ortadadır.

Bu bilgiler ışığında; "1.ŞEHRİN KURULMASIYLA İLGİLİ TABİİ ÖZELLİKLER","1.1.YERŞEKİLLERİ" ve "1.2.İKLİM ÖZELLİKLERİ" bölümleri oldukça etraflı bir şekilde ele alınmıştır.

Değinilen bölümlerde de görülebileceği gibi,gerek KIRKLARELİ Merkez ilçe,gerekse İl'in diğer yerleşme merkezlerindeki yerleşmelerde özellikle yerşekillerinin önemi büyüktür.İklim de özellikle yüksek kesimlerde yerleşmeyi oldukça etkilemiştir.

Nakledilenler dışında burada farklı olarak şunlar aktarılabilir:

a)Kırklareli Merkez İlçe'nin coğrafi mevkii fiziki coğrafya yanıyla farklı şehirsel fonksiyonların ortaya çıkmasına ortam hazırlamıştır.Ancak günümüz yerleşmesinde beşeri coğrafyası her yerde olduğu gibi burada da daha etkin olmaktadır.

b)Kent önceleri konumu itibariyle ulaşım şehri olarak önemli iken bu özelliğini yitirmiş,şimdi ise bu özelliğini yeniden kazanmaktadır.Trakya Otoyolu ile Dereköy kapısı bunu sağlayacaktır.

c)İlin orman,nehir,göl gibi yerşekilleri,ılıman Karadeniz sahilinin tercih edilmesi O'na turizm avantajı ve dolayısıyla yerleşme ve gelişme sağlayacaktır.

d)Çok eski bir yerleşme merkezi olan Kırklareli Merkez ilçe günümüzdeki tüm eski şehirler gibi eski sitini terkedip güneye ovaya doğru gelişmektedir.

II.BÖLÜM-KIRKLARELİ ŞEHRİNİN TARİHÇESİ

2.1.KIRKLARELİ ADININ KÖKENİ

"KIRKLARELİ" adının kökeni konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir.Bu görüşler;"Türkiye'de Turizm Beldeler/KIRKLARELİ/39" (1)adlı eserde etraflı şekilde ele alınmaktadır.Buradaki bir görüşe göre Bizanslılar ilin şu anki yerleşme bölgesine "SARANTA EKKLESİES" adını vermiştir.Yörenin Türkler tarafından alınmasıyla Latince kökenli bu deyim Türkçeleştirilerek "KIRK KİLİSE" ya da "KIRK KİNİSE" haline konmuştur.

Genellikle halk arasında yaygın olan diğer bir görüşe göre ise yöre ismi "KIRK KİMESNE" den gelmektedir.Bu ise Kırklar Baba Dergâhında bulunduğu söylenen kitâbedeki:

"Kırk kimesne şehit oldu bu yerde,

Bu nâm ile anılmıştır bu belde." şeklindeki beyitten kaynaklanmaktadır.Ancak hemen belirtelim.Günümüzde yerinde KIRK ŞEHİTLER ABİDESİ (Bk.Fotoğraf 1)bulunan Kırklar Baba Dergâhı ile bu kitâbeyi görememekteyiz.

Kırklareli'ne Rumeli fatihi Süleyman Paşa'ya dayandırılarak Osmanlı kaynaklarında "PAŞA İLİ" adı da verilmektedir. Ancak M.Ö.168 de Roma eğemenliğine giren;özellikle Bizans döneminde kente "LOZENGRAD" adı veren Bulgarlarca sık sık işgal edilen Saranta Ekklesies'in Osmanlı Devleti tarafından kesin olarak ele geçiriliş tarihi pek bilinememektedir.(2)Bu arada Rumeli fatihi Süleyman Paşa 1357 de vefat ettiğinden ve Saranta Ekklesies'in genellikle 1365-1371 yılları arasında Timurtaş Paşa tarafından fethedildiği kabul edildiğinden b varsayım hatalıdır.Buna rağmen Rumeli ile Trakya konusunda çok değerli araştırmalar olan;"EDİRNE ve PAŞA LİVASI","RUMELİ'DE YÖRÜK ve TATARLAR,EVLÂD-I FATİHAN","KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DEVRİ BAŞLARINDA RUMELİ EYALETİ LİVALARI"(3)nı yazan Prof.Tayyib GÖKBİLGİN anılanlarda

---

(1)Türkiye'de Turizm Beldeler-KIRKLARELİ/39,İl Yıllığı şeklinde ayrı basım.İstanbul 1988,s.15
(2)Meydan Larousse,c.7,s.255 Kırklareli maddesi
(3)Tayyib GÖKBİLGİN,Edirne ve Paşa Livası,İ.Ü.E.F.Y.İst.1952
" " ,Rumelide Yörük ve Tatarlar,Evlâd-ı Fatihan,İst. 1957,

"..Osmanlılar tarafından ele geçirilen ve "Kırkkilise" diye adlandırılmaya başlayan kentin, Rumeli eyaletinin bir sancak merkezi haline konduğunu, İstanbul'u aşağı Tuna boylarına bağlayan sağ kol üzerinde bir konak merkezi haline geldiğini, vilâyet düzenine geçildiğinde ise Kırkkilise'nin Edirne vilâyetine bağlı bir sancak merkezi olduğunu " dile getirmektedir.

Yabancı kaynaklarda da kente "Kırkkilise" adı verildiği görülmektedir. Örneğin; Rucer Yosif BOSKOVİÇ'in İsmail EREN tarafından çevrilen ve yayınlanan "1762 Tarihli İSTANBUL LEHİSTAN SEYAHATİNE AİT HATIRA DEFTERİ" (4)nde:

"...İstanbul'dan Kırkkilise'ye geldik. Burada yol ikiye ayrılıyor. Soldaki yol Edirne ve Macaristan'a, sağdaki yol Kırkkilise içinden Moldavya ve Lehistan'a gidiyor. Kırkkilise'ye gelmeden önce Aslıbey köyü var. Bu köyden sonra Kamçik deresi (Şeytandere)ni geçtik. Büyük bir köy olan Kırkkilise'ye geldik. Köy halkının çoğu Türk'tür. Köyün birkaç camisi, 3 hanı, 1 çeşmesi, 1 hamamı var....."denmektedir.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere Kırklareli kentinin Bizans dönemindeki adı Saranta Ekklesies'tir. Bulgarlar kente Lozengra adını vermiştir. Yerleşme merkezi Osmanlıların eline geçince Saranta Ekklesies adı Türkçeleştirilerek KIRK KİLİSE'ye dönüşmüştür. Şehre Osmanlılar döneminde "Paşa ili" değil, Edirne vilâyetine bağlı bir sancak olduğu için "PAŞA LİVASI" denmiştir. Şehrin fethinin Rumeli fatihi Süleyman Paşa dönemine kadar götürülmesi; O'na izafeten kente "Paşaili" dendiğinin söylenmesi hatalıdır. Çünkü Süleyman Paşa her ne kadar Bizans imparatoru Kantakuzenos'a yardım için Rumeli'ye geçtiğinde Bulgarları Dimetoka'da yenmiş, imparatorun oğlunu kurtarmak için Edirne'yi de kuşatmışsa da sonra geri dönmüş, Edirne ve Kırkkilise'yi alamamıştır. Yakıştırma destani yaklaşımdandır.

Bilindiği gibi Süleyman Paşa'nın vefatından sonra da devam eden Osmanlıların Trakya-Rumeli fetihleri Osmanlı akıncılarının Trakya'daki bir çok yerleşme alanı gibi Kırkkilise'yi de ele geçirmele-

(4) İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi, Yıl 1962, c.12, sayı 16, s.83-106

rine yol açmıştı.İşte bu cümleden olmak üzere Kırk Kilise diye de adlandırılan kent bazı kaynaklara göre 1363 yılı, bazılarına göre ise 1365 yılı (5)ilkbaharında;yine bazı kaynaklarda Timurtaş,bazılarında ise Demirtaş Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunca fethedilmiştir.

Osmanlı ordusu şehre girerken yapılan savaşta;Baba Kocahıdır, Balaban Baba,Mirza Alp vb.gibi 40 yiğit akıncı şehit olmuştur.Şehitler şehre hakim olan tepeye defnedilmiş ve bu tepeye "KIRKLAR TEPESİ",şehitlere "KIRK ŞEHİTLER" denmiştir.

İşte adeta destanlaşan bu kırk şehite dayalı olarak kent yavaş yavaş "KIRKLAR İLİ" diye anılmıştır.Sonraları bu ad "KIRKLARELİ ne dönüşmüştür.

Cumhuriyetin ilânından . bir süre sonra, 20 Aralık 1924 tarihli kararla ise yörenin adı KIRKLARELİ yapılmıştır.

2.2.KIRKLARELİ'NİN ve YÖREDEKİ YERLEŞME MERKEZLERİNİN KURULUŞ LARIile İLK ZAMANLAR TARİHİ

Bilinen ilk adı,SARANTA EKKLESİES olan Kırklareli'nin ve yöredeki yerleşme merkezlerinin kuruluşu ve ilk zamanlardaki tarihleri hakkındaki bilgimiz çok azdır.Buna rağmen büyük ATATÜRK'ün istek ve direktifleri doğrultusunda 1936 yılında Türk Tarih Kurumu adına Pro Arif Müfit MANSEL'in yaptığı kazı ve araştırmalar (6) Kırklareli il sınırları içinde çok rastlanan tümülüs (höyük)leri gün ışığına çıkamıştır.

Kırklareli,Alpullu,Lüleburgaz ve Vize tümülüs-höyüklerinden b arkeolojik kazılar sonucu elde edilen ve Thrak krallarının gömütler olduğu anlaşılan;toprak renkli çanak-çömleklerin ve diğer bulguları üstündeki bezemeler, Ege kültürü ile aynı kültür karakterini göstermektedir.Buradan hareketle yöre yerleşme merkezlerinin kuruluş tarihlerinin,ilk tunç çağına kadar uzandığı kabul edilmektedir.

Kırklareli il sınırları içinde anılan arkeolojik kazı ve araştırmaların devamında;il merkezinin 3 km.güneyinde Asılbey köyü yolu

---

(5)Meydan Larousse, c.7.s.255-Kırklareli maddesinde, fethin 1365ten sonra gerçekleştiği, İl Yıllığında 1363 te gerçekleştiği;ilkinde komutanın Timurtaş Paşa, diğerlerinden Demirtaş Paşa olduğu yazılıdır.
(6)A.Müfit MANSEL,Trakya'da Alpullu,Lüleburgaz,Vize ve Kırklaeli Tümülüsleri,1936.A.Müfit MANSEL,Trakya'nın Kültür Tarihi,1938

üzerinde A,B,C tümülüsleri de kazılmış,bunlardan bazı keramik buluntular elde edilmiştir.Yine Merkez ilçe"nin 23 km.güneybatısında Do ku: höyük köyünde de bir çok tümülüsün varlığı belirlenmiştir.Bunlar yörenin yerleşme tarihinin Son Kalkolitik Dönem'e kadar uzandığını kanıtlayan doneler vermiştir.

1980 yılından itibaren Kırklareli höyüklerinin yeniden değerlendirilmesiyle ilgili olarak,Mehmet ÖZDOĞAN'ca yürütülen yüzey araştırmalarında,Merkez ilçe'nin 18 km.güneyinde Şeytandere kıyısında TİLKİBURNU HÖYÜĞÜ de bulunmuştur.Burada da elde edilen Son Kalkolitik Döneme ait keramik buluntular,Kırklareli yöresinin ilk yerleşme tarihinin Son Kalkolitik Döneme kadar götürülebileceğini kesinleştirmektedir.

Yöre höyüklerinin Thrak krallarının gömütleri olduğu ve genelde Kırklareli ilinde ve Trakya'da pek çok olan bu yığma tepelerin bir çoğunda buluntuya rastlanmaması kanısına rağmen;konuya ait kazı ve araştırmaların devamında yarar olacağı,özellikle yüzey araştırmalarının mutlaka devamının gereği burada vurgulanmalıdır.

2.3.KIRKLARELİ'NİN ve YÖREDEKİ YERLEŞME MERKEZLERİNİN MİLAT'TAN ÖNCEKİ ZAMANLAR TARİHİ

Trakya'ya Küçük Asya (Anadolu) ve Tuna boylarından gelerek yerleşen kavimlerin yazılı tarih öncesindeki egemenliği genel olarak "TRAK DÖNEMİ" olarak adlandırılmaktadır.

Nitekim bu yüzden yöre adını;"TRAK" kabile adının ardına,"-YA"(7) aidiyet eki getirilmek suretiyle;"TRAK+YA =Trakların oturduğu yer, Trak ülkesi" olarak almıştır.

İl'in yerleşme merkezlerinin ilk zamanlar yani yazılı tarih öncesi devirleri,yukarıda değinilen (bk.2.2 bölümü)buluntulardan da anlaşılaçağı gibi İlk Tunç Çağı ya da Son Kalkolitik Dönem'e kadar götürülebilmektedir.M.Ö.1200 lerde yörede Thraklar (Traklar)'ın yerleştiği kabul edilmekte;ilk yerleşmelerin ırmak kenarlarıyla Karadeniz'in batı kıyıları olduğu anlaşılmaktadır.

---

(7)"-ya" eki;ardına eklendiği eke göre "-ye" ya da "-ya" şeklinde kullanılır.Aidiyet ekidir."....'ın oturduğu yer;","......ın ülkesi" anlamını verir.

Kırklareli topraklarının M.Ö.700 lerden itibaren Yunanistan'dan gelen Akalar,ardından ise Karadeniz'in kuzeyinden gelen İskitler'ce istilâ edildiği de sanılır.Aka istilâsı sırasında M.Ö.546 da Atina'lı Peisistratos'un yöreye egemen olduğu;İskit egemenliğinin ise kısa sürdüğü kayıtlar arasındadır.

Kırklareli'nde, M.Ö.513 te Pers imparatoru Dareios (Darius)'un İskit seferi sırasında 170.000 kişilik kara ordusu ve 600 parçalık donanması ile yöreye gelmesi,kışı Vize'de geçirmesiyle,Pers egemenliği başlamıştır.Ünlü hükümdar Vize'de iken merkezi Vize olmak üzere Trakya Satraplığı'nı kurmuştur.Bu satraplık, Odris oymaklarınca oluşturulan Odris Devleti adını da almıştır.Bu devlet Kırklareli il topraklarının bütününü kapsamıştır.Baharda Bulgaristan'a sefer yapan Dareius'un Devletinin yöre egemenliğini M.Ö.440 ta Atinalılar sona erdirmiş,Odris Devleti parçalanmıştır.

M.Ö.336 da Kırklareli ve yöresi Makedonya kralı II.Filip tarafından Makedonya topraklarına katılmıştır.Büyük İskender'den sonraki Hellenizm Devri ayaklanmaları ve karışıklıkları sırasında Kırklareli M.Ö.280-279 da Galatlar'ın istilasına uğramıştır.Galatlar'dan sonra yöre Bitinya Krallığının egemenliğine girmiştir.

M.Ö.136 da Romalılar Hellenizm Devri'ne son verip Trakya'ya egemen olunca Kırklareli ve yöresi Romalılar'ın eline geçmiştir.Romalılar M.Ö.72 de Vize merkez olmak üzere Doğu Trakya Krallığını kurmuşlardır.(8)

2.4.KIRKLARELİ'NİN ve YÖREDEKİ YERLEŞME MERKEZLERİ'NİN ROMA-BİZANS ve OSMANLI DÖNEMLERİNDEKİ TARİHİ

M.Ö.136 dan itibaren Hellenizm Devri'ne son verip Trakya'ya egemen olan ve M.Ö.72 de Vize merkez olmak üzere Doğu Trakya Krallığ nı kuran Romalılar'a,M.S.44-46 yıllarında Traklar isyan edince,impa tor Claudius'ça Kırklareli ve yöresi Roma'nın bir eyaleti haline g tirilmiştir.

Kırklareli ve Trakya'nın Roma eyaleti olarak idare edilmesi sırasında, yörenin otokton (yerli)halkı olan Traklar sık sık ayaklan-

(8)Türkiye'de Turizm,Beldeler-KIRKLARELİ/39,İst.1988,s.10
Kırklareli Belediyesi,KIRKLARELİ Broşürü

mışlardır.Bu karışıklıklar sırasında Gotlar,Avrupa Hunları ve Avarların bölgeye saldırıları söz konusu olmuştur.Bu saldırılar sırasında Hunlar'ın önünden kaçıp Trakya'ya giren Ostrogotlar M.S.337 de Midye (Kıyıköy) yi yağlamamışlardır.

Bilindiği gibi,Roma İmparatorluğu 395 yılındaki Kavimler Göçü sonucu Doğu ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır.Bu ayırımda Trakya ve dolayısıyla Kırklareli ve yöresi Bizans imparatorluğu haline dönüşen Doğu Roma İmparatorluğunun egemenlik alanına dahil olmuştur.Bu durum iki imparatorluk ordularının yöre üzerinde egemenlik kavgalarına da yol açınca bundan yararlanan Hunlar,Atilla idaresinde 441-443 yılları arasında Trakya'ya girip Çorlu'ya kadar ilerlemişler dir.Yöredeki Hun Türkleri'nin varlığından kuşku duyan Bizans İmparatorluğu, 448 yılında Atilla'dan barış istemiş ve vergi vermek,Hun üstünlüğünü kabul etmek suretiyle barış yapılmıştır.

Barış döneminde de Trakya'ya Hun akınları devam edince,Bizans imparatoru Anastasios,491-518 yılları arasında Marmara denizinden Karadeniz'e kadar uzanan ve küçük bir Çin seddi olarak ta nitelenen Limes Suru'nu yaptırmıştır.Buna rağmen Hunlar tarih sahnesinden ayrılıncaya kadar Trakya'ya aralıklı akınlar yapmaya devam etmişlerdir

Hun akınlarından sonra VI.yüzyıl ile XII.yüzyıl arasında Bizans egemenliğinde olan Kırklareli ve yöresine sırasıyla;Avarlar,Bulgarla ve Peçenekler de saldırmışlardır.Bizans imparatorluğu Hun Türkleri g bi bunların akınlarını da bazen savaş,bazen barışla etkisiz kılmayı başarmıştır.Bu arada Kırklareli 850 yılında Bizanslılar'a karşı Arap ların yanında savaşan Pavlikanlar'ca istilâ edilmiştir.Ayrıca şehir; biri 913,diğeri 924 yılında olmak üzere iki defa da o zamanlar Türk kökenli olan Bulgarlar'ın eline de geçip yakılıp yıkılmıştır.

Kırklareli şehri yine Bizans'a bağlı iken Haçlı seferine katılan Batılılar'ın eline geçip 1190 yılında yağmalanarak büyük zarar görmüştür.1204 yılında da yine Haçlılarca yağmalanan kent,İstanbul'un da yağmalanması;burada Latin İmparatorluğunun kurulması üzerine bu siyas üniteye bağlanmıştır.İznik Rum İmparatorluğu güçlenip İstanbul'daki Haçlı Latin İmparatorluğuna karşı mücadeleye girdiğinde,İmparator Vazetsez yöreye gelerek o sırada Bulgar Çarı II.Arsen'in eline geçen

Kırklareli'ni geri almıştır.Ardından Bizans tahtını ele geçirmiştir Böylelikle yeniden Bizans'ın egemenliğine giren Kırklareli 1264 te Bulgarlar ve Tatarlar'ca da yağmalanmıştır.1300 lerin başında Trakya ve Kırklareli,Bizans'ın ücretli askerleri olan Katalanlarca da tahrip edilmiştir.

Kırklareli ve yöresinde Osmanlı Türkleri'nin etkinlikleri 1354 yılında Rumeli fatihi Süleyman Paşa'nın Gelibolu'ya geçişiyle başlamıştır.1359 yılında Osmanlı ordusu harp divanı Lüleburgaz'da toplanmış ve Kırklareli ile Edirne'nin de alınması kararlaştırılmıştır.Bu sırada Batılılardan da yardım isteyip Türklerin Trakya ve Rumeli'yi fethini önlemeye çalışan Bizanslılar'a karşı çeşitli cephelerde yürütülen Türk akınlarından biri de her ne kadar bazı kaynaklarda 1365 olarak gösteriliyorsa da 1363 ilkbaharında Kırklareli'ne yapılmıştır.Demirtaş Paşa (bazı kaynaklarda Timurtaş diye de geçer)(9) komutasındaki ordumuz şehir önünde yapılan savaşta Baba Kocahıdır, Balaban Baba,Mirza Alp gibi akıncıların şehit olması pahasına Kırklareli'ni ele geçirmiştir.Şehitler kentin kuzeydoğudaki tepede yapılan Şehitlik'e defnedilip buraya kırk şehidin anısına "Kırklar Tepesi";Şehitliğe ise "Kırk Şehitler Dergâhı" denmiştir.Osmanlı egemenliğine giren şehre derhal Türkler iskân edilmiştir.Bunlar kentlerine "KIRK ŞEHİTLER YERİ","KIRLAR YERİ" ve nihayet "KIRKLAR İLİ", "KIRKLARELİ" demeye başlamışlardır.

Kırklareli ve yöresi özellikle Çelebi Mehmed döneminde geniş çaplı bir imar hareketi başlatılarakgeliştirilmiş;yöreye Rumeli'nin fethinde yararlık gösteren askerler iskân edilmiştir.

Önceleri bir kaza iken Osmanlılar tarafından XVIII.yüzyılda sancak haline konan Kırklareli kenti ardından Edirne'ye bağlı bir sancak merkezi durumuna getirilmiştir.1854 te yeniden kaza yapılan şehir 1879 da tekrar sancak konumuna kavuşmuştur.

Osmanlılar döneminde 1363 ten 1877-1878 Osmanlı-Rus harbine kadar 500 yılı aşkın bir süre istilâsız sakin bir yaşam süren Kırklareli bu harp sırasında 1877 Nisanında Ruslar'ca işgal edilmiştir.İş-

---

(9)Meydan Larousse,c.7,s.255 teki KIRKLARELİ maddesinde 1365 ve Timurtaş Paşa kaydı vardır.

çal 13 Temmuz 1878 de imzalanan Berlin Antlaşmasına kadar sürmüştür.

Kırklareli ve yöresi 1912 yılının Ekim ayında başlayan Birinci Balkan Savaşı'nda bağlaşıklardan Bulgaristan'ın işgaline uğrayarak tarihinin belki de en kötü günlerini yaşamıştır.Bu savaşı bitiren 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşmasıyla Midye (Kıyıköy)-Enez hattının batısında kalan topraklar ve haliyle Kırklareli ve yöresinden Bulgaristan, İkinci Balkan Savaşı sonucu atılmıştır.Bu savaş sırasında Enver Paşa komutasındaki ordumuz Bulgaristan'a karşı harekete geçerek süratle Midye-Enez hattının batısındaki toprakları ele geçirmiş;Kırklareli önündeki düşman direnişini kırmış,Edirne'ye doğru ilerleyince Bulgarlar sulh istemiştir.Diğer Balkan devletlerine karşı da kaybeden Bulgaristanla 31 Temmuz 1913 te genel antlaşma olan Bükreş Antlaşması imzalanmış,ardından Osmanlı İmparatorluğu ile Bulgaristan arasında 30 Eylül 1913 te yapılan İstanbul Antlaşması ile Kırklareli ve Edirne geri alınmıştır.Bu arada Osmanlı İmparatorluğu ile Yunanistan arasında da II.Balkan Savaşı'nı bitiren Atina Antlaşması yapılarak bu iki ülke ile yaklaşık bugünkü sınır kabul edilmiştir.

2.5.KIRKLARELİ ve YÖRESİNİN I.DÜNYA SAVAŞI ile KURTULUŞ SAVAŞI SIRASINDAKİ TARİHİ

I.Dünya Savaşı'na girip 1914-1918 yılları arasındaki bu büyük savaşı kaybeden Osmanlı İmparatorluğu;itiläf devletleriyle 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Ateşkes Antlaşmasını imzalayınca,galip devletler bu antlaşmayla Kırklareli'yi de bütün Trakya gibi denetim altına almak istemiştir. Bu amaçla 4 Kasım 1918 de Trakya'ya bir Fransız alayı ve bir Yunan taburu gelip Sirkeci-Uzunköprü demiryolu hattını işgal etmiştir.Bunlardan Yunanlılar Lüleburgaz'a bir müfreze yerleştirip demiryolu civarındaki Türk köylerine saldırmıştır.Bunların milli birliğimizi bozmaya ve Trakya'yı işgale kalkışmaları üzerine vatansever Trakyalılarca "Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi"adıyla bir millî teşkilât kurulmuştur.Bu teşkilâtın Kırklareli'nde ve Trakya'nın diğer kentlerinde oluşturulan şubeleri 22 Ocak 1919 da İstanbul'da toplanmıştır.Bu toplantıda Trakya'nın kurtarılması için bir dizi karar alınmıştır.Bu kararlardan en önemlisi; "Doğu Trakya olarak nitelenen Edirne-Kırklareli-Tekirdağ'ı denetim altına almak için

gelen ve işgalci tutumunu her haliyle belli eden Yunan askerinin böl geden çıkarılması için gerekli girişimlerin her alanda başlatılması' olmuştur.Bu kararın alınmasında Kırklareli temsilcisi aydın insan, vatansever Şevket (Dingiloğlu)Bey'in rolü büyük olmuştur.

Anılan cemiyetin girişimlerine ve buna dayalı olarak Fransızla ın Trakya'dan alaylarını çekmelerine rağmen Yunanlılar bölgeden ayrılmayıp demiryolu civarındaki Türk köylerini rahatsız etmeye devam etmişlerdir.Aynı Yunanlılar Paris Barış Konferansı kararıyla 15 May 1919 da İzmir'i ve ardından Batı Anadolu'yu işgale başlayınca Trakya da da işgalci bir tutuma girmişlerdir.Türk Kurtuluş Savaşı'nın lideri Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919 da Samsun'a çıkıp Türk'ün ölüm kalım savaşını başlatması üzerine ise Trakya'yı da işgal etmişlerdir.

Mustafa Kemal Paşa Samsun,Havza ve Amasya'daki çalışmaları sıra sında diğer yörelerdeki silah arkadaşları yanısıra Trakya'daki Osma lı kuvvetlerinin başı durumundaki Cafer (Tayyar)Paşa'dan bölge hakk da bilgi almış,yanısıra O'na da gerekli talimatı vermiştir.Bu arada Amasya Genelgesi hatta daha önceki Havza Bildirgesi,Trakyadaki aske ve sivil ileri gelenlere gönderilmiştir.Erzurum kongresi kararları da bu yöreye bildirilmiştir.Öte yandan Sivas kongresi kararıyla yur taki bütün cemiyetler,Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti adı altında toplanıp;bunların Türk Kurtuluş Savaşının yürütme organı durumundaki Heyet-i Temsiliye'nin yurt çapındaki örgütleri haline g tirilmesi üzerine,Trakya Paşaeli Müdafaa-ı Heyeti Osmaniye Teşkilât da buna uymuştur.

Sivas kongresinin hemen ardından Trakya'nın silah kullanarak, savaşarak kurtarılması için TRAKYA MÜDAFAA-I HUKUK CEMİYETİ de kurulmuştur.Trakya'lı yurtseverleri bir çatı altında toplayan bu cemiyet 31 Mart 1920 de Lüleburgaz'da toplanan kongresinde işgalcilere karşı kesin karar sorumluluğu taşıyan bir yönetim kurulu da oluşturmuştur.Bu kurul Ankara'daki Mustafa Kemal Paşa'ya da duyurulmuştur.Paşa bunun üzerine 3 Nisan 1920 de çektiği telgrafla başarı dileklerini iletmiştir.Cemiyet 9-13 Mayıs 1920 tarihleri arasında Edirne'de genişletilmiş Trakya kongresi düzenlemiştir.Burada;işgale

karşı çıkılmasına,Trakya'daki milli kuvvetler kumandanlığına Cafer (Tayyar)Paşa'nın getirilmesine karar verilmiştir.Bundan sonra Cafer (Tayyar)Paşa'nın örgütlediği Kanlı Bayrak Çetesi Istrancalar'da işgalci Yunanlılarla savaşmaya başlamıştır.25 Mayıs 1920 de ise Trakya'da seferberlik ilân edilmiştir.

Trakya'da kurtuluş için direniş başlayınca Yunanlılar 20 Temmuz 1920 de Tekirdağ'a asker çıkarmışlardır.Birleşen Yunan kuvvetleri hızla ilerleyerek 5 gün sonra Edirne'yi ele geçirmişlerdir.Edirne'nin işgalinden kısa bir süre önce Trakya Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti merkezini Kırklareli'ne taşımıştır.10 Ağustos 1920 de Osmanlı İmparatorluğu itilaf devletleriyle Sevr kesin barış antlaşmasını imzalayınca yurdumuzun birçok yeri gibi Trakya da Yunanlılarca resmen işgal edilmiştir

Resmi işgal durumu tüm yurtta olduğu gibi Trakya'da da Türk İstiklâl Savaşımızın hazırlığını hızlandırmış;tarihi boyunca özgür yaşamış Türk halkının tümü harekete geçmiştir.İşgal sırasında yönetimi dağılan Trakya Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti yeniden toparlanmış ve silahlanma hareketini hızlandırarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükumeti'ne bağlanmıştır.Buna rağmen Anadolu'daki Milli güçlerden uzak olan Trakya'lı vatanseverler 1922 yılı Nisan ayına kadar ne yazıktır ki işgalci Yunanlıların egemenliğinde kalmıştır.Bu tarihten itibaren silahlı çetelerle vur-kaç hareketleri düzenlemeye başlamışlardır.Ardından bağımsız olarak hareket eden 3 direniş müfrezesi oluşturup Doğu Trakya içlerine doğru düşmana karşı baskınlar düzenlemişlerdir.Eylül ayına kadar süren bu hareketlerle Yunanlılara büyük kayıplar verdirilmiştir.

Türk Kurtuluş Savaşı kazanılınca 12 Ekim 1922 de imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşmasıyla Edirne ve Kırklareli dahil bütün Trakya Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükumetine bırakılmıştır.Bunun üzerine Yunanlılar 15 Ekim 1922 den itibaren işgal bölgelerini boşaltmaya başlamıştır.Bu sırada Vize ve Saray İtalyanlar,Lüleburgaz ve Kırklareli ise Fransızlar tarafından Türkler'e teslim edilmek üzere Yunanlılardan teslim alınmıştır.Doğu Trakya'nın bu defa İtalyanlar ve Fransızlarca Türklere teslim edilmesi için Mudanya Antlaşması hükmünce yapılması gereken protokol 23 Ekim 1922 de imzalanmıştır.Bu tarihte An

kara Hükumetince İstanbul'a gönderilen Refet Paşa ile İtilaf Devletleri Yüksek Temsilcileri diye nitelenen kurulca imzalanan protokol uyarınca Trakya kentleri aşağıda belirtilen sıra ile İtalyanlar ve Fransızlardan teslim alınmış ve buralara Türk bayrağı çekilmiştir.

2 Kasım 1922 Vize ve Demirköy, 8 Kasım 1922 Lüleburgaz, 9 Kasım 1922 Babaeski, 10 Kasım 1922 Kırklareli, 14 Kasım 1922 Hayrabolu, 25 Kasım 1922 Edirne. Bu tarihler günümüzde anılan yerlerin Kurtuluş Bayramı olarak kutlama yıldönümüdür.(10)

---

(10) Beldeler-KIRKLARELİ/39, İst.1988, s.10-15 ten özet

III.BÖLÜM-KIRKLARELİ ŞEHRİNİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

Prof.Dr.Süha E.GONEY,"ŞEHİR COĞRAFYASI I" adlı eserinde (11);"Şehir nedir?" sorusuna açıklık kazandırırken,bu bölümün konusu olan "şehir ve nüfus özellikleri" ile ilgili şu nakilde bulunmaktadır:

"..Şehir,küçük bir sahada,büyük nüfus kütlelerinin birlikte bulunduğu,geçimini temin ettiği yerleşmedir.Şehir resmî ve hususî binaları,cadde ve sokakları,parkları vs.ile insan topluluklarının coğrafi peyzaj üzerinde hâkettikleri beşeri tesislerdir.Hemen belirtmek gerekir ki,bulunduğu muhit içinde şehirleri yalnız olarak ele almamak icabeder.Çünkü şehirler çevrelerinden tecrit edilmiş halde bulunan yerleşme noktaları değil;yakın çevreleri ve hinterlandlarile sıkı kültürel ve iktisadî ilişkileri bulunan insan topluluklarının konsantrasyon sahalarıdır."

Değinilenlerden de anlaşılabileceği gibi şehirlerin diğer özellikleri yanısıra nüfus özellikleri de çok önemlidir.Genellikle küçük bir alanda büyük nüfusu barındıran,insan topluluklarının konsantrasyon bölgesi olan şehirler;günümüzde iktisadî ve içtimaî hayatın da getirdiği zorluklar yüzünden,özellikle her geçen gün nüfus problemi de yaşamaktadır.

Nitekim Kırklareli şehri de bir türlü nüfusunu arttıramama problemi yaşamaktadır.Bu ve yukarıda değinilenler açısından kentin nüfus özellikleri ele alınırsa;

1-Kırklareli Şehrinde Nüfusun Gelişimi;2-Yerleşim Birimleriyle Nüfusları;3-Kırklareli'nin Kırsal ve Kentsel Nüfus Ayırımı;4-Nüfusun Cinse Göre Dağılımı;4-Nüfusun Mahalle Esaslarına Göre Dağılımı ana başlıkları altında şunlar dile getirilebilir.

3.1.KIRKLARELİ ŞEHRİNDE NÜFUSUN GELİŞİMİ

Kırklareli'nin nüfusuna ait en eski kayıt 18[illegible] tarihli Edirne Vilâyet Salnâmesi'ndedir.1881-1882 tarihlerinde yapılan Osmanlı nüfus sayımlarını yansıtan bu kayda göre o sırada Edirne'ye bağlı kent.

---

(11) Prof.Dr.Süha E.GONEY,Şehir Coğrafyası I,sh.1,İ.Ü.Ed.Fak.Y.1984

60.279 u kadın,65.050 si erkek olmak üzere toplam 125.329 kişidir. Aynı Salnâme'ye göre o sırada Kırklareli'nde 29.365 hane,73 mahalle ve 215 köy bulunmaktadır.(12)

Bilinğiği gibi Edirne Vilâyet Salnâmesi'nin düzenlemesinden bir yıl sonra tarihlere Doksanüç Harbi diye geçen 1877/1878 Osmanlı-Rus Harbi cereyan etmiştir.Bu savaşta Osmanlılar Ruslara çok büyük kayıplar vererek yenilince;hem Rumeli'den hem de Kırklareli'nden İstanbul'a büyük bir Türk göçü başlamıştır.Bu arada 3 Mart 1878 de imzalanan Ayastefanos (Yeşilköy)Antlaşmasıyla Kırklareli Bulgar Prensliğine bağlı bir şehir haline konmuştur.Kent 13 Temmuz 1878 de imzalanan Berlin Antlaşmasıyla yeniden Türk yönetimine geçmiş,ancak haliyle bu arada büyük ölçüde nüfus kaybetmiştir.

1879 da Edirne vilâyetine bağlı bir sancak haline getirilen Kırk lareli'ne;Lüleburgaz,Babaeski,Vize,Midye (Kıyıköy),Ahtapolu ve Tırnova kazaları bağlanınca sancağın nüfusu yine artmıştır.Ancak şehir I.Balkan Savaşındaki kayıplarla sonrası Bulgar istilâsından kaçanlar yüzünden nüfus bakımından gerilemiştir.

II.Balkan Savaşı kazanılıp Kırklareli yeniden Türk kenti olunca nüfus yeniden artmış,kent 1916 yılındaki düzenlemeyle yine Edirne vi lâyetine bağlı bir sancak haline konmuş,Pınarhisar'ın da ilâvesiyle kaza sayısı 7 ye çıkarılmıştır.

I.Dünya Savaşı ve sonrasındaki Türk Kurtuluş Savaşı sırasında yine nüfus kaybeden Kırklareli,Türkiye Cumhuriyeti döneminde sınır kenti olduğu için askeri birlikler ve mübadele sonucu gelenlerle iskân edilmesi suretiyle nüfusu arttırılmıştır.

Cumhuriyet döneminde 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımına göre Kırklareli'nde 108.486 kişinin yaşadığı;bunların 54.777 (%50.31) sinin erkek,503.909 (49.69)unun kadın olduğu anlaşılmaktadır.1990 nüfus sayımı verilerine göre ise kentte;166.073 erkek (%53.66)ve 143. 439 kadın (%46.34)olmak üzere toplam 309.512 kişinin yaşadığı görülmektedir.

KIRKLARELİ'nin"SAYIM YILLARINA GÖRE NÜFUS ve ARTIŞ HIZI" 29. sayfadaki ÇİZELGE .3.1.1.de dir.(Bk.s.29)Buradan da anlaşılabilece-

ÇİZELGE .3.1.1. SAYIM YILLARINA GÖRE NÜFUS VE ARTIŞ HIZI

SAYIM YILI	NÜFUS	SAYIMLARARASI MUTLAK ARTIŞ	SAYIMLARARASI MUTLAK YILLIK ARTIŞ HIZI (‰)
1927	108 486		
1935	172 697	64 211	58.11
1940	256 353	83 656	79.00
1945	178 203	-78 150	-72.73
1950	191 376	13 173	14.26
1955	222 856	31 480	30.46
1960	241 146	18 290	15.78
1965	258 386	17 240	13.81
1970	257 131	- 1 255	- 0.97
1975	268 399	11 268	8.58
1980	283 408	15 009	10.88
1985	297 098	13 690	9.43
1990	309 512	12 414	8.19

ği üzere 1940 yılına kadar, özellikle Balkan ülkelerinden anayurtlarına dönen göçmen aileler yüzünden Kırklareli büyük bir nüfus artışı göstermiştir.Örneğin ... 1935 te nüfus 172.697 kişi olurken artış binde 58.11 olmuş,1940 ta nüfus 256.353 gibi bir rakama ulaşırken artış binde 79.00 ı bulmuştur.

Yine Çizelge 3.1.1 den (bk.s.29) izlenebileceği gibi Kırklareli'nin nüfusu II.Dünya Savaşı'nı dayalı olarak 1940-1945 yılları arasında azalma göstermiştir.Buna; buralardaki ailelerin, bir önlem olarak devletçe boşaltılması,bazı ailelerin korkarak Anadolu'ya göç etmesi ve kente askeri birliklerin yerleştirilmesi yol açmıştır.

Gerçekten 1945 sayımında Kırklareli nüfusunun 1940 taki 256.353 ten 178.203 e düşmesi,yani binde -72.73 azalması,1950 sayımında ise il nüfusunun ancak 191.376 ya ulaşabilmesi yani binde 14.26 lık bir artış olması bunun göstergesidir.

1950-1955 yılları arasında Balkan ülkelerinden yurdumuza yeniden başlayan Türk ailelerinin göçleriyle Kırklareli'nin nüfusu yeniden artmıştır.Nitekim 1955 sayımında nüfus, 1950 deki 191.376 kişiden binde 30.46 artışla 222.856 kişiye ulaşmıştır.İlginçtir.Kırklareli bu artış yüzünden 1955 yılında nüfus yoğunluğu açısından ülke genelinden daha fazla nüfusun yaşadığı iller arasına bile girmiştir.

1960-1965 yılları arasında ise önce yurt içine,sonra da Avrupa ülkelerine işçi olarak gidenler yüzünden Kırklareli nüfusu ülke nüfus yoğunluğundan geri kalmaya başlamış,nüfus binde 15.78 ve binde 13.81 şeklinde çok az artmıştır.Hele 1965-1970 arası öylesine bir düşüş söz konusu olmuştur ki 1970 sayımında Kırklareli nüfusunun binde -0.97 düşüş göstererek 1255 kişi azaldığı 1965 sayımındaki 258.386 kişilik il nüfusunun 257.131 e düştüğü görülmüştür.

1975 yılında Kırklareli nüfusu binde 8.58 artışla 268.399 a ulaşmıştır.Bu artışı 1980 sayımındaki binde 10.88 lik artış izlemiş nüfus 283.408 kişi olmuştur.Bu artış Kırklareli'nin özellikle Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinde anılan tarihlerden itibaren işçi istihdamına başlayan sanayi tesislerine bağlı olan bir artıştır.Nitekim anılan yerlerde 10 yıldan beri devam eden yeni sanayi kuruluşlarının devreye konması sonucu Kırklareli nüfusu 1985 yılında 297.098 e 1990 da ise 309.512 ye ulaşmıştır.Günümüzde Lüleburgaz ve Babaeski ile yörelerinde sanayi

tesislerinin kurulması daha da arttığı,bu ilçelerin süratle büyüdüğü dikkate alınırsa Kırklareli'nin nüfusu çok hızlı bir şekilde artacaktır.

Kırklareli şu an nüfus büyüklüğü açısından il toplamında ve ülke genelinde 55.sıradadır.Merkez ilçeleri nüfus sıralamasında ise Kırklareli Merkez ilçe nüfus büyüklüğü açısından 62.sırada yer almaktadır.

Sayım yıllarına göre nüfusu ve nüfus artış hızı Çizelge .3.1. de (Bak.sh.29) görülen Kırklareli'nin nüfus gelişiminin daha iyi anlaşılabilmesi için 1985 ve 1990 Nüfus sayımları sonuçlarının ele alınıp analiz edilmesi de gerekmektedir.

Ilin Merkez ilçesi ile bağlı diğer ilçelerinin 1985 yılı sayımına göre;Toplam,Şehir ve Köyler nüfusları ile Yoğunlukları aşağıdaki tablodadır.

	TOPLAM	ŞEHİR	KÖYLER	YOĞUNLUK
MERKEZ	75.720	40.881	34.409	% 47
BABAESKI	53.475	20.291	33.184	%·82
DEMIRKÖY	12.474	4.732	7.742	% 13
KOFÇAZ	5.698	1.278	4.420	% 10
LÜLEBURGAZ	82.053	43.420	38.633	% 83
PEHLİVANKÖY	7.421	3.008	4.413	% 65
PINARHİSAR	26.028	11.088	14.940	% 45
VIZE	34.695	10.082	24.577	% 31
TOPLAM	297.098	134.780	162.318	% 4[illegible]

Bu tablodan da anlaşılabileceği gibi Kırklareli Merkez ilçe 1985 yılında 297.098 kişilik il nüfusunun 75.720 sini barındırmış ; bunun 40.881 i kentsel,34.409 u kırsal kesimde ikâmet etmiştir.Yoğunluk % 47 olmuştur.Ilin sanayileşen ilçelerinden örneğin Lüleburgazda ise şehirde 43.420,köylerde 38.633 olmak üzere 82.053 nüfus barınmış nüfus yoğunluğu %82 yi bulmuştur.

Başbakanlık Devlet Istatistik Enstitüsü'nün 21.10.1990 tarihli Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Kırklareli için aynı tablo yapı-

lırsa:

	TOPLAM	ŞEHIR	KÖYLER	YOĞUNLUK
MERKEZ	77.175	43.017	34.158	% 48
BABAESKİ	54.879	22.823	32.056	% 84
DEMİRKÖY	12.946	5.203	7.743	% 14
KOFÇAZ	5.004	1.306	3.698	% 8
LULEBURGAZ	93.060	52.384	40.676	% 95
PEHLİVANKÖY	7.096	3.045	4.057	% 62
PINARHİSAR	24.763	11.236	13.527	% 43
VİZE	34.589	10.518	24.071	% 31
TOPLAM	309.512	149.532	159.980	% 47

Tablodan izlenebileceği gibi Kırklareli Merkez ilçe 1990 yılında 1985 sayımına göre 12.414 kişi artarak 309.512 yi bulan il nüfusunun 77.175 ini bünyesine alabilmiş,burada toplam nüfus 1.455 kişi artabilmiştir.Bir önceki sayıma göre şehir nüfusu 2.136 kişi artarken köyler nüfusu 34.409 dan 34.158 e düşmüş yani 251 kişi azalmıştır.Yoğunluk ise % 1 artışla % 48 i bulabilmiştir.

Oysa ilin sanayileşen kenti Lüleburgaz'da 1985 sayımına göre 1990 nüfus sayımında toplam nüfus 11.007 kişi artarak 93.060 a ulaşmış;kentsel nüfus 8.964 gibi çok büyük bir patlamayla 52.384 olmuştur.Günümüzde bu artışın 25.000 i bulduğu tahmin edilmektedir.Aynı ilçede kırsal nüfusta 2.043 lük bir artış olabilmiştir.Burada yoğunluk % 12 artışla % 95 i bulmuştur.

Kırklareli'nin il bazında yıllık nüfus artış hızı binde 8.19 olup bu ve Merkez ilçe ile diğer ilçelerin herbirinin nüfus artış hızları ile bunlara bağlı veriler 1990 nüfus sayımı esas alınarak Çizelge 3.1.2 de (Bak.sh.33) gösterilmiştir.

Yine 1990 Nüfus sayımı verilerine dayalı olarak ilin Merkez ilçesiyle diğer ilçelerinin nüfusları kadın-erkek ayrımı,ilçelerin yüzölçümleri ve yoğunluklarıyla birlikte Çizelge .3.1.3 (Bak.sh.34) te verilmiştir.

ÇİZELGE. .3.1.2. İLÇELERE GÖRE NÜFUS

(1990)

İLÇELER	TOPLAM NÜFUS	İLÇE MERKEZİ NÜFUSU	BUCAK VE KÖYLER NUFUSU	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI (%.)	NÜFUS YOĞUNLUĞU
MERKEZ	77.175	43 017	34 158	4.95	48
BABAESKİ	54 879	22 823	32 056	5.18	84
DEMİRKÖY	12 946	5 203	7 743	7.43	14
KOFÇAZ	5 004	1 306	3 698	-25.98	9
LÜLEBURGAZ	93 060	52 384	40 676	25.18	95
PEHLİVANKÖY	7 096	3 045	4 051	-8.96	62
PINARHİSAR	24 763	11 236	13 527	-9.96	43
VİZE	34 589	10 518	24 071	-0.40	31
TOPLAM	309 512	149 532	159 980	8.19	47

ÇIZELGE. 3.1.3. İLÇELERE GÖRE NÜFUS YOĞUNLUĞU

(1990)

İLÇELER	NÜFUSU			YÜZÖLÇÜMÜ (Km²)	YOĞUNLUĞU (Kişi/Km²)
	TOPLAM	ERKEK	KADIN		
MERKEZ	77 175	41 786	35 389	1604	48
BABAESKİ	54 879	29 228	25 651	652	84
DEMİRKÖY	12 946	7 329	5 617	945	14
KOFÇAZ	5 004	2 633	2 371	551	9
LÜLEBURGAZ	93 060	49 633	43 427	984	95
PEHLİVANKÖY	7 096	3 579	3 517	114	62
PINARHİSAR	24 763	13 484	11 279	581	43
VİZE	34 589	18 401	16 188	1119	31
TOPLAM	309 512	166 073	143 439	6 550	47

Bütün bunlar sonrası Kırklareli'nde nüfusun gelişimi ile ilgili olarak şunlar da ilâve edilebilir.

Kırklareli Aile ve Nüfus Plânlaması'nın yaygın ve bilinçli olarak uygulandığı ve bunun eğitimli halk tarafından benimsendiği bilinmektedir. Eskiden aile başına ortalama 4-5 olan çocuk sayısı ya da diğer söyleyişle çok çocukluluk burada tarihe karışmıştır. Son 15 yıl itibariyle çocuk sayısı 2-3 arasında değişmektedir.

Bilindiği gibi Cumhuriyet dönemiyle birlikte Balkanlardan anayurda gelen göçmenlerin de iskânı suretiyle bütün Trakya illerinde olduğu gibi Kırklareli'nin de nüfusu arttırılmıştır. Çok savaş gören bir bölge olan Kırklareli'nde halk önceleri; "bir sana, bir bana, bir de vatana "sloganıyla en az üç çocuk sahibi olmayı istemiştir. Ancak son yıllarda bu istek artık 2 hatta bir çocukla sınırlı kalmaktadır. Bunun somut sonucu Kırklareli ilinin bütün olarak nüfusunun son 15 yılda 26.004 kişi artması ve son iki sayım arasında sadece binde 1.24 lük artışın olmasıdır.

3.2. YERLEŞIM BIRIMLERIYLE NÜFUSLARI

"Kırklareli'nin Nüfus Gruplarına Göre Yerleşim Birimleri" ni gösteren Çizelge 3.2.1. (Bak.sh.36)den de görülebileceği gibi ilde 203 yerleşim birimi vardır. Bunların 8 i ilçe, 23 ü belediye ve 180 i köydür.

Nüfus grubuna göre dağılıma bakıldığında (Bak.sh.36):

0-150 nüfus arasında 82 köy,

501-1000 nüfus arasında 68 köy,

1001-1500 nüfus arasında 1 ilçe, 1 belediye ve 24 köy,

1501-2000 nüfus arasında 4 köy,

2001-5000 nüfus arasında 1 ilçe, 16 belediye, 2 köy,

5001-10000 nüfus arasında 1 ilçe, 1 belediye

10001-20000 nüfus arasında 2 ilçe, 2 belediye,

20001-50000 nüfus arasında 2 ilçe, 2 belediye,

ÇİZELGE 3.2.1. NÜFUS GRUPLARINA GÖRE YERLEŞİM BİRİMLERİ

NÜFUS GRUBU	TOPLAM YERLEŞİM YERİ SAYISI	İLÇE SAYISI	BELEDİYE SAYISI	KÖY SAYISI
0 - 150	82	-	-	82
150 - 500	-	-	-	-
501 - 1000	68	-	-	68
1001 - 1500	25	1	1	24
1501 - 2000	4	-	-	4
2001 - 5000	18	1	16	2
5001 - 10000	1	1	1	-
10001 - 20000	2	2	2	-
20001 - 50000	2	2	2	-
50001 - 100000	1	1	1	-
100000 +	-	-	-	-
TOPLAM	203	8	23	180

Not: Mevcut idari yapı esas alınarak 1990 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 3.2.2. SAYIM YILLARINA GÖRE ŞEHİR VE KÖY NÜFUSU

SAYIM YILI	TOPLAM	İL VE İLÇE MERKEZLERİ TOPLAMI		BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI	
		NÜFUS	ORAN (%)	NÜFUS	ORAN (%)
1927	108 486	24 803	22.86	83.683	77.14
1935	172 697	46 571	26.97	126 126	73.03
1940	256 353	68 987	26.91	187 366	73.09
1945	178 203	38 988	21.88	139 215	78.12
1950	191 376	39 693	20.74	151 683	79.26
1955	222 856	60 565	27.18	162 291	72.82
1960	241 146	71 732	29.75	169 414	70.25
1965	258 386	85 856	33.23	172 530	66.77
1970	257 131	92 581	36.01	164 550	63.99
1975	268 399	109 309	40.73	159 090	59.27
1980	283 408	118 849	41.94	164 559	58.06
1985	297 098	134 780	45.37	162 318	54.63
1990	309 512	149 532	48.31	159 980	51.68

50001-100000 nüfus arasında 1 ilçe,1 belediye,

olduğu görülmektedir.

İlin 50.000 üzeri nüfuslu ilçesi Lüleburgaz olup,Merkez ilçe nüfusu 1990 sayımına göre 43.017 de kalmıştır.Ancak günümüzde hem bu ilçe 50.000 nüfusu aşmış,hem de Lüleburgaz belki de 100.000 nüfusa yaklaşmıştır.

Kırklareli'nin Çizelge 3.2.2 deki "Sayım Yıllarına Göre Şehir ve Köy Nüfusları" (Bak.sh.37) incelendiğinde ilde önceleri bucak ve köyler nüfus sayısının,ilçe merkezleri nüfus sayısından daha fazla olmasına karşılık son yıllarda bu oranın tersine döndüğü de görülmektedi:

1990 Genel Nüfus Sayımına göre Kırklareli'nin İlçe,Bucak ve Köy Nüfus sayıları Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınlarından alınmış olup 39. ve 40. sahifelerdedir.(Bak.Çizelge 3.2.3.)

3.3.KIRKLARELİ'NİN KIRSAL-KENTSEL NÜFUS AYIRIMI

Kırklareli'nin kırsal-kentsel nüfus ayırımına baktığımızda ,Traky Alt Bölgesinin Marmara bölgesi içindeki önemsizliğine paralel olarak kentsel nüfus oranının Marmara bölgesinden düşük,Türkiye ortalamasına yakın değerler verdiği gözlenmektedir.

Gerçekten Kırklareli Trakya Alt Bölgesi içinde kentsel nüfusun en düşük olduğu il konumundadır.Bu aşağıdaki çizelgeden de anlaşılmaktadır.

Y E R	KENTSEL NUFUS (%)	KIRSAL NÜFUS (%)
TÜRKİYE	43.91	56.09
MARMARA BÖLGESİ	53.28	46.72
TRAKYA ALT BÖLGESİ	43.61	56.39
KIRKLARELİ	41.94	58.06
TEKİRDAĞ	46.37	53.63
EDİRNE	42.18	57.82

İlin ilçeler bazında kentsel-kırsal toplam nüfus büyüklükleri Çizelge 3.3.1. de (Bak.sh.41)gösterilmiştir.

ÇİZELGE 3.2.3.

İLİ : 39 KIRKLARELİ
PROVINCE OF

3 - İLÇE, BUCAK VE KÖY MUHTARLIKLARI İTİBARİYLE NÜFUS SAYISI

POPULATION BY DISTRICT , SUB-DISTRICT AND VILLAGES

	İDARİ BİRİMLER ADMINISTRATIVE UNITS		NÜFUS POPULATION TOPLAM-TOTAL
00	MERKEZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		43017
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AHMETÇE		150
002	ASILBEYLİ		615
003	BAYRAMDERE		708
004	DEĞİRMENCİK		622
005	DEMİRCİHALİL		206
006	DEVEÇATAĞI		599
007	ERİKLİCE		314
008	KADIKÖY		316
009	KARAKOÇ		557
010	KAVAKDERE		740
011	KAVAKLI(B)		4002
012	KIZILCIKDERE		2093
013	KUZULU		523
014	YÖRÜKBAYIRI		81
	TOPLAM-TOTAL		11526
1	DEREKÖY	BUCAĞI	
000	DEREKÖY(BM)		1706
001	ARMAĞAN		1067
002	ÇAĞLAYIK		196
003	DÜZORMAN		94
004	GEÇİTAĞZI		570
005	KAPAKLI		576
006	KARADERE		185
007	KORUKÖY		270
008	ŞÜKRÜPAŞA		186
	TOPLAM-TOTAL		4850
2	İNECE	BUCAĞI	
000	İNECE(BM)(B)		2131
001	AZİZBABA		374
002	DOKUZHÜYÜK		834
003	DOLHAN		1345
004	KOCAHIDIR		432
005	KOYUNBABA		811
006	PAŞAYERİ		837
007	ULUKONAK		842
008	ÜRÜNLÜ		917
	TOPLAM-TOTAL		8523
3	ÜSKÜP	BUCAĞI	
000	ÜSKÜP (BM)(B)		3017
001	BEYPINAR		235
002	ÇUKURPINAR		613
003	ÜSKÜPDERE		278
004	YUNDALAN		393
	TOPLAM-TOTAL		4536
4	YOĞUNTAŞ	BUCAĞI	
000	YOĞUNTAŞ (BM)		930
001	ÇAYIRLI		203
002	ÇEŞMEKÖY		406
003	ERİKLER		937
004	KARAHAMZA		866
005	KAYALI		1381
	TOPLAM-TOTAL		4723
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		34158
00	MERKEZ İLÇESİ TOPLAMI		77175
01	BABAESKİ İLÇESİ		
	ŞEHİR		22823
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AĞAYERİ		691
002	ALPULLU(B)		3769
003	ÇAVUŞKÖY		327
004	ÇENGERLİ		473
005	ÇİĞDEMLİ		725

	İDARİ BİRİMLER ADMINISTRATIVE UNITS		NÜFUS POPULATION TOPLAM-TOTAL
006	DÜĞÜNCÜLÜ		1378
007	ERTUĞRULKÖY		516
008	KADIKÖY		392
009	KARAMESUTLU		667
010	KATRANCA		1275
011	KULELİ		1255
012	KUMRULAR		252
013	MANDIRA(B)		4169
014	MİNNETLER		700
015	MUTLU		647
016	MÜSELLİM		637
017	NADİRLİ		942
018	OSMANİYE		329
019	PANCARKÖY		1473
020	SİNANLI		1987
021	SOFUHALİL		789
022	TAŞKÖPRÜ		265
	TOPLAM-TOTAL		23658
1	KARACAOĞLAN	BUCAĞI	
000	TAŞAĞIL(BM)		902
001	DEMİRKAPI		421
002	ERİKLERYURDU		625
003	HAZİNEDAR		926
004	KARABAYIR		341
005	KARACAOĞLAN		355
006	KARAHALİL(B)		2033
007	KUZUÇARDAĞI		354
008	NACAK		304
009	ORUÇLU		528
010	TERZİLİ		336
011	YENİKÖY		810
012	YENİMAHALLE		463
	TOPLAM-TOTAL		8398
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		32056
01	BABAESKİ İLÇESİ	TOPLAMI	54879
02	DEMİRKÖY İLÇESİ		
	ŞEHİR		5203
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	ARMUTVEREN		487
002	BALABAN		663
003	BOZTAŞ		578
004	GÖKYAKA		150
005	HAMDİBEY		560
006	İNCESIRT		186
007	KARACADAĞ		39
008	SARPDERE		342
009	SİVRİLER		592
010	YEŞİLCE		226
011	YİĞİTBAŞI		55
	TOPLAM-TOTAL		3878
1	İĞNEADA	BUCAĞI	
000	İĞNEADA (BM)(B)		2497
001	AVCILAR		248
002	BEĞENDİK		457
003	LİMANKÖY		440
004	SİSLİOBA		223
	TOPLAM-TOTAL		3865
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		7743
02	DEMİRKÖY İLÇESİ	TOPLAMI	12946
03	KOFÇAZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		1306
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AHLATLI		156
002	AHMETLER		303
003	AŞAĞIKANARA		136
004	BEYCİ		131
005	DEVLETLİAĞAÇ		299

3 - İLÇE, BUCAK VE KÖY MUHTARLIKLARI İTİBARİYLE NÜFUS SAYISI

POPULATION BY DISTRICT , SUB-DISTRICT AND VILLAGES

	İDARİ BİRİMLER / ADMINISTRATIVE UNITS		NÜFUS / POPULATION TOPLAM-TOTAL
006	ELMACIK		431
007	KARAABALAR		115
008	KOCATARLA		293
009	KOCAYAZI		473
010	KULA		100
011	MALKOÇLAR		219
012	TAŞTEPE		182
013	TATLIPINAR		178
014	TERZİDERE		355
015	TOPÇULAR		195
016	YUKARIKANARA		132
	TOPLAM-TOTAL		3698
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		3698
03	KOFÇAZ İLÇESİ	TOPLAMI	5004
04	LÜLEBURGAZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		52384
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	ALACAOĞLU		1284
002	AYVALI		942
003	CELALİYE		1490
004	CEYLANKÖY		723
005	ÇEŞMEKOLU		458
006	DÜĞÜNCÜBAŞI		1380
007	ERTUĞRUL		860
008	ESKİBEKİR		134
009	ESKİTAŞLI		917
010	HAMİTABAT		1860
011	HAMZABEY		575
012	KARAAĞAÇ		1303
013	KIRIKKÖY		2169
014	MÜSELLİM		528
015	OKLALI		566
016	OVACIK		966
017	SAKIZKÖY		2023
018	SARICALI		1063
019	TATARKÖY		1175
020	TURGUTBEY		1320
021	UMURCA		620
022	YENİBEDİR		480
023	YENİTAŞLI		194
	TOPLAM-TOTAL		23030
1	BÜYÜKKARIŞTIRAN	BUCAĞI	
000	BÜYÜKKARIŞTIRAN (BM)(B)		4097
001	AHMETBEY (B)		3985
002	AKÇAKÖY		556
003	ÇENGELLİ		500
004	ÇİFTLİKKÖY		1153
005	DAVUTLU		168
006	EMİRALİ		1274
007	EVRENSEKİZ (B)		3068
008	KARAMUSUL		899
009	KAYABEYLİ		633
010	KÜÇÜKKARIŞTIRAN		1037
011	SEYİTLER		276
	TOPLAM-TOTAL		17646
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		40676
04	LÜLEBURGAZ İLÇESİ	TOPLAMI	93060
05	PEHLİVANKÖY İLÇESİ		
	ŞEHİR		3045
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKARCA		708
002	DOĞANCA		913
003	HIDIRCA		415
004	İMAMPAZARI		194
005	KUMKÖY		244
006	KUŞTEPE		645
007	YEŞİLPINAR		193
008	YEŞİLOVA		739
	TOPLAM-TOTAL		4051
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		4051
05	PEHLİVANKÖY İLÇESİ	TOPLAMI	7096
06	PINARHİSAR İLÇESİ		
	ŞEHİR		11236
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKÖREN		178
002	CEVİZKÖY		1126
003	ÇAYIRDERE		408
004	ERENLER		417
005	EVCİLER		370
006	HACIFAKILI		177
007	İSLAMBEYLİ		473
008	KARINCAK		467
009	KAYNARCA (B)		3238
010	KURUDERE		752
011	OSMANCIK		605
012	POYRALI		687
013	SÜTLÜCE		1289
014	TOZAKLI		998
015	YANCIKLAR		993
016	YENİCE		1349
	TOPLAM-TOTAL		13527
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		13527
06	PINARHİSAR İLÇESİ	TOPLAMI	24763
07	VİZE İLÇESİ		
	ŞEHİR		10518
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKINCILAR		622
002	AKPINAR		382
003	ÇAKILI (B)		2920
004	ÇAVUŞKÖY		389
005	ÇÖVENLİ		688
006	DEVELİ		192
007	DOĞANCA		754
008	DÜZOVA		870
009	EVRENLİ		1622
010	HASBUĞA		1035
011	KIŞLACIK		1133
012	KIZILAĞAÇ		956
013	KÖMÜRKÖY		962
014	KÜÇÜKYAYLA		739
015	MÜSELLİM		727
016	OKÇULAR		564
017	PAZARLI		330
018	TOPÇUKÖY		796
	TOPLAM-TOTAL		15881
1	KIYIKÖY	BUCAĞI	
000	KIYIKÖY (BM)(B)		2565
001	AKSİCİM		475
002	BALKAYA		378
003	HAMİDİYE		181
	TOPLAM-TOTAL		3599
2	SERGEN	BUCAĞI	
000	SERGEN (BM)(B)		2168
001	EVRENCİK		1235
002	SOFULAR		174
003	SOĞUCAK		1014
	TOPLAM-TOTAL		4591
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		24071
07	VİZE İLÇESİ	TOPLAMI	34589
39	KIRKLARELİ	İL TOPLAMI	309512

ÇİZELGE 3.3.1.KIRKLARELİ İLÇELERİNİN KENTSEL-KIRSAL NÜFUS BÜYÜKLÜKLERİ (*)

		1960		1965		1970		1975		1980	
İLÇESİ		Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%	Nüfus	%
MERKEZ	Kentsel	20.196	33.96	24.790	38.60	27.431	43.42	33.265	48.80	36,296	51,0
	Kırsal	39.269	66.04	39,441	61.40	35.745	56.68	34,896	51,20	34.833	48,9
	Toplam	59.465	–	64.231	–	63.176	–	68.161	–	71.129	–
BABAESKİ	Kentsel	11.590	25,16	13.876	28,64	14.654	30,80	17.090	34.50	18.145	35,16
	Kırsal	34.468	74,84	34,579	71.36	32,921	69,20	32.446	65,50	33.455	64,8
	Toplam	46.058	–	48.458	–	47.575	–	49.536	–	51.600	–
DEMİRKÖY	Kentsel	2.335	25.88	3.309	33,09	3.058	28,47	4.257	39.92	4.345	36,6
	Kırsal	6.689	74,12	6.692	66,91	7,682	71.35	6,407	60,08	7512	63,3
	Toplam	9.024	–	10,001	–	10,740	–	10,664	–	11.857	–
KOFÇAZ	Kentsel	692	10,05	739	10,27	868	12,67	985	15,64	1,082	17,87
	Kırsal	6.194	89,95	6,458	89,73	5.984	87,33	5.311	84,36	4.973	82,13
	Toplam	6.886	–	7.197	–	6.852	–	6296	–	6055	–
LÜLEBURGAZ	Kentsel	22.352	37,21	25.667	40,36	27.808	43,19	32.401	47,39	35.689	48,14
	Kırsal	37,733	62,79	37.931	59,64	36.570	56,81	35.969	52,61	38.440	51,86
	Toplam	60.095	–	63.598	–	64.378	–	68.370	–	74.129	–
PEHLİVANKÖY	Kentsel	2.647	38,37	2.802	35,44	3.148	38,85	2.585	35,73	2.883	37,5
	Kırsal	4.252	61,63	5.104	64,56	4.954	61,15	4.650	64,27	4.805	62,5
	Toplam	6899	–	7906	–	8102	–	7235	–	7688	–
PINARHİSAR	Kentsel	5.714	25,76	7.682	31,36	8.848	35,89	10.523	40,96	10.679	41,4
	Kırsal	16.465	74,24	16.790	68,64	15,802	64,11	15.165	59,04	15,073	58,5
	Toplam	22.179	–	24,462	–	24.650	–	25.688	–	25.752	–
VİZE	Kentsel	6.196	20,29	6.998	21,51	6766	21,37	8.203	25,28	9.730	27,63
	Kırsal	24.344	79,71	25,535	78,49	24.892	78,63	24.246	74,72	25,468	72,3
	Toplam	30.540	–	32.533	–	31.658	–	32.449	–	35.198	–
KIRKLARELİ İLİ (TOPLAM)	Kentsel	71,732	29,75	85,856	33,22	92,581	36,01	109.309	40,73	118.849	41,9
	Kırsal	169.414	70,25	172.530	66,77	164.550	63,99	159.050	59,27	164.559	58,0
	Toplam	241.146	–	258386	–	257.131	–	268.399	–	283.408	–

(*) Kırklareli Kenti Ekonomik - Toplumsal ve Fiziki Çevre Çözümleme Çalışması

İlin ilçelerinin kentsel ve kırsal nüfus büyüklükleriyle ilgili çizelge'(Bak.sh.41)den de anlaşılabileceği gibi Kırklareli'nde ilçelerin kentsel ve kırsal nüfus artışları şöyle tahlil edilebilir:

Merkez ilçe genelde il nüfusunun gelişmesine paralellik göstermektedir.Bu paralellik 1960-1970 yılları arasında güçlü iken 1970-1975 arasında daha hızlı bir artış,1975-1980 de ise il nüfus artışına göre daha düşük bir değer izlenmektedir.Bunun nedeni sanayileşememe ve göçtür.1985-1990 arasında da aynı durum söz konusudur.

Lüleburgaz ilçesi de Merkez ilçe ile benzerlik göstermekte olup ancak son 5 yılda Merkez'den daha hızlı artış göstermiştir.Sanayîleşme yüzünden günümüzde ise bu artış adeta başdöndürücüdür.

Demirköy ilçesi ise bütün ilçeler içinde il ortalaması üzerinde bir artış göstermektedir.İlin diğer ilçeleri olan Babaeski,Kofçaz,Pehlivanköy,Pınarhisar ve Vize ilçelerinin nüfus artış hızları anılan dönem içinde il ortalamasının altında kalmaktadır.Ancak bunlardan Pehlivanköy 1960-1970 yılları arasında il ortalamasının üstünde artış gösterirken,Kofçaz ilçesi ise 1965 ten bu yana devamlı nüfus kaybetmektedir.

ılçelerin il toplam nüfusundan aldığı paylarda büyük farklılıklar gözlenmemekle birlikte;Lüleburgaz,Babaeski ve Merkez ilçelerinin aldıkları paylarda diğer ilçelerin aleyhine bir büyüme görülmektedir.

Yurt içine ve yurt dışına il genelinde çok işçi gönderen Kırklareli bu yüzden ve aile plânlamasının da katkısıyla ülke doğal nüfus artışının altında kalmaktadır.

Yönetsel bölünüşe göre kır-kent ayırımına bakıldığında ise Kırklareli'nde 33.sahifedeki 1990 Nüfus sayımı sonuçlarından oluşturulan Çizelge 3.1.2.de de görülebileceği gibi Merkez ilçe ile Lüleburgaz ilçesi dışında kırsal nüfus kentsel nüfustan fazladır.

Ancak önceki sayım sonuçlarına bakıldığında,örneğin 1980 verilerinde Merkez ilçede kırsal nüfus %52,kentsel nüfus %48 dir.1975 te kır-

sal nüfus %51,kentsel nüfus %49,1970 te kırsal %60,kentsel %40 tır.

Lüleburgaz ilçesinde de 1980 de kırsal nüfus %51.9,kentsel nüfus %48.1;1975 te kırsal nüfus % 54,kentsel nüfus %46 dır.1970 te ise kırsal nüfus % 58,kentsel nüfus % 42 dir.

Nüfusu 1980 yılında 10.000 in üzerinde olan ilçelerden Babaeski'de önçeleri kırsal nüfus % 65,kentsel nüfus % 35;Pınarhisar'da kırsal nüfus % 59,kentsel nüfus % 41 oranlarındadır.Bunların yanında Kofçaz ilçesi ise bütünü ile adeta kırsal görünümdedir.

Merkez ilçede kentsel nüfusun artışını yönetimsel işlerin başı oluşu yanısıra:

a)Yurt dışına gidenlerin dönüşlerinde sanayiden uzak,temiz havalı,sakin olan yöreye yerleşmeyi düşünmeleri;

b)Kentten emekli olanların aynı düşüncelerle burada kalmak istemeleri;

c)Kırsal kesimdeki varlıklı ve çocuk okutmak isteyenlerin konut edinip şehirde oturmaları;

gibi faktörler sağlamıştır.1977 yılında başlayan küçük sanayî atılımı da kentsel nüfusu arttıran bir nedendir.

Babaeski ve özellikle Lüleburgaz'daki kentsel nüfusu arttıran en önemli faktör ise önce de değinildiği gibi E-5 Yolu,Trakya Otoyolu ve demiryolunun sağladığı ulaşım kolaylığı ve yanısıra;il dışı sermayece yapılan büyük ölçekli yatırımlarla,yerel sermayece yapılan tarımsal ve hayvansal ürünlerin işlenmesine dönük yatırımların E-5 karayolu üzerinde ağırlıklı olarak buralara yapılmasındandır.

3.4.NÜFUSUN CİNSE GÖRE DAĞILIŞI

Çizelge 3.4.1.deki (Bak.sh.44)"Sayım Yılları İtibariyle Cinsiyete Göre Nüfus";

Çizelge 3.4.2.deki (Bak.sh.45)"Nüfusun Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Dağılımı";

verilerinden de anlaşılabileceği gibi Kırklareli'nde nüfusun cinsiyete göre dağılımında iki önemli faktör etkili olmuştur.

ÇİZELGE .3.4.1. SAYIM YILLARI İTİBARİYLE CİNSİYETE GÖRE NÜFUS

SAYIM YILI	TOPLAM	ERKEK		KADIN	
		NÜFUS	ORAN (%)	NÜFUS	ORAN (%)
1927	108 486	54577	50.31	53 909	49.69
1935	172 697	95 498	55.30	77 199	44.70
1940	256353	170 248	66.41	86 105	35.59
1945	178 203	91 099	51.12	87 104	48.88
1950	191 376	99 080	51.77	92 296	48.23
1955	222 856	116 831	52.42	106 025	47.58
1960	241 146	126 244	52.35	114 902	47.65
1965	258 386	137 823	53.34	120 263	46.66
1970	257 131	136 509	53.09	120 622	46.91
1975	268 399	149 178	55.58	119 221	44.42
1980	283 408	153 245	54.07	130 163	45.93
1985	297 098	161 561	54.38	135 537	45.62
1990	309 512	166 073	53.66	143 439	46.34

ÇIZELGE 3.4.2

NÜFUSUN YAŞ GRUBU VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

(1990)

YAŞ GRUPLARI	TOPLAM	ERKEK	KADIN
İL TOPLAMI	309 512	166 073	143 439
0 - 4	22 368	11 514	10 854
5 - 9	27 042	13 831	13 211
10 - 14	29 135	15 113	14 022
15 - 19	27 207	14 346	12 861
20 - 24	39 132	26 901	12 231
25 - 29	26 489	14 121	12 368
30 - 34	25 179	13 298	11 881
35 - 39	22 270	12 081	10 189
40 - 44	16 446	8 866	7 580
45 - 49	12 696	6 496	6 200
50 - 54	13 251	6 702	6 549
55 - 59	14 177	7 071	7 106
60 - 64	13 066	6 332	6 734
65+	19 474	8 819	10 655
BİLİNMEYEN	216	152	64

Bunlardan birincisi Balkan savaşları,I.Dünya savaşı ve Kurtuluş savaşımız sırasında ilde erkek nüfus sayısının askere alınma ve savaşlardaki kayıplar yüzünden düşük oluşudur.Gerçekten Kırklareli'n de 1886 sayımında 65.050 erkek,60.279 kadın nüfus var iken 1927 sayımında erkek nüfus sayısı 54.577,kadın nüfus sayısı 53.909 dur.Öte yandan 1935 sayım sonuçlarına bakıldığında erkek nüfus 95.498 iken kadın nüfusu 77.199 dur.

İkinci Dünya savaşı sırasında ise Trakya'dan ve dolayısıyla Kırk lareli'nden sivil halkı boşaltma,yerine askeri birlikleri konuşlandırma yüzünden ilde erkek nüfus fazladır.Örneğin 1940 sayımında erkek nüfus 170.248,kadın nüfus 86.105 tir.1945 sayımına göre ise erkekler 91.099 kişi,kadınlar ise 87.104 kişidir.

Kırklareli'nin yurt içine ve yurt dışına işçi gönderdiği yıllar da ise buradan kadınlar da yurt dışına işçi olarak gittikleri için kadın nüfus ile erkek nüfus dengesi pek bozulmamıştır.Günümüzde de bu denge korunmaktadır.İlde Çizelge 3.4.2 den de görülebileceği gibi nüfusun yaş grubu ve cinsiyete göre dağılımında da denge vardır.

3.5.NÜFUSUN MAHALLE ESASLARINA GÖRE DAĞILIMI

1990 Genel Nüfus Sayımına göre Kırklareli İlçe Merkezi'nin nüfusu 43.017 kişidir.Bu nüfusun kentteki 10 mahalleye dağılımı şöyledir.

MAHALLE ADI	NÜFUSU
Akalar Mahallesi	3.700
Bademlik Mahallesi	3.710
Demirtaş Mahallesi	3.917
Doğu Mahallesi	1.500
Karacaibrahim Mahallesi	7.340
Karahıdır Mahallesi	2.160
Karakaş Mahallesi	9.660
Kocahıdır Mahallesi	4.310
Pınar Mahallesi	2.200
Yayla Mahallesi	4.520

IV.BÖLÜM-KIRKLARELİ ŞEHRİNİN YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

"Yerleşme Coğrafyası" ile ilgili eserleri(12) ile de tanınan Sayın Prof.Dr.Süha E.GÖNEY'in danışmanlığında yapılan bu Yüksek Lisans Tezinin esası,daha çok bu bölümle sonrası bölümlerde yoğunluk ve önem kazanmaktadır.

Nitekim araştırmanın en etraflı bir şekilde ele alınıp yazılan ve ekteki:

1-Kırklareli Şehir Plânı (1/10.000 ölçekli)

2-Kırklareli Şehrinin Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası (1/5.000 ölçekli)

3-Kırklareli Cadde Sokak Sistemi Haritası (1/10.000 ölçekli)

4-Kırklareli Şehri Mahalle Sınırları Haritası (1/10.000 ölçekli)

ile de takviye edilen bölümü bu bölüm ve devamıdır.

Bu bölümde:Prof.Dr.Süha E.GÖNEY'in "Yerleşme Coğrafyası Cilt I ŞEHIR COĞRAFYASI I" ve ,Prof.Dr.Erol TÜMERTEKİN'in "Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar",Prof.N.ÖZGÜÇ'ün "Şehirsel Merkeziyetin Gelişmesi",Prof.Dr.Besim DARKOT'un "Edirne",Prof.Dr.Ali TANOĞLU'nun "Samsun Şehri",Prof.M.TUNCEL'in "İzmit Şehir Coğrafyası",Prof.Dr.N.TUNÇDILEK'in "Eskişehir ve Şehrin Tekamülü",Prof.T.YÜCEL'in "Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri",Prof.B.TOLUN'un"Şehiriçi Arazi Kullanılışı"vb.den yararlanarak ve örnek almak suretiyle "KIRKLARELİ ŞEHRİNİN YERLEŞME ÖZELLİKLERI" adı altında şehir yerleşmesiyle ilgili çeşitli hususlar üzerinde durulmuştur.

Yine bu bölümde Kırklareli Şehri adeta tarif edilmiş,O'nun kır yerleşmeleriyle diğer yerleşmelerden farklı yanlarına değinilmiştir. Bu arada kentin kuruluşu,bugüne gelişi,umumi ve hususi fonksiyonlarının ortaya çıkışı ele alınmıştır.Sonraki bölümde "Kırklareli'nin Başlıca Fonksiyonları ve Dağılış Sahaları" adı altında yine bu bölüm adeta takviye edilmiştir.Diğer hususlara da gerek bu bölümde,gerek de

---

(12)Prof.Dr.Süha E.Göney,ŞEHIR COĞRAFYASI I,İ.Ü.E.F.Yay.İst.1984

ha önceki ve sonraki bölümlerde yer verilerek Kırklareli Şehri bir bütün olarak aktarılmaya çalışılmıştır.

Bütün bunların bir kısmı:

1-Kırklareli Şehrinin Ortaya Çıkışı ve Yerleşme Saha ılişkisi,

2-Kırklareli'nin ıkâmetgâh Sahaları,

3-Kırklareli'nin Mesken Özellikleri,

4-Kırklareli'nin Cadde-Sokak Sistemi,

5-Kırklareli Şehrinin Gelişim Yönleri ve Bunları Etkileyen Faktörler,

ana başlıkları altında bu bölümdedir.

V.I.Bölüm'de ise yine Kırklareli Şehri'nin Yerleşme Özelliklerini yansıtması bakımından "Kırklareli Şehrinin Başlıca Fonksiyonları ve Dağılış Sahaları" adı altında kentin;

1-Iktisadî fonksiyonu,

2-Idarî fonksiyonu

3-Ulaşım fonksiyonu

4-Askerî fonksiyonu

5-Turizm fonksiyonu

6-Sağlık fonksiyonu

7-Sosyal ve kültürel fonksiyonu,gibi umumi fonksiyonları ve ayrıca özel fonksiyonları ele alınmıştır.Ardından ise Kırklareli'nin çevre sorunları ve önerilere yer verilmiştir.Öte yandan kentin bu gününü yansıtması ve değinilenleri görsel yolla da aktarma bakımından son bölüme ek olarak fotoğraflar da konmuştur.

4.1.KIRKLARELİ ŞEHRİNİN ORTAYA ÇIKIŞI ve YERLEŞME SAHA İLİŞKİSİ

"Kırklareli Şehrinin Kurulmasıyla İlgili Tabii Özellikler (Bak. I.Bölüm) ile "Kırklareli Şehrinin Tarihçesi" (Bak.II.Bölüm)bölümlerinde de değinildiği gibi kentin tarih öncesi yerleşmelerine ilişkin araştırmalar yetersizdir.Buna rağmen Kırklareli'nin Merkez ilçe

si civarındaki ilk yerleşmelerin ilk Tunç Çağı'na kadar götürülebileceği Prof.Arif Müfit MANSEL'ce yapılan kazılarla kanıtlanmıştır.

Buna göre ilk yerleşmeler Merkez ilçenin 3 km.güneyindeki Asılbey köyü yolu üzerindeki A,B,C tümülüslerinin olduğu yerdedir.Yine Merkez ilçenin 23 km.batısında Dokuzhöyük köyü civarında bulunan tümülüslerin olduğu saha da ilk yerleşme alanı olarak saptanmıştır. Buralardan elde edilen bulgular,yörenin ilk yerleşme tarihinin Son Kalkolitik Döneme kadar uzandığını belgelemektedir.

1936-1938 yıllarında Prof.Arif Müfit Mansel'ce gerçekleştirilen ve anılanın Trakya Kültür ve Tarihi adlı eserinde yer alan bu tesbiler ayrıca Kırklareli'nin diğer ilk yerleşme alanlarını da bize vermektedir.Çünkü Prof.Mansel anılan tümülüsler yanısıra Alpullu,Lüleburgaz ve Vize tümülüslerinde de yaptığı kazılarda aynı bulguları gün ışığına çıkarmıştır.Buradan hareketle Kırklareli'nde Merkez ilçe yanısıra Alpullu,Lüleburgaz ve Vize'deki ilk yerleşmeler de Son Kalkolitik Döneme kadar götürülebilmektedir.İlginçtir.Bu yerleşme sahaları günümüz yerleşme sahalarının hemen yanıbaşındadır.Ayrıca Kırklareli'nde kazı ve araştırmaya açık bir çok kurgan da mevcuttur

İşte bu kurgan veya tümülüslerden biri 1980 yılından itibaren Kırklareli höyüklerinin yeniden değerlendirilmesine ilişkin olarak Mehmet ÖZDOĞAN'ca yapılan yüzey araştırmalarında ele alınmıştır.Bu Merkez ilçenin 18 km.güneyinde Şeytandere kıyısındaki Tilkiburnu höyüğüdür.Bu höyükten elde edilen bulgular Kırklareli Merkez ilçe ve yöresinin ilk yerleşmesinin Son Kalkolitik Döneme kadar götürülebileceğini kesinleştirmektedir.

"Kırklareli'nin ve yöredeki yerleşme merkezlerinin ilk kuruluşu (Bak.2.2) bölümüyle devamında da belirtildiği gibi;kuruluşu M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanan Kırklareli Merkez ilçesinde,Osmanlı dönemi öncesi ilk yerleşmenin Yayla Mahallesinin olduğu bölüm ile Kırklar Tepesi (Kocahıdır Mahallesi)nde olduğu sanılmaktadır.Yerleşme daha sonra günümüzde ticaret merkezinin bulunduğu Arasta ve

çevresine doğru ovaya yani güneye,ardından da batıya doğru gerçekleştirilmiştir.(Arasta için Bak.Fotoğraf 3)

Bu ilk mahallelerin oluşumu bize Kırklareli Şehri'nin de Osmanlılar dönemi bütün Rumeli şehirlerinde olduğu gibi imaret nüvesinin etrafında geliştiğini göstermektedir.Nitekim Sayın Prof.Dr.Ömer Lütfü BARKAN "Şehirlerin Teşekkül ve İnkışâfı Tarihi Bakımından Osmanlı İmparatorluğunda İmaret Sitelerinin Kuruluş ve İşleyiş Tarzına Ait Araştırmalar" (13)adlı makalesinde bu duruma değinmekte; "..Rumeli'de bir çok şehir imaret sistemiyle bu nüvenin etrafında gelişmiştir.." demektedir.

Yine aynı eserde (14); "..Edirne'deki II.Murad Darülhadisi'ne Kırk Kilise (Kırklareli) de ve Pınarhisar'da 4 köyün geliri bağlandı.." da denmektedir.

Kırklareli Şehri ile il kapsamına giren yörelerde Osmanlılar dönemindeki yerleşmeye ilişkin olarak şunlar da ilâve edilebilir.

Yukarıda değinilen imaret civarına yerleşme yanısıra zaviye ve türbeler civarında da yerleşmeler söz konusu olmuştur.Örneğin Kırklareli ilinin ilk Osmanlı Devri yerleşme yerlerinden biri Pınarhisar ilçesinin 4 km.doğusundaki eski adıyla Tekke,yeni adıyla Erenler köyüdür.Bu köyün Binbiroklu Ahmet Türbesi civarında kurulduğu; İl'de,Trakya'da ve Rumeli'de bir çok yerleşme yerinin ilk Osmanlı fütühatında gazileri yönlendiren Kazerunî (Gezginci)dervişlerin zaviye ve türbeleri civarında oluştuğu Prof.Dr.Semavi EYİCE'nin "İlk Osmanlı Devrinin Dinî,İçtimaî Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler" (15)adlı eserinde dile getirilmektedir.

---

(13)Ömer Lütfü BARKAN,İ.Ü,İktisat Fakültesi Mecmuası,İst.1963,Cilt 23,No:1-2,sh.239-296

(14)A.g.e.sh.239

(15)Semavi EYİCE,İlk Osmanlı Devrinin Dinî,İçtimaî Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler,İst.1963,İ.Ü.İktisat Fak.Mecm.C.23, Sayı 1-2,sh.1-80

Yine Prof.Dr.Ömer Lütfü BARKAN'ın "Fatih Camii ve İmareti Tesislerinin 1489-1490 Yıllarına Ait Muhasebe Bilânçoları" (16) adlı eserinde Fatih Sultan Mehmed'in yaptırdığı Fatih Camii'nin ve Külliyesi'nin giderlerini karşılamak için Trakya'da özellikle Kırklareli ilinin kapsamına giren yerlerde vakıflar kurduğu ve bu vakıflar yoluyla yörede şehir yerleşmelerinin başladığı belirtilmektedir.

Adı geçen vakıflar yoluyla Fatih Külliyesi'nin buğday,arpa,yulaf, pirinç,bal,üzüm,kepek,kömür,gül,meyva vb.nin sağlandığı anılan eserde (17) dile getirilmekte ve bu yerleşme yerleriyle köylerin adları verilmektedir.Bunlar halen Trakya'da aynı adla var olan yerleşme merkezleri olup şunlardır:

Kırkkilise (Kırklareli),Hızırca (Hıdırca),Geredeli (Gerdelli), Pusatlı,Bahşiler,Alici,Taptık,Kerameddinli,Şeyharmutlu,Elmacı,Erikler,Ulaşlar,Saruhanlı,Çeribaşı,Balcılar,Müsellim,İnehanlı (İnanlı),

Eserde (18)Fatih Külliyesi Vakfiyesi'ne dahil Kırkkilise yani Kırklareli köyleri de ayrıca yer almakta olup bunlar:

Üsküpolos (Üsküp),Karahamzalar (Karahamza),Bektaşlı,Dolye (Dolhan),Batra,Sivriler,Uruzobası (Arizbaba),Malkoçoğlu (Malkoçlar),Arpacan,Ereğlice,Hemşehri,Koyunkafiri (Koyunbaba),Karakoçlu (Karakoç) tur.

İl yerleşmelerine ilişkin bir diğer kayıt,Prof.Dr.Tayyip GÖKBİLGİN'in "Rumeli'de Yörükler,Tatarlar ve Evlâd-ı Fatihan" (19) adlı eserde yer almaktadır.

Bu eserin 25.sahifesinde Fatih zamanında Trakya'daki boş alanların nüfuslandırılması,ziraatin canlandırılması,Yörüklerin toprağa yerleştirilmesi için 1456-1467 yılları arasında aranan çareler dile getirilmektedir.Bu cümleden olmak üzere anılan dönemde Yörüklerin

(16)Ömer Lütfü BARKAN,Fatih Camii ve İmareti Tesislerinin 1489-1490 Yıllarına Ait Bilânçoları,Ist.1963,I.Ü.İktisat Fak.Mecm.Cilt 23,No: 1-2,sh.297-341

(17) a.g.e.sh.310. (18)a.g.e.sh.309

(19)Tayyip GÖKBILGİN,A.g.e.İst.1957.İ.Ü.Ed.Fak.Yayını No:748

bir bölüğü Tekirdağ'ın Hayrabolu ilçesi civarına,bir bölüğü ise-ki bunlar Evrencik,Vize ve Naldöken Yörükleridir-Kırklareli il sınırları içine iskân edilmiştir.Yine aynı eserin 92.sahifesinden de anlaşılabileceği gibi bu sırada Kocacık Yörükleri ise Kırkkilise yöresine,çok yaygın olarak ta Elmacık ve Tastepe köyleriyle civarına yerleştirilmişlerdir.

Yerleşme-saha ilişkisi konusunda bu değinilenler yanısıra Kırklareli ormanlarının da bu konuda etkin olduğu ifade edilebilir.Yakacak odun ve kömürün elde edilebilmesi kolay olduğu için de Kırklareli'ye yerleşilmiştir.İstanbul'un odun ve kömürü Midye (Kıyıköy) ve İğneada'dan buraya nakledilmiştir.

Bu nakledilenler dikkate alınıp,"Kırklareli Şehrinin Tarihçesi"(Bak.2.1.vd)bölümüne de bakılırsa;Bizanslılar dönemindeki Latince adıyla "Saranta Eklesies",Türkçeleştirilmiş adıyla "Kırk Kinise" veya "Kırkkilise" şehri çok eski bir yerleşme yeri olarak ortaya çıkmıştır.

Rumeli fatihi Süleyman Paşa sonrası Trakya'da yapılan fetihler sonucu 1363-1365 arası Osmanlı kenti olan Kırklareli;şehrin fethi sırasında verilen şehitlere dayalı olarak yapılan türbe ve imaret nüvesi etrafında tipik bir Osmanlı şehri olarak gelişmiştir.

Osmanlı kenti olduktan sonra Kırklareli Trakya'nın kuzeybatısında Rumeli ve Balkanlara geçiş alanındaki konumu yüzünden önem kazanmış,yani yerleşme-saha ilişkisine dayalı olarak gelişmiştir.Bu yerleşme ve gelişme daha sistemli ve etraflı olarak verilmek için aşağıda "Kırklareli'nin İkâmetgâh Sahaları" (Bak.4.2) ve "Kırklareli'nin Mesken Özellikleri" (Bak.4.3) bölümlerinde nakledilmiştir.

4.2.KIRKLARELİ'NİN İKÂMETGÂH SAHALARI

Bir önceki bölümde (Bak.4.1.) kısmen değinildiği gibi Kırklareli'nin gelişimi içinde ikâmetgâh sahaları öncelikle Yayla ve Kırklar tepelerinde oluşmuştur.

Bu iki tepede başlayan yerleşme Kırklareli Şehir Plânın(Bak.Şe-

hir Plânı)'ında da görülebileceği gibi zamanla ovaya inerek bugün kentin merkezi olan Cumhuriyet Meydanında odaklanmıştır.

Kırklareli'nin Cadde-Sokak Sistemi Haritası (Bak.Adı geçen harita) ndan da incelenebileceği gibi şu an kentin bütün caddelerinin düğüm noktası olan bu meydandaki odaklanma sürecinde, önce Yayla ve Kırklar tepelerinin arasındaki vadi ikâmetgâh sahası olmuştur. Ardından bu tepelerin doğu ve batı yamaçlarına yerleşilmiştir.

Böylelikle "Kırklareli Şehri Mahalle Sınırları Haritası (Bak.Adı geçen harita)nda da işaret edildiği gibi günümüzdeki Yayla ve Kocahıdır mahalleleri oluşmuş:, ardından Akalar, Demirtaş, Karakaş, Karacaibrahim ve Doğu mahalleleri ikâmet alanları haline gelmiştir. Son 10 yılda bunlara güneyde Pınar, doğuda Bademlik mahalleleri ilâve olmuştur. Önceleri adeta şehirden kopuk durumda olan Karahıdır mahallesi ise yine günümüzde şehrin o yöne gelişmesiyle şehirle âdeta bütünleşmiş, arada İstasyon mahallesi denmeye başlayan bir mahallenin doğuşu aşamasına gelinmiştir.

Kırklareli'nin ikâmetgâh sahalarının gelişimi veya daha da doğru bir tanımla Kırklareli kentinin gelişimini belirleyen olgular şunlardır:

1-Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak gerçekleşen göçmen mübadelesi (1923-1960).

2-Alpullu-Kırklareli demiryolu bağlantısının devreye konması.

3-Babaeski yönüyle İstanbul karayolu bağlantısının sağlanması.

4-Kentin doğusunda büyük bir askeri bölgenin yer alması.

5-Kentin il olması ve burada büyük bir askeri birliğin konuşlandırılması.

6-Dereköy hudut kapısının açılması.

Işte bütün bunlara dayalı olarak Kırklareli'nde oluşan ikâmetgâh alanlarının ve dolayısıyla kentin gelişim süreci şöyle olmuştur:

Yayla (eski adıyla Yapraklı) ve Kocahıdır mahallelerinde ikâmetgâh sahalarının artmasıyla büyümeye başlayan kent zamanla bu iki mahallenin kesiştiği, eski adıyla Camii Kebir şimdiki adıyla Demirtaş

mahallesiyle bütünleşmiştir.

Daha sonraları eski adıyla Hacı Zekeriya yeni adıyla Akalar mahallesi oluşup bu yolla iki tepedeki yerleşme vadiye doğru çekilmiştir. Böylece ikâmetgâh sahaları yönünden yörede tarım alanlarından konut alanlarına dönüşüm süreci başlamıştır.

Kentin tarihsel gelişimi içersinde ortaya çıkan bu ilk farklılaşmadan sonra güneyde demoğrafik gelişim süreci içindeki Karakaş mahallesi dereboyunu ikâmetgâh sahası haline koymuştur. Burada da tarımsal alandan konut alanına dönüşüm süreci başlamıştır.

Kırklareli Şehri Mahalle Sınırları Haritası (Bak.Adı geç.harita) ndan da görülebileceği gibi kentte tepe üstü gelişmeleri olarak eski Tellakzâde ve Hamidiye mahalleleri bu dönüşüm sürecine girmiş ancak çok yayılamayıp kuzeyde ve doğuda Demirtaş, Yayla, Akalar ve Doğu mahalleleri adıyla günümüze gelebilmiştir.

Demiryolu'nun devreye konması ve yönetsel merkezin konumu, Kırklareli'nin makroformunu belirlemiştir. İstasyonun ve vilâyet binasının eski yerleşmenin batısına yapılması; ikâmetgâh sahalarının merkezin batısına doğru yönlenmesini veya diğer söyleyişle kentin gelişmesinin buraya doğru olmasını sağlamıştır.

Bu yönlendirmede doğudaki askeri alanların büyüklüğü de rol oynamıştır. Öte yandan İstanbul bağlantısının Babaeski yönüne döndürülmesi ise, yerleşmenin güneydeki tarım arazilerine doğru uzamasını sağlamıştır.

Böylelikle Kırklareli'nde bütün eski şehir nüvelerinde görülen semer tipi yerleşme, yani iki tepe üstü ve arası yerleşmeden, yol aksı üzerinde gelişen yerleşme tipine dönüşüm süreci başlamıştır. Böylece şehir kuzeydeki eski şehir tarafına değil, güneye ve batıya yani yol bağlantılarına doğru yayılmıştır.

İşte bu yayılma sonucu, batıda Kofçaz ve Erikli yollarının civarında Bademlik mahallesi oluşmuş; güneyde Edirne, Babaeski ve Dereköy

Yine günümüzde kentte doğudaki askeri bölgeye doğru da gelişme olmakta, Doğu mahallesi de ikâmetgâh sahası yönünde gelişmektedir. Ayrıca "Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı" haritasından da görülebileceği gibi İmar Plânında Üniversite alanı olarak ayrılan Karahıdır mahallesinin batısına Trakya Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu İnşaatı yapıldığı ve o bölgede Kredi Yurtlar Kurumu öğrenci yurdu da hizmete girdiği için, hem Karahıdır mahallesi gelişmekte hem de bu mahalle ile kent arasında önce tarım arazisi olarak kullanılan bölgede yeni İstasyon mahallesi kurulmaktadır.

Aynı adı taşıyan ilin il merkezi olan Kırklareli, şehrin fonksiyon sahalarının dağılışına ilişkin haritada da (Bak.Adı geç.harita) görülebileceği gibi kamu mülkiyet alanlarının oldukça fazla olduğu bir konumdadır.

Günümüzde Kırklareli'ndeki ikâmetgâh sahalarında kamu mülkiyet alanlarının mahallelere göre dağılımı şöyledir:

İlk sırada Karakaş mahallesi olup burada kamu ve hazine arazisi %30 civarındadır. Vilâyet binası, resmi dairelerin büyük bir bölümü, Devlet ve Sigorta hastaneleri, İmam Hatip ve Anadolu Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi buradadır. (Vilâyet Binası için Bak.Fotoğraf 4)

Doğu mahallesi % 27 ile ikinci sırada yer almakta olup çoğunluğu askeri alandır.

Köy Hizmetleri, Topraksu gibi kamu kurumlarıyla Yetiştirme Yurdu, Teknik Ziraat Müdürlüğü ve Devlet Karayolunun bulunduğu Karacaibrahim mahallesi %22 ile kamu mülkiyet alanı yönünden 3.sıradadır.

Kamu mülkiyet alanı yönünden % 7 ile 4.sırada olan Kocahıdır mahallesinde Belediye, Karayolu, Okullar, Parklar, Şehitlik, Kırkşehitler anıtı vardır. (Belediye ve Şehitlik için Bak.Fotoğraf 5 ve 6)

Demirtaş mahallesi kamu mülkiyet alanı yönünden 5.sırada olup oran % 6.5 tur. Lise, Ticaret Lisesi, Öğretmenevi, İlkokulların bir bölüğü, Çocuk Esirgeme Yurdu buradadır.

Yayla mahallesinde kamu mülkiyet alanı ilkokullar ve Yayla parkını içine almakta olup kamu mülkiyet alanı % 1.5 tur.

Karahıdır mahallesinde oran % 0.24 iken Meslek Yüksekokulu ve öğrenci yurdunun buraya yapılmasıyla oran çok artmıştır.

Akalar mahallesinde kamu mülkiyet alanı % 0.36 ile adeta yok gibidir.

Yeni kurulan Pınar ve Bademlik mahallelerinde yeni yapılan okullar ve oluşturulan parklarla kamu mülkiyet alanlari oluşturulmuştur. (Karahıdır mah.deki Meslek Yüksek Ok.için Bak.Fotoğr.7)

4.3.KIRKLARELİ'NİN MESKEN ÖZELLİKLERİ

Kırklareli şehrinin yerleşme özelliklerini yansıtan bir diğer faktör kentin mesken özellikleridir.Bir önceki bölümde Kırklareli'nin ikâmetgâh sahaları nakledilirken nasıl yerleşmeye ilişkin husus lar vurgulandıysa burada da meskenlerin yerleşmedeki rolü dile getirilecektir.

Kırklareli kent merkezinde de benzer şehirlerde olduğu gibi toplumsal ve ekonomik yapıdaki ilişkiler,meskene veya diğer söyleyişle mekâna yansımıştır.Bu durum haliyle kent merkezinde zaman içinde yapı farklılıklarının ve değişmelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Farklı toplumsal yapıların tarihi süreç içindeki yer,seçim ve doku oluşumunu da belirleyen bu mekânsal farklılıklar Kırklareli kenti için 7 grubta tipleştirilebilir.

1-Eski Yerleşme Dokuları,
2-Kırsal Doku
3-Göçmen Evlerinin Oluşturduğu Yerleşme Dokuları,
4-Gecekondu Dokusu,
5-Hisseli İfraz Dokusu,
6-Resmi Kurum Lojmanları,
7-İmâr Plânı Süreci içinde Oluşan Katlı Yapılanma.

Kırklareli yerleşmesini en iyi şekilde yansıtan bu mesken özelliklerinin her biri ayrı ayrı ele alınırsa:

4.3.1.Kırklareli'nin Eski Yerleşme Dokuları Olan Meskenler:

Değinildiği gibi Osmanlı öncesi de meskun olan Kırklareli'nin en eski meskenleri Rum yapılarıdır.

Şehrin Osmanlılara geçmesi sırasındaki nüveyi oluşturan bu meskenler,ilk mahalleler de olan Yayla ve Kocahıdır mahallelerindedir.

Günümüzde de Yayla mahallesinin güneyinde ve özellikle Yayla Meydanı civarında eski yerleşme dokularından olan Rum yapı örneklerine rastlanmaktadır.Meydan (Yayla Meydanı için Bak.Fotoğraf 8),okul (günümüzde Vali Faik Üstün İlkokulu olarak kullanılan okul için Bak. Fotoğraf 9)ve taş yapıörnekleri (günümüzde Atatürk'ün Kırklareli'nde konuştuğu bina olarak korunan bu taş yapı için Bak.Fotoğraf 10) bugün de özelliklerini korumaktadır.

Eski dokuyu iç kesimlerinde koruyan Kocahıdır mahallesinde de günümüzde müze,okul (Kocahıdır Ilkokulu olan bu okul için Bak.Fotoğraf 11)ve ev olarak kullanılan Rum yapı örnekleri yer almaktadır.Bu mahallede ayrıca eski yerleşme dokusunu yansıtan düzgün olmayan dar taş yollar ve bu yolların kenarlarındaki avlulu parsellere bağlı yapılanma söz konusudur.Bunlarla bu eski mahalle geleneksel Türk yerleşmesinin özelliklerini de yansıtmaktadır.

Kırklareli'nde eski yerleşme dokusuna örnek diğer meskenler 12, 13 ve 14 nolu fotoğraflarda görülmektedir.

4.3.2.Kırklareli'nin Kırsal Yapı Dokusuna Ait Meskenler:

Kırklareli'nde kırsal yapı dokusuna ait örnekler 1968 yılında Merkez belediye sınırları içersine alınan Karahıdır mahallesinde görülmektedir.

Kısmen Demirtaş,Yayla,Akalar,Karacaibrahim mahallelerinin eski uç noktalarında,çiftçilerin oturduğu kesimde de görülebilen bu doku geleneksel Türk kırsal yerleşmesi karakterinin izlerine taşımaktadır.

Köy meydanı gibi bir meydandan dağılan organik yollar üzerinde büyük parsellerdeki bir katlı mesken,ahır,samanlık birimleriyle çevrili avlu yaşantısı, buralarda halen tarımsal yapının devam ettiğini vurgulamaktadır.(Kırsal yapı dokusuna örnek meskenler için Bak.Fotoğraf 15)

4.3.3.Kırklareli'nin Göçmen Evlerinin Oluşturduğu Yerleşme Doları Olan Meskenler:

İmar İskân Bakanlığınca çeşitli dönemlerde yurda gelen göçmenlerin yerleştirilmesi için yapılmış,düzgün yollar ve parsellerden oluşmuş meskenlerdir.Bu dokuya ait meskenler çoğunlukla bir veya iki katlı,yığma-kâgir bahçeli ikiz ayrık yapılardan oluşmuşlardır. (Göçmen evleri yerleşme dokusuna örnek meskenler için Bak.Fotoğraf 16)

Demirtaş mahallesinin kuzeybatısı bu dokunun örneklerini içermektedir.Çeşitli dönemlerde gelen göçmenler için diğer mahallelerde ve günümüzde Kavaklı kasabası yakınındaki Gaziosman Paşa Göçmen Misafirhanesinde, Bademlik mahallesindeki Gazi Evlerinde bu yerleşme dokusuna uygun meskenler bulunmaktadır.

4.3.4.Kırklareli'nin Gecekondu Dokusu Meskenleri:

Kentin kuzeyinde Çamlık civarında,verimli olmayan hazine arazisi, diğer kentlerde de olduğu gibi, en düşük gelirli marjinal kesimin tercih yeri olduğundan, gecekondu dokusuna ait meskenler buradadır.

Genelde esmer vatandaş,çingene,roman veya kıptî diye adlandırılan vatandaşlarımızın oturduğu bu meskenler, birbirinin tekrarı,ortalama 40 m^2 lik küçük birimlerden oluşmuştur.

Geometrik bir yapı gösteren bu yerleşmede fakirlik nedeniyle ucuz ve basit yapılar yer almakta ve her meskende hane halkı büyüklüğü ortalama 7-8 arasında değişmektedir.(Gecekondu dokusu meskenlerine örnek için Bak.Fotoğraf 17)

4.3.5.Kırklareli'nin Hisseli İfraz Dokusu Meskenleri:

Kırdan gelen toplum kesiminin ekonomik ve sosyal yapısını yansı-

tan bu dokuya ait meskenler genelde Karacaibrahim mahallesinin güneyinde ve Karakaş mahallesinin batısında yer almaktadır.Yeni oluşan Pınar mahallesi ile Bademlik mahallesinin bazı bölümlerinde d bu dokuya rastlanmaktadır.

Bu dokunun genel özellikleri:

a)Küçük parselde tabanda yayılması,

b)Düşeyde yükselmemiş olmasına rağmen bırakılmış filizlerle ka çıkma imkânının varlığı,

c)Tarımsal alanlar içinde kalmış olmasıdır.

Bu alanlar genelde tarıma dayalılığın yanısıra ücretli alt gelir grubunun da yerleştiği alanlardır.

4.3.6.Kırklareli'nin Resmi Kurum Lojmanları:

Genelde:

a)Kat adedinin fazlalığı,

b)Taban alanı kullanımının küçüklüğü,

c)Tip proje uygulamalarının tekrarı,

d)Kentin yoğunluk kademelenmesini etkileyici özellikleri;

ile belirginleşen,resmi kurum lojmanları dokusu,Kırklareli'nde Kocahıdır ve Karakaş mahallelerindedir.

Askeri lojmanlar ve diğer resmi kurum lojmanları kentte genellikle yer seçmedeki serbestlikleri nedeniyle,buralar yanısıra kentin çeşitli yerlerine de serpiştirilmişlerdir.(Resmi Kurum lojmanlarına örnek için Bak.Fotoğraf 18)

4.3.7.Kırklareli'nde İmar Plânı Süreci Içinde Oluşan Katlı Yapılanma:

Bilindiği gibi büyük parsel üzerinde bitişik düzendeki yoğun yapılanma son yıllardaki yapılanmanın niteliğidir.Kırklareli de bunda diğer kentler gibi nasibini almıştır.Karakaş ve Karacaibrahim mahallelerinin kent özeği içinde ve çevresinde kalan kesimleri,ekonomik ve sosyal yapı açısından işveren ve kendi hesabına çalışan üst geli

grubunun tercih ettiği konut alanlarını oluşturmaktadır.

İmâr plânının getirdiği 7 kata kadar yapılanma, kent içi ana arterlerinüzerinde gelişmesini sürdürmektedir. Kooperatifler de yeni oluşan Pınar ve Bademlik mahallelerinde bu dokudaki meskenleri ortaya koymaktadır. (Katlı yapılanma örnekleri için Bak. 19, 20, 21. Fot.)

4.4. KIRKLARELİ'NİN CADDE-SOKAK SİSTEMİ:

Bir kentin alt yapısına ait unsurlardan olan, O'nun kurulup gelişmesini büyük ölçüde etkileyen, hatta şehirlere hayatiyet veren can damarları durumunda bulunan cadde-sokak sistemi, Kırklareli'nde yeterince modern anlamda değildir.

Ekteki Kırklareli'nin Cadde ve Sokak Sistemi Haritası (Bak. Adı geçen harita)ndan da görülebileceği gibi, kuruluşu M.Ö.4000 yıllarına kadar uzanan, eski bir yerleşme yeri olan kentin, ilk imar plânı da ancak 1948 de yapılabilmiştir. Bu yüzden de ilk yerleşme yerleri olan Yayla ve Kırklar tepeleri kentin eski dokusunu koruyan yerler olarak kalmıştır.

Kırklareli'nde daha Osmanlılar döneminde 1878 de Belediye teşkilâtı kurulmasına, Belediye'nin Cumhuriyet döneminde yeniden teşkilâtlanmasına rağmen, kentin kadastro çalışmaları ancak 1940 ta tamamlanabilmiştir.

Kentin ilk imar plânı 1948 yılında Muallim Seyfi ARIKAN tarafından 1/1000 ve 1/500 ölçeklerinde yapılmıştır. Bu imar plânı mülkiyet dokusunu kısmen korumaya çalışmıştır. Kadastrosu olmayan kesimlerde ve gelişme alanlarında kitle düzeni verilerek bahçeli ev ayrık nizam uygulaması kararı getiren bu plânda, cadde ve sokaklar, anıtlarla Belediye binası esas alınarak düzenlenmiştir.

Bu plânda şehrin nüvesi, çekirdeği durumundaki Hızırbey Camii, Hızırbey Hamamı ve Arasta ile Belediye arasında büyük bir meydan yani bugunkü Cumhuriyet Meydanı (Bak. Fotoğraf 22)oluşturulmuştur. Ken-

tin cadde ve sokak sistemi bu abidelere doğru yönlendirilmiştir. Bu yönlendirme sırasında Cumhuriyet meydanına eski İstanbul (Pınarhisar)şimdiki adıyla Kurtuluş caddesi (Bak.Fotoğraf 23),Balkan caddesi,Mustafa Kemal caddesi,Namazgâh caddesi ve Karaumur caddeleri açılmıştır.(Bak.Kırklareli Cadde-Sokak Sistemi Haritası ve Kırklareli Şehir Plânı)

Öte yandan ilk plânda diğer tarihi eserler de korunmuş,böylelikle bu eserlerin yarattığı çekim gücü,O'nun estetik görünümünün bozulmamasısağlanmıştır.Dolayısıyla anıtsal eserlerin etrafları cadde ve sokak sistemleriyle tanzim edilmiştir.

Bu yüzden Kırklareli cadde ve sokak sistemi dairevî ve merkezî iki yol sistemine dayanan radyal,konsantrik bir şehir plânının doğmasına kısmen de olsa ortam hazırlamıştır.(Bak,Şehir Plânı)

Ne yazıktır ki Kırklareli'nin ilk İmar Plânı, yani 1948 Imar Plânı kırsal yaşam biçiminin sürdüğü kent kenarı kesimlerde bile tam anlamda uygulama imkânını pek bulamamıştır.Ayrıca bu plânda sosyal alanlara ihtiyacın altında yer ayrıldığı için eksiklik kısa sürede ortaya çıkmıştır.Ote yandan sanayi alanı seçimi de hatalı olduğundan bu yönde de plânın uygulanması yönünde herhangi bir yatırım yapılmamıştır.

Kırklareli'nin İkinci Imar Plânı 1968 yılında mimar Fikret CANKUT tarafından 1/1000 ve 1/2000 ölçeklerinde yapılmıştır.Bu plânda ilk plân kararları baz alınmış,yerleşik alan dokusunun kısmen korunması yine amaçlanınca, cadde-sokak sistemi istenilen anlamda modernize edilememiştir.

Kırklareli Şehir Plânı ile Kırklareli Cadde ve Sokak Sistemi Haritası'ndan da görülebileceği gibi bütün bunlara rağmen ikinci Imar Plânı ile kentin belirli bir yol kademelenmesi yine de sağlanarak ulaşım düzeni rahatlatılmıştır.

İkinci Plânda 1995 yılında kentin nüfusunun 45.000 olarak pro-

jekte edildiği dikkate alınır ve yine bu plânla kentin gelişme alanlarının;batıda Inci deresi,güneyde Mezbaha ve Karayolları 15.Bölge Müdürlüğüne kadar genişleyebileceğinin hesaplandığı göz önünde tutulursa,bu plânın ne denli ileriyi görerek hazırlandığı ortaya çıkar.Bilindiği gibi projekte edilen nüfusa daha 1990 da yaklaşıldığı gibi yeni Bademlik mahallesi ile İnci deresi sınırları çoktan aşılmış,güneyde ise Pınar mahallesiyle hesaplanandan çok ileri gidilmiştir.

Bütün bunlara rağmen Kırklareli'nin İkinci İmar Plânının cadde sokak sistemi yönünden olumlu yanları da vardır.Örneğin kente Babaeski yönünden girerek,yeni Dereköy Çevre Yolu açılıncaya kadar Merkez-Dereköy bağlantısını da sağlayan Belediye ya da şimdiki adıyla Mustafa Kemal Paşa caddesi (Bak.Fotoğraf 24)bu plânın getirdiği bir karar ve uygulamadır.

Yine ikinci plânda Tırnova caddesi de rahatlatılmış bu arada kenti kuzeyden saran toplama yolu önceleri topoğrafya ile uyumsuzluk yüzünden uygulanamadığı halde günümüzde Dereköy hudut kapısı yoluyla birlikte devreye konmuştur.Bu çevre yolu,şehir içinden TIR ulaşımını alınca cadde-sokak sistemi araç ulaşımı yönünden çok rahatlamıştır.

Ikinci Plânla Vilâyet önünde geniş çapta bir istimlâkla gerçekleştirilen Hükumet Meydanı (Bak.Fotoğraf 25) çok olumlu olup,büyük Atatürk Anıtı,çok güzel parkı ve bağlantıları ile bu meydan kentin cadde sokak sistemini daha da güzelleştirmiştir.

1968 Plânında yol genişliklerine bağlı olarak kat yükseklikleri sınırlandırıldığı için kentin caddelerine geniş bir görüntü kazandırılmış,ancak bu yüzden belirli bir yoğunluk kademelendirilmesi de oluşturulamamıştır.

Kentin cadde-sokak sisteminde eksen konumundaki yerlerden en önemlisi tüm mahallelerin kesiştiği Cumhuriyet Meydanıdır.(Bak.Fotoğraf 3 ve Fotoğraf 25 ile Kırklareli Mahalle Sınırları Haritası)Bu

meydanın etrafında; Belediye, Hızırbey camii ve Hamamı, Arasta, Han, Dingiloğlu Parkı ve çok canlı işyerleri ve lokantalar bulunmaktadır. Sebze hali ve Karaumur caddesi ağırlıklı olarak çarşamba günleri kurulan pazar yerine en uygun giriş buradan yapılmaktadır. Bütün şehre giriş ve çıkış yolları bu meydana göre düzenlenmiştir. Buna rağmen iyi bir trafik düzenlemesiyle ve Dereköy Hudut Kapısı Çevre yolunun transit geçişi buradan alması yüzünden Cumhuriyet meydanına bağlı tüm cadde-sokak sistemleri olumludur.

Kırklareli'nde ikinci eksen konumunda olan Vilâyet binası önündeki Hükumet Meydanı' (Bak. Fotoğraf 4)na açılan cadde sokak sistemi de oldukça kullanışlıdır. Kırklareli'nin Cadde Sokak Sistemi Haritası' (Bak. Adı geç. harita)ndan da izlenebileceği gibi bu meydan; Fevzi Çakmak bulvarıyla Cumhuriyet meydanına giden Mustafa Kemal Bulvarına; Atatürk bulvarı ile Istasyona oradan da hem Edirne, hem de İstanbul ile Dereköy hudut kapısıyla Pınarhisar yoluna bağlanır. Yine İstiklâl caddesiyle Edirne, Babaeski, Dereköy hudut kapısı ile Pınarhisar yollarına açılır. 100. Yıl caddesiyle ise Sungurbey ile Kofçaz caddelerine irtibatlanır. (Bak. Fotoğraf 26 ve 27)

Kenti Edirne'ye bağlayan ve Karahıdır mahallesinden geçen Edirne caddesi, Kofçaz caddesi, Eriklice caddesi, Sungurbey caddesi, Dereköy çevre yoluna çıkan Balkan caddesiyle Kurtuluş caddesi önemli ve şehircilik anlayışına yaraşır caddeler durumundadır.

4.5. ŞEHRİN GELİŞİM YÖNLERİ ve BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kırklareli kenti gerçekten İkinci İmar Plânında projekte edilen; "..1995 yılına kadar 45.000 kişi olabilir. Batıda İnci deresi, güneyde Mezbaha ve Karayolları 15. Bölge Müdürlüğüne kadar genişleyebilir.." şeklindeki plânlamaya dayalı olarak gelişmiştir.

1990 Genel Nüfus sayımına göre kent nüfusunun 43.107 kişi olduğu; kentin batıya doğru gelişmesi sonucu yeni Bademlik mahallesinin, güneye doğru gelişmesi sonucu ise yeni Pınar mahellesinin oluştuğu dikkate alınırsa plânlama akılcı ve bilimsel olmuştur.

Ancak kentin nüfusu ile gelişmesinin düşünülenlerden daha büyük te olduğu hemen görülmektedir.Nitekim,"batıda İnci deresine kadar"şeklindeki düşünce,İnci deresinin Bademlik mahallesinin içerisinde kalması;yine güneydeki gelişmenin Pınar mahallesi sınırlarıyla düşünülenden öteye gitmesi bunun göstergesidir.Öte yandan kentte Doğu mahallesiyle askeri bölgeye doğru bir gelişme söz konusu olduğu gibi,Karahıdır mahallesinde de çok büyük bir gelişme söz konusudur.Bu mahalle yakında yeni adıyla İstasyon mahallesiyle kentle bütünleşecektir.Öte yandan kent bir türlü sanayileşememesine rağmen nüfus ta düşünülenden fazla artmıştır.

İşte bütün bunların nedenleri:

1-Toplu konut projesi ve kooperatifleşmenin kültürlü kent bireylerince hemen özümsenmesi,konutu olanların bile kooperatiflere girmek suretiyle ikinci meskeni edinmesi,bu yolla yeni mesken sahalarının devreye konması.

2-Yöredeki bilinçli köylülerin çocuğunu okutma,işe verme düşüncesiyle kent civarında arsa alıp buraya mesken yapması.

3-Temiz,sakin,havadar ve sorunsuz bir kent olan Kırklareli'nde görev yapan kamu görevlilerinin emekliliklerinde burada yerleşmek istemeleri.

4-Kentte sanayileşmiş civar yerleşme merkezlerine göre daha uygun fiatla mesken edinme imkânının olması.

5-Kırklareli'nin aynı adı taşıyan ilin merkezi olması yüzünden burada idareci unsurun nüfusu arttırması,kamu lojman sayılarının her geçen gün artması.

6-Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritasından da görülebileceği gibi kentin;parklarıyla,yeşiliyle,sosyal ve kültürel alanlarıyla kısaca rahat ortamıyla çekici oluşudur.

Bütün bunlar V.Bölüm'de Kırklareli'nin Başlıca Fonksiyonlarının naklinde de görülecek kentin yerleşme özellikleri bunlarla da takviye edilecektir.

V.BÖLÜM-KIRKLARELİ ŞEHRİNİN BAŞLICA FONKSİYONLARI ve BUNLARIN DAĞILIŞ SAHALARI

"Yerleşme Coğrafyası" na ilişkin bu Yüksek Lisans Tezi'nin bir önceki (Bak.IV.Bölüm) bölümü olan "Kırklareli Şehrinin Yerleşme Özellikleri" ne bağlantılı olan bu V.Bölümde "KIRKLARELİ ŞEHRİNİN UMUMÎ ve HUSUSÎ FONKSİYONLARI" ele alınmıştır.

Gerçekten "ŞEHİR COĞRAFYALARI" na ilişkin nakillerde;ele alınan kentin yerleşmesi ve gelişmesi yanısıra;Umumi yani:a)İktisadî,b)İdarî,c)Ulaşım,d)Askerî,e)Turizm,f)Sağlık,g)Sosyal ve kültürel gibi genel fonksiyonları yanısıra,hususiveya diğer adıyla özel fonksiyonlarına da yer verilir.Çünkü bütün bunlar birbirinin tamamlayıcısıdır.

Kırklareli Şehri yerleşmesi ve gelişmesi incelenirken de ortaya çıkışlarına değinilen;"Kırklareli Şehrinin Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası"nda (Bak.Adı geçen harita)da en iyi şekilde gözler önüne serilen "KIRKLARELI ŞEHRİNİN BAŞLICA FONKSİYONLARI ve BUNLARIN DAĞILIŞ SAHALARI";yerleşme ve gelişme bölümü gibi bu çalışmanın esasını oluşturduğundan,çok etraflı bir şekilde ele alınmıştır.

Bunlar Kırklareli'nin:

1-Iktisadî Fonksiyonu
  a)Tarım Fonksiyonu
  b)Sanayî Fonksiyonu
  c)Ticaret Fonksiyonu
2-İdarî Fonksiyonu
3-Ulaşım Fonksiyonu
4-Askerî Fonksiyonu
5-Turizm Fonksiyonu
6-Sağlık Fonksiyonu
7-Sosyal ve Kültürel Fonksiyonu
  a)Eğitim-Öğretim Fonksiyonu
  b)Sportif Faaliyetler
  c)Müzecilik Faaliyetleri,şeklindeki umumi fonksiyonlarla hususî

veya Özel Fonksiyonlar diye de adlandırılan:

1-Kırklareli Kentinin Belirgin Özellikleri

2-Kentin Bölgesel Folklorik Özellikleri

a)Halk Oyunları

b)Atasözleri

c)Tekerlemeler

d)Maniler

e)Düğün Türküleri

f)Özel Yemekler'dir.Bu sırayla ele alınırlarsa:

5.1.KIRKLARELİ'NİN İKTİSADÎ FONKSİYONU

Kırklareli,iktisadî veya yeni söyleyişle ekonomik yapı açısından Edirne ve Tekirdağ illeriyle birlikte yer aldığı Trakya Alt Bölgesi içinde belirli bir uzmanlaşmayı gösterememektedir.

Ülkemizin karayolu ulaşım sisteminde uluslararası önem taşıyan E 5 Karayolu ile Trakya Otoyolu il sınırları içinden,kentin güneyinden geçmesine rağmen,ekonomik yapıda çok önemli bir hareketlilik gözlenmemektedir.

İl genelinde çalışma hayatı son 10 yıllık periyot içinde sürekli olarak sanayie doğru bir gelişim göstermektedir.Eskiden tarım ve hayvancılığa dayalı olan iktisadî fonksiyonlar veya geçimle iş hayatı; imalathane,atelye ve fabrikaların çoğalmasıyla sanayi işçisine duyulan ihtiyaçla birlikte bu yönde gelişmektedir.

Ancak hemen belirtmede yarar vardır.Sanayi, ilin Lüleburgaz ilçesi ve kısmen Babaeski ilçesi civarında yoğunluk kazandığından,sanayi işçiliğinden daha çok buralarda oturanlar yararlanmaktadır.Kırklareli kent Merkezi bu imkânlardan yeterince yararlanamamaktadır.

İllere göre katkılı ulusal gelir ya da diğer adıyla gayrisafi millîhasılada kent oldukça geri sıralardadır.Kişi başına düşen katkılı ulusal gelirde de % 15 civarında bir pay söz konusudur.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre kentin iktisadî fonksiyonunda etkin sektörler ve bunlarda çalışanların sektörel dağılımı il ve kent bazında şöyledir:

S E K T Ö R	İl Çalışanları Yüzdesi	Kent Çalışanları Yüzdesi
1-Tarım	51.00	10.20
2-Toplum Hizmetleri	21.00	55.70
3-İmalat Sanayii	16.70	10.20
4-Toptan-Perakende Ticaret	4.31	10.90
5-İnşaat	4.09	5.90
6-Ulaştırma Hizmetleri	1.14	3.10
7-Mali Kuruluşlar	1.00	2.60
8-Elektrik-Gaz-Su	0.08	0.20
9-Madencilik	0.14	0.20
10-Belirsiz	0.30	0.70
	100.00	100.00

Daha basit bir tasnifle Kırklareli'nde 3 ana sektörde çalışanların sektörel dağılımı ise şöyle gösterilebilir:

SEKTÖR	Çalışanların % si
1-Tarım	51
2-Sanayî	18
3-Hizmetler	29
4-Belirsiz	2
	100

Bu verilere ve Kırklareli'nde İliçi gelirde sektör paylarına bakıldığında, bitkisel üretim ve hayvancılığı kapsamına alan tarım sektörünün birinci sırayı aldığı görülmektedir. Sanayi sektörü veya diğer söyleyişle imâlat alt sektörünün ise ikinci sırada olduğu dikkati çekmektedir. Hizmetler sektörü üçüncü sırada yer almaktadır.

Bilindiği gibi iktisadî veya diğer adıyla ekonomik fonksiyon denince akla:

1-Tarım,
2-Sanayi,
3-Ticaret, gelmektedir.

Bu sıra ile Kırklareli'nin iktisadî fonksiyonu da incelenirse:

5.1.1. Kırklareli'nin Tarım Fonksiyonu:

İktisadî fonksiyonlardan tarım, Kırklareli'nde hayvancılık ve orman da dahil edilirse 1. ve önde gelen sektördür. Başka bir deyişle geleneksel yapıya uygun olarak ilde ekonomi büyük ölçüde tarıma da-

yanmaktadır.

İlde gerek makinalaşmanın hızlı gelişimi,gerek tarımda modern metodların uygulamaya konması ve gerekse gübreleme yapılması verimin birim alanda artmasını sağlamıştır.Özellikle tohumluk ve demontrasyon uygulamaları,sulu tarımın yaygınlaştırılması ve tarımda nadasın yerine ürün mübadelesinin sistematik şekilde yöre çiftçisine benimsetilmesi il tarımını olumlu yönde etkilemiştir.

Kırklareli'nde tarım arazileri 270.000 hektar olup tarla arazileri ise 260.000 hektara ulaşmaktadır.Bu arazilerin kullanım durumları ise şöyledir:

Hububat Ekim Alanları	150.000 hektar
Endüstri Bitkileri	80.000 "
Bakliyat Ekim Alanı	2.000 "
Diğer Tarla Ürünleri	28.000 "
	260.000 hektar

655.000 hektar olan İl toplam alanının tarımsal kullanım dışında kalan kısmının 218.850 hektarı ormanlık alanlar,93.000 hektarı çayır-mera arazisi,73.150 hektarı ise kültür dışı alanlardır.Bağ-bahçe arazisi olarak kullanılan 10.000 hektarlık alanda,ana ürün üzüm (Bak.Fotoğraf 28)olarak alınmaktadır.Sebze ve meyve genelde il ihtiyacına yönelik olarak yetiştirilmekte,fazla olduğunda çevre illere pazarlanmaktadır.Merkez ilçenin Karahıdır kirazı ve cevizi oldukça iyidir.

Kırklareli'nde buğday ve ayçiçeği kuru şartlarda ikili değişim şeklinde ekilmektedir.Sulu arazilerde ise buğday,ayçiçeği,şeker pancari,yem bitkileri dörtlü münavebeyle ekilebilmektedir.İlde ürün sıralamasında;buğday,ayçiçeği ve şeker pancarı ilk sıradadır.

İlde çiftçi bilinçli olup ıslah edilmiş tohum,uyarınca;azotlu, potaslı ve fosforlu gübre ve geliştirilmiş ziraat aletleri kullanıldığından rekolte artmaktadır.Sadece bu yıl kuraklık yüzünden oldukça düşük verim alınmış olup bu sadece aşırı kuraklığa bağlıdır.

Son yıllarda ilde meyvecilik ve bağcılık ta geliştirilmektedir.

Bu arada orman köylüsü de tarıma,bahçeciliğe ve kavakçılığa başlamış bulunmaktadır.

5.1.2.Kırklareli'nin Sanayî Fonksiyonu:

"Kırklareli'nin İktisadî Fonksiyonu" na giriş bölümünde de değinildiği üzere,il bazında Lüleburgaz ve kısmen de Babaeski ilçelerindeki sanayi kurumları yüzünden oldukça gelişen bir il konumunda olan Kırklareli'nde konumuz olan Merkez İlçe yalnız ele alındığında , sanayileşme açısından oldukça geri bir durumdadır.Hatta bu konuda ülkemizdeki sanayileşememiş kentler kategorisine de girmektedir.

Bir sınır kenti olması,E 5 Karayolu ile yeni açılan Trakya Otoyoluna uzaklığı,yatırımcı dış sermayenin buraya gelmemesi ve yerel sermayenin de düşük olması,Kırklareli Merkez ilçenin sanayi yatırımlarından payına düşeni alamamasına neden olmaktadır.

Oysa kente ivme kazandıracak iktisadî fonksiyonlardan en önemlisi takdir edilir ki sanayileşmedir.Buna karşılık Kırklareli Merkez İlçe Belediye sınarları içinde sanayi nitelikli kuruluş sayısı parmakla gösterilebilecek kadar azdır.Bunlar:Yem,un,teneke,gıda,orman ürünü,küçük halı,süt ürünleri,bitkisel yağ vb.gibi küçük fabrikalarla imalathanelerdir.Bir de bir türlü randımanlı bir şekilde çalıştırılamayan Türkiye Zirai Donatım Kurumu Tarım Alet ve Makinaları Fabrikası vardır.

Kırklareli Merkez ilçede Ateşli Gürültülü Küçük Sanatlar Sektörü ikinci bir sanayi sektörü olarak ortaya çıkmıştır.Bu sektör tarımsal alet ve makina tamiri ile oto tamirine dönük niteliklidir. Şu an yeni yaptırdıkları Sanayi Siteleri tamamlanmadığı için genellikle Dereköy-Pınarhisar Çevre Yolu ile Mustafa Kemal Bulvarı ve Otogar arasında yer alan küçük sanayi sitesinde çalışan ve sayıları 300 civarında olan (Bak.Fotoğraf 29)bu kuruluşlar,kent içi yanısıra yakın çevre köylere de hizmet vermektedir.Kent sanayi açısından gelişemediğinden bu sektör ile küçük sanatlar sektörü yeterince uzmanlaşamamış,gelişememiştir.

Kırklareli'nde küçük sanatlar sektörü bu ilk yerleşmesinde , ulaşım faktörünü ön plânda tutup adeta şehir içinde kendine yer bulduğu halde,yeni yeni gelişen küçük sanayi kuruluşları Kırklareli-İstanbul ana ulaşım aksında yer almıştır.Ancak bunlar da Kofçaz Yolu üzerinde yapılan Organize Sanayi Bölgesine taşınacaktır.

Her iki sektörde de çalışanların sayısı Merkez ilçe nüfusunun % 5 ini geçmemekte olup,bunların çoğu yakın köylerdendir.Çıraklık Eğitimi yoluyla sosyal güvenceye kavuşmaya başlayan bu kesimin bir kısmı mevsimlik işçidir.Esasen Kırklareli Şehrinde sanayi alanında iş bekleyenler, Ziraat Alet ve Makinalarının bir an evvel faaliyete geçip işçi istihdam etmesini istemektedir.Ancak şu ortamda bu fabrikanın durumu da kesinlik kazanamamaktadır.

Kırklareli Merkez İlçenin sanayî fonksiyonu böyle iken, aynı ilin sanayileşmiş Lüleburgaz ve kısmen de Babaeski ilçesi, civarlarında kurulan sanayi tesislerinin nimetlerinden büyük ölçüde yararlanmaktadır.

5.1.3.Kırklareli'nin Ticaret Fonksiyonu:

Kırklareli Merkez ilçe;sanayileşememesi yanısıra ticari hinterlandının sadece Merkez ilçe yerleşim birimleri ve küçük Kofçaz ilçesi ile sınırlı oluşu gibi ana nedenlerle, ticaret fonksiyonu yönünden de yetersiz kalmaktadır.

Kentin ticaret fonksiyonu hatta kısmen de hizmetler fonksiyonu yönünden yetersiz,zayıf kalışına yol açan etkenler:

a)Sınır kenti olması,

b)E 5 Karayolu ile Trakya Otoyolu'nun üzerinde ya da yakınında bulunmaması,

c)Demiryolu ulaşımının bir türlü istenen düzeye gelmemesi,

d)İlin liman tesislerinin yetersiz oluşu,

e)Edirne ve Tekirdağ kent merkezleriyle ilin Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinin ulaşım ağı ve diğer faktörlerin etkisiyle Kırklareli Merkez ilçeye oranla çekim güçlerinin fazla olması,

f)İlin Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinin sanayileşmiş oluşu

nedeniyle tercih edilen yerleşim birimleri haline gelişidir.

Yukarıda değinilen faktörlerle,ekonomik ve ticari aktiviteyi kent merkezi ile yakın hinterlandının belirlediği dikkate alınırsa Kırklareli Merkez ilçenin ticaret fonksiyonu yönünden neden kısıtlı olduğu daha iyi anlaşılır.Bu yüzden ve üretimi çok sınırlı olduğundan Kırklareli Merkez ilçesi tüketici,hinterlandı bakımından da aracıdır.

Kırklareli il merkezinde 1923 yılından beri faaliyet gösteren Ticaret ve Sanayi odası ile 1960 tan beri görev yapan Esnaf ve Kefalet Kooperatifi ticarî hayatı canlandırmaya çalışmaktadır.Bunların üyeleri gerçek ve tüzel kişiler,sanatkârlar ve esnaflardır.Beldede 1970 lerden itibaren ticari aktivite canlanmış,birçok işyeri ve pasajlar devreye konmuştur.Ancak pasajlar henüz canlanamamıştır. Burada ticari aktivitenin yeterince canlanamamasına; bilinçli subay, öğretmen ve memur kesimin tüketim kooperatifleri kurması da yol açmaktadır.

"Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası"ndan da görülebileceği gibi kentin ticaret alanı Belediye Meydanı civarı ile bu meydanla Vilâyet binası arasıdır.

Ticari yönden küçük sanatlar ilk sıradadır.İkinci sırada giyim, eşya,mobilya,manifatura,tuhafiye,konfeksiyon sektörü yer alır.Bu sektör kentin yakın hinterlandına da hizmet vermektedir.Bu alandaki üçüncü sektör, kişisel hizmet sektörü diye de adlandırılan doktor,diş hekimi,kuaför-berber vb.dir.Onları bu hizmetlerle eş ağırlıklı; mühendislik,hukuk,muhasebe hizmetleri verenler izlemektedir. İnşaatçılar,zahireciler,tarım alet,makina ve ilaçlarını satanlar ticari hayatın diğer unsurlarıdır.

Merkez ilçenin ticari aktivitesi gözlendiğinde ticari mal akımının % 40 ının kendi içinde oluştuğu görülür.Bu yapıyı ağırlıkla gıda,eğlence-konaklama,küçük zanaatlar ve ateşli gürültülü sanatlar oluşturmaktadır.Buradan mal temini konusunda ağırlık ise giyim, eşya ve mobilya sektöründedir.Toptan ticaret malı bölge dışındaki yerleşmelerden sağlanmaktadır.

Şehrin il merkezi olması;hizmetler sektörünün kamu hizmetleri alt sektörü açısından gelişmesini de sağlamıştır.

5.2.KIRKLARELİ'NİN İDARÎ FONKSİYONU:

Kırklareli Şehri, aynı adı taşıyan İl'in idare merkezidir. İdarî fonksiyonu yönünden tarihçesine bakıldığında önceleri küçük bir kaza olan kentin Osmanlılar döneminde önce 1879 da, sonra 1916 da Edirne vilâyetine bağlı bir sancak olarak görev yaptığı görülür.

İlk sancak oluşunda Kırklareli'ne Lüleburgaz, Vize, Babaeski ve Midye (Kıyıköy) yanısıra Tırnova ve Ahtapolu'nun da bağlandığı kayıtlar arasındadır. 1916 düzenlemesiyle buraya Pınarhisar kazası da bağlanıp kaza sayısı 7 ye çıkarılmıştır.

Ancak Türkiye Cumhuriyeti döneminde 1924 yılında İl haline getirilebilen Kırklareli günümüzde MERKEZ İLÇE yanısıra:

01 BABAESKİ İlçesi
02 DEMİRKÖY "
03 KOFÇAZ "
04 LÜLEBURGAZ "
05 PEHLİVANKÖY "
06 PINARHİSAR "
07 VİZE " olmak üzere toplam 8 ilçe ve 180 köye il merkezi olarak hizmet vermektedir. İlde 9 bucak ve 23 belediye vardır.

Kırklareli'nin ilçelere göre yerleşim yeri, bucak, köy, belediye, mahalle ve muhtarlık sayıları 73.sahifedeki Çizelge 5.2.1.dedir. (Bak.Çizelge 5.2.1.)

İlin "Ilçelere göre Yönetim Birimleri" ne 74.sahifedeki Çizelge 5.2.2. de (Bak.Adı geç.çizelge) yer verilmiştir. Ayrıca Kırklareli'nin "Ilçelere Göre İlçe, Bucak ve Köy Sayısı" da 75.sahifedeki Çizelge 5.2.3.te (Bak.Çizelge 5.2.3) gösterilmiştir.

Bütün bunlardan da anlaşılabileceği gibi bir serhat ili olan Kırklareli idarî fonksiyonunu eksiksiz tamamlamış, örnek bir ildir. İl 1977 yılında kalkınmada öncelikli 2.derecede iller statüsüne de kavuşmuş, o tarihten itibaren İçişleri Bakanlığı'nca özenle seçilen vali ve diğer mülkî amirler eliyle yönetilmiştir. Bu yolla il sınır şehri durağanlığından kurtarılmış adeta atılım da yapmıştır. Ancak

ÇİZELGE 5.2.1. İLÇELERE GÖRE YERLEŞİM YERLERİ

İLÇELER	TOPLAM YERLEŞİM YERİ SAYISI	BUCAK SAYISI	KÖY SAYISI	BELEDİYE SAYISI	BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDEKİ MAHALLE SAYISI	TOPLAM MUHTARLIK SAYISI
MERKEZ	45	4	41	4	22	63
BABAESKİ	36	1	32	4	17	49
DEMİRKÖY	17	1	15	2	5	20
KOFÇAZ	17	–	16	1	2	18
LÜLEBURGAZ	36	1	31	5	20	51
PEHLİVANKÖY	9	–	8	1	3	11
PINARHİSAR	16	–	14	2	7	21
VİZE	27	2	23	4	15	38
TOPLAM	203	9	180	23	91	271

ÇİZELGE 5.2.2. İLÇELERE GÖRE YÖNETİM BİRİMLERİ

İLÇELER	BUCAK SAYISI	BELEDİYE SAYISI	BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDEKİ MAHALLE MUHTARLIĞI SAYISI	KÖY MUHTARLIĞI SAYISI	TOPLAM MUHTARLIK SAYISI
MERKEZ	4	4	22	41	63
BABAESKİ	1	4	17	32	49
DEMİRKÖY	1	2	5	15	20
KOFÇAZ	-	1	2	16	18
LÜLEBURGAZ	1	5	20	31	51
PEHLİVANKÖY	-	1	3	8	11
PINARHİSAR	-	2	7	14	21
VİZE	2	4	15	23	38
TOPLAM	9	23	91	180	271

ÇİZELGE 5.2.3. İLÇELERE GÖRE İLÇE, BUCAK, BELEDİYE VE KÖY SAYISI

İLÇELER	İLÇE SAYISI	BUCAK SAYISI	BELEDİYE SAYISI	KÖY SAYISI	KÖYALTI YERLEŞİM BİRİMİ SAYISI
MERKEZ	1	4	4	41	-
BABAESKİ	1	1	4	32	-
DEMİRKÖY	1	1	2	15	-
KOFÇAZ	1	-	1	16	-
LÜLEBURGAZ	1	1	5	31	-
PEHLİVANKÖY	1	-	1	8	-
PINARHİSAR	1	-	2	14	-
VİZE	1	2	4	23	-
TOPLAM	8	9	23	180	-

Kırklareli ne yazıktır ki 1981 de kalkınmada öncelikli iller arasından çıkarılınca İl'de kısmî bir duraklama olmuştur. Buna rağmen il, idarî fonksiyonu itibariyle gerçekten örnek iller arasındadır.

Kırklareli İl'inin; 00 MERKEZ, 01 BABAESKI, 02 DEMİRKÖY, 03 KOFÇAZ, 04 LÜLEBURGAZ, 05 PEHLİVANKÖY, 06 PINARHİSAR, 07 VİZE ilçelerinin yerleşme merkezlerinin adları kodları ve nüfusları aşağıdadır:

00	MERKEZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		43017
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AHMETÇE		150
002	ASILBEYLİ		615
003	BAYRAMDERE		708
004	DEĞİRMENCİK		622
005	DEMİRCİHALİL		206
006	DEVEÇATAĞI		599
007	ERİKLİCE		314
008	KADIKÖY		316
009	KARAKOÇ		557
010	KAVAKDERE		740
011	KAVAKLI(B)		4002
012	KIZILCIKDERE		2093
013	KUZULU		523
014	YÖRÜKBAYIRI		81
	TOPLAM-TOTAL		11526
1	DEREKÖY	BUCAĞI	
000	DEREKÖY(BM)		1706
001	ARMAĞAN		1067
002	ÇAĞLAYIK		196
003	DÜZORMAN		94
004	GEÇİTAĞZI		570
005	KAPAKLI		576
006	KARADERE		185
007	KORUKÖY		270
008	ŞÜKRÜPAŞA		186
	TOPLAM-TOTAL		4850
2	İNECE	BUCAĞI	
000	İNECE(BM)(B)		2131
001	AZİZBABA		374
002	DOKUZHÜYÜK		834
003	DOLHAN		1345
004	KOCAHIDIR		432
005	KOYUNBABA		811
006	PAŞAYERİ		837
007	ULUKONAK		842
008	ÜRÜNLÜ		917
	TOPLAM-TOTAL		8523
3	ÜSKÜP	BUCAĞI	
000	ÜSKÜP (BM)(B)		3017
001	BEYPINAR		235
002	ÇUKURPINAR		613
003	ÜSKÜPDERE		278
004	YUNDALAN		393
	TOPLAM-TOTAL		4536
4	YOĞUNTAŞ	BUCAĞI	
000	YOĞUNTAŞ (BM)		930
001	ÇAYIRLI		203
002	ÇEŞMEKÖY		406
003	ERİKLER		937
004	KARAHAMZA		866
005	KAYALI		1381
	TOPLAM-TOTAL		4723
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		34158
00	MERKEZ İLÇESİ TOPLAMI		77175
01	BABAESKİ İLÇESİ		
	ŞEHİR		22823
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AĞAYERİ		691
002	ALPULLU(B)		3769
003	ÇAVUŞKÖY		327
004	ÇENGERLİ		473
005	ÇİĞDEMLİ		725
006	DUĞUNCULU		1378
007	ERTUĞRULKÖY		516
008	KADIKÖY		392
009	KARAMESUTLU		667
010	KATRANCA		1275
011	KULELİ		1255
012	KUMRULAR		252
013	MANDIRA(B)		4169
014	MİNNETLER		700
015	MUTLU		647
016	MÜSELLİM		637
017	NADİRLİ		942
018	OSMANİYE		329
019	PANCARKÖY		1473
020	SİNANLI		1987
021	SOFUHALİL		789
022	TAŞKÖPRÜ		265
	TOPLAM-TOTAL		23658
1	KARACAOĞLAN	BUCAĞI	
000	TAŞAĞIL(BM)		902
001	DEMİRKAPI		421
002	ERİKLERYURDU		625
003	HAZİNEDAR		926
004	KARABAYIR		341
005	KARACAOĞLAN		355
006	KARAHALİL(B)		2033
007	KUZUÇARDAĞI		354
008	NACAK		304
009	ORUÇLU		528
010	TERZİLİ		336
011	YENİKÖY		810
012	YENİMAHALLE		463
	TOPLAM-TOTAL		8398
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		32056
01	BABAESKİ İLÇESİ	TOPLAMI	54879
02	DEMİRKÖY İLÇESİ		
	ŞEHİR		5203
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	ARMUTVEREN		487
002	BALABAN		663
003	BOZTAŞ		578
004	GÖKYAKA		150
005	HAMDİBEY		560
006	İNCESIRT		186
007	KARACADAĞ		39
008	SARPDERE		342
009	SİVRİLER		592
010	YEŞİLCE		226
011	YİĞİTBAŞI		55
	TOPLAM-TOTAL		3878
1	İĞNEADA	BUCAĞI	
000	İĞNEADA (BM)(B)		2497
001	AVCILAR		248
002	BEĞENDİK		457
003	LİMANKÖY		440
004	SİSLİOBA		223
	TOPLAM-TOTAL		3865
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		7743
02	DEMİRKÖY İLÇESİ	TOPLAMI	12946
03	KOFÇAZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		1306
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AHLATLI		136
002	AHMETLER		303
003	AŞAĞIKANARA		136
004	BEYCİ		131
005	DEVLETLİAĞAÇ		299

	İDARİ BİRİMLER / ADMINISTRATIVE UNITS		NÜFUS / POPULATION TOPLAM-TOTAL
006	ELMACIK		431
007	KARAABALAR		115
008	KOCATARLA		293
009	KOCAYAZI		473
010	KULA		100
011	MALKOÇLAR		219
012	TAŞTEPE		182
013	TATLIPINAR		178
014	TERZİDERE		355
015	TOPÇULAR		195
016	YUKARIKANARA		132
	TOPLAM-TOTAL		3698
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		3698
03	KOFÇAZ İLÇESİ	TOPLAMI	5004
04	LÜLEBURGAZ İLÇESİ		
	ŞEHİR		52384
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	ALACAOĞLU		1284
002	AYVALI		942
003	CELALİYE		1490
004	CEYLANKÖY		723
005	ÇEŞMEKOLU		458
006	DUĞUNCÜBAŞI		1380
007	ERTUĞRUL		860
008	ESKİBEKİR		134
009	ESKİTAŞLI		917
010	HAMİTABAT		1860
011	HAMZABEY		575
012	KARAAĞAÇ		1303
013	KIRKKÖY		2169
014	MÜSELLİM		528
015	OKLALI		566
016	OVACIK		966
017	SAKIZKÖY		2023
018	SARICALI		1063
019	TATARKÖY		1175
020	TURGUTBEY		1320
021	UMURCA		620
022	YENİBEDİR		480
023	YENİTAŞLI		194
	TOPLAM-TOTAL		23030
1	BÜYÜKKARIŞTIRAN	BUCAĞI	
000	BÜYÜKKARIŞTIRAN (BM)(B)		4097
001	AHMETBEY (B)		3985
002	AKÇAKÖY		556
003	ÇENGELLİ		500
004	ÇİFTLİKKÖY		1153
005	DAVUTLU		168
006	EMİRALİ		1274
007	EVRENSEKİZ (B)		3068
008	KARAMUSUL		899
009	KAYABEYLİ		633
010	KÜÇÜKKARIŞTIRAN		1037
011	SEYİTLER		276
	TOPLAM-TOTAL		17646
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		40676
04	LÜLEBURGAZ İLÇESİ	TOPLAMI	93060
05	PEHLİVANKÖY İLÇESİ		
	ŞEHİR		3045
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKARCA		708
002	DOĞANCA		913
003	HIDIRCA		415
004	İMAMPAZARI		194
005	KUMKÖY		244
006	KUŞTEPE		645
007	YEŞİLPINAR		193
008	YEŞİLOVA		739
	TOPLAM-TOTAL		4051

	İDARİ BİRİMLER / ADMINISTRATIVE UNITS		NÜFUS / POPULATION TOPLAM-TOTAL
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		4051
05	PEHLİVANKÖY İLÇESİ	TOPLAMI	7096
06	PINARHİSAR İLÇESİ		
	ŞEHİR		11236
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKÖREN		178
002	CEVİZKÖY		1126
003	ÇAYIRDERE		408
004	ERENLER		417
005	EVCİLER		370
006	HACIFAKILI		177
007	İSLAMBEYLİ		473
008	KARINCAK		467
009	KAYNARCA (B)		3238
010	KURUDERE		752
011	OSMANCIK		605
012	POYRALI		687
013	SÜTLÜCE		1289
014	TOZAKLI		998
015	YANCIKLAR		993
016	YENİCE		1349
	TOPLAM-TOTAL		13527
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		13527
06	PINARHİSAR İLÇESİ	TOPLAMI	24763
07	VİZE İLÇESİ		
	ŞEHİR		10518
0	MERKEZ	BUCAĞI	
001	AKINCILAR		622
002	AKPINAR		582
003	ÇAKILI (B)		2920
004	ÇAVUŞKÖY		389
005	ÇÜVENLİ		688
006	DEVELİ		192
007	DOĞANCA		754
008	DÜZOVA		870
009	EVRENLİ		1622
010	HASBUĞA		1035
011	KIŞLACIK		1133
012	KIZILAĞAÇ		956
013	KÖMÜRKÖY		962
014	KÜÇÜKYAYLA		739
015	MÜSELLİM		727
016	OKÇULAR		564
017	PAZARLI		330
018	TOPÇUKÖY		796
	TOPLAM-TOTAL		15881
1	KIYIKÖY	BUCAĞI	
000	KIYIKÖY (BM)(B)		2565
001	AKSİCİM		475
002	BALKAYA		378
003	HAMİDİYE		181
	TOPLAM-TOTAL		3599
2	SERGEN	BUCAĞI	
000	SERGEN (BM)(B)		2168
001	EVRENCİK		1235
002	SOFULAR		174
003	SOĞUCAK		1014
	TOPLAM-TOTAL		4591
	BUCAK VE KÖYLER TOPLAMI		24071
07	VİZE İLÇESİ	TOPLAMI	34589
39	KIRKLARELİ	İL TOPLAMI	309512

5.3.KIRKLARELİ'NİN ULAŞIM FONKSİYONU

Kırklareli'nde,79.sahifedeki Çizelge 5.3.1 de yer alan "İlçelere göre Devlet,İl ve Köy Yolları"(Bak.Adı geç.Çizelge) verilerine dayalı olarak yazılırsa:418 km.Devlet ve 239 km.İl Yolu olmak üzere 657 km.lik ana yol ağı vardır.Buna yeni açılan Trakya Otobanının Kırklareli il hudutları içindeki 60 km.lik bölümü de ilâve edilirse ana yol ağı 717 km.yi bulmaktadır.Bunların tümü asfalt olup yaz-kış ulaşıma açıktır.

İlde 51 köyün yararlandığı 245 km.lik yol asfalt,97 köyün yararlandığı 1290 km.uzunluğundaki yol ise stabilize durumdadır.32 köy ise Devlet ve İl yollarından yararlanmaktadır.80.sahifede yer alan Çizelge 5.3.2. de yer verilen "İlçelere Göre Köy Yolları"(Bak 80.sh.Adı geç.Çizelge)incelendiğinde bunlar yanısıra Kırklareli ilinde 127 km.yolun tesviye edildiği,712 km.lik te ham yolun olduğu anlaşılır.Bütün bunlar Kırklareli İli Köy Hizmetleri İl Müdürlüğünün sorumluluğundadır.

Toplam ulaşım ağı 4.001 km.yi bulan Kırklarelinde ulaşım sorunu kalite yönünden iyileştirme dışında çözümlenmiş gibidir.Bu arada İstanbul-Edirne demiryolu hattı da ilin güneyinde, Lüleburgaz-Alpullu-Babaeski-Pehlivanköy güzergâhını takiben Edirne'ye ulaşmaktadır. Babaeski-Kırklareli arası demiryolu bağlantısıyla da il merkezi bu demiryolu hattına bağlanmıştır.(Bak.Fotoğraf 30)

Öte yandan Karadeniz'e kıyısı olan ilin Kıyıköy'deki küçük,İğneada'daki oldukça gelişkin limanlar da pek işlek olmasa da denizyolu bağlantısını da sağlamaktadır.İğneada limanı odun nakli ve Karadeniz'deki fırtınalara tutulan gemiler için sığınak olarak oldukça önem de kazanmaktadır.

İl bazındaki bu genel ulaşım avantajları Kırklareli kent merkezine gelince farklılaşmakta,değişik bir durum ortaya çıkmaktadır. Birincisi kent merkezi ulaşım ilişkileri açısından ilçeleri Baba-

ÇİZELGE 5.3.1.İLÇELERE GÖRE DEVLET, İL VE KÖY YOLLARI

İLÇELER	DEVLET YOLU	İL YOLU	KÖY YOLU	
			ASFALT	STABLİZE
MERKEZ	108	45	53	331
BABAESKİ	88	9	49	187
DEMİRKÖY	42	5	14	146
KOFÇAZ	–	11	–	147
LÜLEBURGAZ	101	59	106	193
PEHLİVANKÖY	–	15	6	35
PINARHİSAR	49	19	2	105
VİZE	30	76	15	146
TOPLAM	418	239	245	1 290

Not:Yeni açılan Otoban'ın il içinden geçen 60 km.lik bölümü bu tabloya dahil değildir.

ÇİZELGE 5.3.2. İLÇELERE GÖRE KÖY YOLLARI

İLÇELER	ASFALT		STABLİZE		TESVİYE		HAM	
	UZUNLUK (Km)	KÖY SAYISI	UZUNLUK (Km)	KÖY SAYISI	UZUNLUK (Km)	KÖY SAYISI	UZUNLUK (Km)	KÖY SAYISI
MERKEZ	53	12	331	20	24	-	168	-
BABAESKİ	49	14	187	17	4	-	116	-
DEMİRKÖY	14	1	146	15	3	-	75	-
KOFÇAZ	-	-	147	15	6	-	77	-
LÜLEBURGAZ	106	17	193	7	31	-	107	-
PEHLİVANKÖY	6	2	35	4	1	-	21	-
PINARHİSAR	2	-	105	6	24	-	58	-
VİZE	15	5	146	13	34	-	90	-
TOPLAM	245	51	1 290	97	127	-	712	-

Not: Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü sorumluluğundaki yolları kapsamaktadır.

eski ve Lüleburgaz ilçelerine oranla daha zayıf kalmıştır.Çünkü Uluslararası E 5 Karayolu Kırklareli kent merkezinin 36 km.güneyinden yeni açılan Trakya Otoyolu ise 25 km.güneyinden geçmektedir. Babaeski ilçesinde E 5 e,Babaeski-Kırklareli Otoban giriş çıkışında Otoban ulaşım eksenine bağlanan Kırklareli Şehri'nin ekonomik etkinliklerinin zayıf kalmasının en önemli nedeni bu uzaklık faktörüdür.

Kentin yukarıda değinilen bu Kırklareli-Babaeski-Istanbul yol ya da ulaşım aksı yanısıra, ikinci önemli karayolu aksı 20 No'lu Devlet Karayolu olan Çatalca-Saray-Vize-Pınarhisar-Kırklareli aksıdır.Ancak eski İstanbul yolu da denen bu yol; dar,virajlı ve bakımsız olup pek kullanılmamaktadır.Sadece Vize,Demirköy ve Pınarhisar'lılar bu adeta zorunlu yol ile kente ulaşmaktadır.

Kırklareli'nde Dereköy Hudut Kapısı ile Bulgaristan-Avrupa giriş-çıkışını sağlayan üçüncü önemli aks;Babaeski ve Pınarhisar'dan gelen yolların kent girişinde birleşmesi ve Çevreyolu ile Dereköy güzergâhının oluşturulması suretiyle organize edilmiştir.(Bak.Fotoğraf 23 ve 24)

Bu kapının hele Otobanın da devreye konup kullanılması suretiyle Avrupa'ya ulaşım Edirne-Kapıkule hattına oranla 200 km.kısalmaktadır.Bu ulaşım avantajı değerlendirilmeye başlamıştır.

Kırklareli kent merkezinin Edirne bağlantısı yol kalitesi yenilendikçe daha da güzel bir ulaşım sağlayacak,diğer yolların yükü hafifleyecektir.(Bak.Fotoğraf 18)Kentin Kofçaz ilçesi ile Demirköy ilçelerine ulaşımını sağlayan yollar virajlı ancak gidilebilir niteliktedir.

Kent Merkezinde cadde ve sokak sistemi (Bak.Ekteki Cadde-Sokak Sistemi Haritası)oldukça iyi,meydan ve kavşaklar olumlu ve ışıklı olduğu için kent içi trafik akışı ve ulaşımı rahattır.Oysa kentte trafiğe kayıtlı araç sayısı hem kent nüfusuna göre oldukça fazla,hem de her geçen gün artmaktadır.

Kırklareli'nden çevre illere düzenli otobüs seferleri vardır. Otogar (Bak.Fotoğraf 31)kentin içindedir.Tren ulaşımı pek rağbet görmemektedir.İl içi ulaşım da çok rahat ve ucuzdur.

Kırklareli'nin turistik ilçeleri İğneada ve Kıyıköy'e özellikle İstanbul'dan deniz ulaşımı ile yolcu taşıma girişimleri vardır. Anılan yerlere kara ulaşımı güvenlidir.Hele İğneada'ya karayolu ile gidildiğinden orman içinde nefis bir yolculuk yapılmaktadır. Ancak yolun virajlı olduğu dikkate alınmalıdır.

5.4.KIRKLARELİ'NİN ASKERÎ FONKSİYONU

Bir sınır kenti olan Kırklareli özellikle S.S.C.B.ve Demirperde ülkelerinin Nato ve yurdumuz için tehdit oluşturduğu dönemlerde askerî fonksiyonu çok büyük olan bir kentti.

Bulgaristan ile sınırımızın büyük bir bölümü bu kent topraklarında olduğundan ve Yunanistan'la da O'nun yurdumuz üzerindeki emperyalist emelleri söz konusu olduğu için uyuşamadığımızdan Trakya'da konuşlandırılan askeri birliklerimizin oldukça yoğun bir bölümü Kırklareli il hudutlarına serpiştirilmiştir.(Kırklareli'nin Merkez İlçesindeki Askerî Alanlar için Bak.Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası)

Kırklareli'nin Merkez ilçesinde üslenen 33.Tümen ile Lüleburgaz ilçesinde üslenen 65.Tümen ve bunların Babaeski,Pınarhisar ve Vize ilçelerindeki birliklerinden amaç;Edirne ve Tekirdağ'daki birliklerde de olduğu gibi öncelikle yurt savunmasıdır.

Kırklareli'nin Merkez ilçesinin Balkan,I.Dünya,Kurtuluş ve II. Dünya Savaşlarında azalan nüfusunu bir bakıma askeri bölge oluşturmak suretiyle takviye de;"Yurtta sulh,cihanda sulh" politikasını benimseyen Türkiye Cumhuriyeti'nin politikası gereğidir.

Nitekim Kırklareli kent Merkezi ile ilin diğer bölgelerine yerleştirilen askerî birlikler, savunma ve nüfusu arttırma fonksiyonları yanısıra şu fonksiyonlarıyla da yörede canlılık sağlamış,

örnek olmuşlardır:

a)Askeri alanlar ve civarı örnek biçimde düzenli ve temiz tutulmuş,ağaçlandırılmıştır.

b)Kent merkezlerinin uygun yerlerine kurulan orduevleri;düzen, temizlik ve çağdaş yapılarıyla kentlere örnek olmuştur.Öğretmen, Polis vb.evleri kurulurken bunların tüzük ve yönetmelikleri ile yapılarından yararlanılmıştır.

c)Aynı şekilde ordu tüketim kooperatifleri,ordu pazarları bu konuda örnek alınmış;bunlar belediyeler,öğretmenler vd.kamu çalışanlarınca adeta taklit edilerektanzim görevi yaparak tüketicilerin korunmasını sağlamıştır.

d)Askeri lojmanlar bulundukları kentte şehirleşmenin ilk örneği olan katlı yapılaşmaya ve diğer kamu lojmanlarının devreye konmasına yardımcı olmuştur.Böylelikle şehirlere konut yönünden yoğunluk kazandırılmıştır.Kırklareli Şehri için bütün bunlar gerçekleşmiştir.

5.5.KIRKLARELİ'NİN TURİZM FONKSİYONU

Kırklareli Şehri sadece kent özeği olarak aşağıda değinilecek tarihi eserleri,parkları,ağaçlık alanları,temiz havası,Şeytanderesi,Çağlayanı,Dereköy ormanları,alabalık avı ile kısmî bir turizm fonksiyonuna sahiptir.Ama Kırklareli İli olarak;tarihi,denizi ve ormanıyla turizm fonksiyonu çok büyüktür.Ancak buna rağmen Kırklareli İli tarihi ve turistik varlığına karşın turizmden henüz yeterince yararlanamayan,henüz yeterince keşfedilmemiş bir deniz ve orman ilidir.Bu yüzden genel olarak ele alınırsa:

İlin doğusunun büyük bir bölümü Batı Karadeniz'e sahil olup bu sahilde orman ve deniz adeta iç içedir.İl kıyıları önce de değinildiği gibi girintili çıkıntılı olup şiddetli rüzgarlara açıktır.Doğal limanları Kıyıköy ve Panayır iskelesidir.İğneada limanı oldukça koruntuludur.Limanköy,İğneada,Kıyıköy,Kastros ve Çilingoz

koylarında mükemmel kumsallar yer almaktadır.Buralardan Kıyıköy ve İğneada çevresi günümüzde yöre halkı ile İstanbulluların günü birlik bile piknik ve kamp yapmak için kullandığı sahil bandı özelliğindedir.Son yıllarda İğneada'da pansiyonculuğun başlaması, yazlık kooperatif evlerinin yapılması,TRT Mensuplarınca Mert gölü çevresinde büyük bir tatil köyü projesinin yürütülmesi ve büyük bir otelin yapımının bitmek üzere oluşu yüzünden çok büyük bir turizm patlaması başlamıştır.Ayrıca buradaki Öğretmenler kampı ile Özel İdare kampı da yazın çok ragbet görmektedir.Aynı şekilde Kıyıköy ve Panayır iskelesi de süratle turizme hizmet verecek hale konmaktadır.

Dereköy Hudut Kapısının açılması,Otoban'ın devreye girişi, Lüleburgaz'da E 5 üzerinde turistik Yaman oteli ve yine civarda turistik otel ve tesislerin devreye konmaya başlaması il turizminin canlanmasına ortam hazırlayan girişimlerdir.Yakında büyük bir ihtimalle Dereköy Hudut Kapısından giren veya Otoban ile gelen turist Karadeniz'in Kırklareli'ndeki sahil şeridiyle Istranca ormanlarının cazibesine kapılacaktır.Yerli turist buraları keşfetmiştir.

Kırklareli turizmi, deniz yanısıra orman turizmine de müsaittir.İğneada'ya,Kıyıköy'e ve Panayır iskelesine gidilirken görülen ormanda başlayan alabalık üretimi ve pazarlaması,yönlendirildiği takdirde;orman içi dinlenme,oksijen depolama ve avlanmaya yönelik turizme de dönüşebilecektir.

Esasen yakın bir gelecekte İstanbul'dan bir sahil yolu ile Rezve deresine kadar gelinip,buradan yine sahil yoluyla Bulgaristan ve Romanya'nın deniz ve dağ turizmiyle bağlantı da kurulacaktır.Nitekim İğneada'daki turistik otel ve Mert gölü civarında oluşturulacak tatil kompleksi tamamlandığında İstanbul'dan İğneada'ya deniz otobüsü seferleri başlatılacaktır.

Böylesine bir deniz ve orman turizmine müsait olan Kırklare-

li'ne ve O'nun turistik yörelerine İstanbul Otogarından her yarım saatte bir kalkan Kırklareli ve Pınarhisar-İğneada otobüsleriyle ve güvenli birer asfalt yolla ulaşılmaktadır.Yeni Otoban'ın Saray çıkışından Kıyıköy'e;Lüleburgaz-Pınarhisar çıkışından İğneada'ya ve Babaeski-Kırklareli çıkışından Kırklareli kent Merkezine ulaşmak çok daha kolaydır.

Kırklareli turizminde tarihi eserler de dikkat çekicidir.Bunlar ilçe sıralamasıyla ve konumuz olan Merkez ilçe için etraflı, diğer ilçeler için özetle verilirse:

Kırklareli Merkez İlçedeki Tarihi Eserler:

1-HIZIRBEY CAMİİ:Merkez'de Cumhuriyet meydanındadır.1883 te Hızırbey tarafından yaptırılmıştır.Osmanlı mimarisinin ilk örneklerinden olup tek kubbeli,tek şerefeli minarelidir.Büyük Cami diye de anılır.

2-KADI CAMİİ:1577 de Hızırbey soyundan Emin Ali Çelebi tarafından yaptırılmıştır.Ahmet Mithat İlkokulunun karşısındadır.Bu okulun yerinde eskiden mahkeme olduğundan Kadı Camii adını almıştır.

3-BEYAZIT CAMİİ:1594 te Güllabi Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır.Paşa Camii diye de anılır.Minaresiz iken 1958 restorasyonunda bir minare ilâve edilmiştir.

4-KAPAN CAMİİ:1640 ta Karaca İbrahim Bey tarafından yaptırılmıştır.Belediye Sarayı yanında olup Karacaibrahim Camii diye de anılır.Yanındaki Müftülük sonradan ilâvedir.

5-HAMZABABA CAMİİ: Dere mahallesinde olup minaresinin önünde eseri yaptıran Hamzababa'nın türbesi vardır.

6-HIZIRBEY HAMAMI:Yapım tarihi bilinmemekte olup Cumhuriyet meydanında Hızırbey camiinin karşısındadır.Mihalzade Hacı Hüseyin Ağa tarafından onarılmıştır.Kadın ve erkek bölümleri olduğu için Çifte Hamam diye de anılır.Bitişiğinde Arasta (Bedesten) vardır. (Bak.Fotoğraf 3)

7-ARASTA (Bedesten): Hızırbey Hamamı bitişiğindedir.İkisi bir

bütün oluşturmaktadır.15 m.uzunluğundaki bu küçük kapalı çarşının 12 dükkanı vardır.(Bak.Fotoğraf 3)

8-<u>KAPAN ÇEŞMESİ:</u>1771 de Hacı Hasan Ağa yaptırmıştır.Belediye yanında olup Salı Yeri Çeşmesi diye de anılır.

9-<u>KAYYIMOĞLU ÇEŞMESİ:</u> 1768 de yaptırılmış 1911 de Hüseyin Ağa tarafından tamir edilmiştir.Eski İstanbul(Pınarhisar)yolu üzerindedir.

10-<u>KADI ÇEŞMESİ:</u> 1568 de Kadı camiini yaptıran hayırsever tarafından yaptırılmıştır.

11-<u>BÜYÜK CAMİ ÇEŞMESİ:</u> Büyük veya diğer adıyla Hızırbey camiinin Cumhuriyet meydanına bakan tarafında olan büyük bir meydan çeşmesidir.Hacı Adil Bey tarafından yaptırılmıştır.Alman Çeşmesi diye de adlandırılır.

12-<u>KIRKLAR ŞEHİTLİĞİ:</u> Kırklar tepesindedir.(Bak.Fotoğraf 2)18 mermer sütun üstünde dikdörtgen bir plân üzerine yapılmıştır.Kitâbesinde şehrin alınması sırasında şehit düşenlerin adları yazılıdır.Türbe konumu da vardır.

13-<u>KIRKLARELİ ŞEHİTLİĞİ:</u>Eski İstanbul (Pınarhisar) yolu üzerindedir.Ortasında üç mermer sütundan oluşan bir abide yükselir.(Bak. Fotoğraf 6)

<u>Babaeski İlçesindeki Tarihi Eserler:</u>

1-Babaeski Köprüsü,2-Alpullu-Sinanlı Köprüsü,3-Cedid Ali Paşa Camii,4-Dördüzlü Çeşme,5-Eski Cami,6-Hamam.

<u>Demirköy Ilçesindeki Tarihi Eserler:</u>

1-Demirhane,2-Papazkorusu Kalesi,3-Köprüler,4-Dubnisa Mağarası.

<u>Kofçaz İlçesinde</u> tarihi eser yoktur.

<u>Lüleburgaz İlçesindeki Tarihi Eserler:</u>

1-Sokullu Mehmet Paşa Camii ve Külliyesi,2-Medrese,3-Zindan Baba Türbesi,4-Kadı Ali Camii,5-Zafer Çeşmesi,6-Çarşı Çeşmesi,7-Sokullu Külliyesi Çarşısı,8-Sokullu Hamamı,9-Sıbyan Mektebi,10-Sokullu Köprüsü.

Pehlivanköy İlçesindeki Tarihi Eserler:

1-Akarca Köprüsü.

Pınarhisar İlçesindeki Tarihi Eserler:

1-Hindu Hatun ve Sadık Ağa Camileri,2-Binbiroklu Ahmet Paşa Türbesi,3-Haydar Baba Türbesi,4-Balıklı,Çukur,Kavak ve Acı Çeşmeler, 5-Hisar.

Vize İlçesindeki Tarihi Eserler:

1-Höyükler,2-Mağara Manastırı,3-Kıyıköy Manastır ve Ayazması,4-Gazi Süleyman Paşa Camii,5-Şerbetdar Hasan Camii,6-Sultan Çeşmesi, 7-Vize Kalesi,8-Midye-Kıyıköy Kalesi.

Yerinde incelendiklerinde daha da güzel görülebilecekleri gibi, Trakya-Rumeli bölgesinde çeşitli dönemlerde tarih sahnesine çıkan bütün siyasî ünitelerin ortaya koydukları çok ilginç ve güzel sanat eserleri Kırklareli İl sınırları içinde turizmin emrindedir.Ancak önce de ifade edildiği gibi kent;turizmi yönünden henüz keşfedilmemiş ildir.O'nun deniz,orman,av gibi turizm fonksiyonları;bir gelinlik kız gibi sabırla ama inatla güzelliğinin farkına varılmasını beklemektedir.

Umarız dağları,ormanları,av hayvanları,ırmakları,çayları,dereleri,gölleri,denizi ve tarihsel yapılarıyla turizmde doğum sancıları çeken Kırklareli çok yakında doğum yapacaktır.

5.6.KIRKLARELİ'NİN SAĞLIK FONKSİYONU

Kırklareli'nde sağlık hizmetleri 1968 yılında tam teşekküllü hale getirilen Sosyal Sigortalar Kurumuna ait resmi hastane ile 1972 yılında tam teşekküllü hale konan resmî Devlet Hastanesi (Bak.Fotoğraf 32)tarafından sürdürülmektedir.Bunlara 1947 yılından beri hizmet veren resmî Verem Savaş Dispanseri,1968 denberi hizmet veren resmî Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi,resmî Sıtma Eradikasyonu Merkezi ve yine Sağlık Müdürlüğüne bağlı olarak Merkez ilçede 1,Merkez ilçe köylerinde 5 olmak üzere 6 Sağlık Ocağı da yardımcı olmaktadır

"Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası" (Bak.Ek.Adı geç.harita)ndan da anlaşılabileceği gibi kuruluş alanları itibariyle kentin merkezinde olan Devlet Hastanesi ile S.S.K. Hastanesi ve diğer sağlık kuruluşları; bina,yatak kapasitesi,ameliyathane,araç-gereç,uzman doktor,doktor,hemşire,ebe vd.yardımcı sağlık personeli yönünden yeterlidir.Anılan kurumlarda her türlü poliklinik hizmet verilmekte,ayakta ve yatakta tedavi ile ameliyat yapılabilmektedir.

Kent merkezinde özel muayenehanesi de bulunan uzman hekimler, özel tıbbî tahlil labaratuvarları;röntgen,ultrason,tomografi vb.i-le de sağlık hizmeti vermektedirler.Bunlar yanısıra kent halkı daha etraflı sağlık hizmetleri için Edirne'deki Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim Hastanesinden de yararlanmaktadır.Ayrıca Lüleburgaz ilçesindeki tam teşekküllü Devlet ve Sigorta Hastaneleri ile yine buradaki Özel Derman Hastanesi de Kırklareli il halkına sağlık hizmeti vermektedir.

Çizelge 5.6.1. de (Bak.sh.89) yer verilen "İlçelere Göre Sağlık Kurumları" tablosunda da görülebileceği gibi İl'in diğer ilçelerinde de küçük çapta olsalar da Devlet Hastahaneleri ve Sağlık Ocakları bulunmakta,bunlarla sağlık hizmetleri halkın ayağına götürülmektedir.Kentin köylerinden 18 inde de Sağlık ocağı bulunmaktadır.Kısaca Kırklareli Merkez ilçe ve diğer ilçelerde sağlık hizmetleri fonksiyoneldir.

5.7.KIRKLARELİ'NİN SOSYAL ve KÜLTÜREL FONKSİYONU

Kırklareli'nin sosyal ve kültürel fonksiyonu daha rahat bir anlatım için:

1-Eğitim ve Öğretim Fonksiyonu,

2-Sportif Faaliyetler,

3-Müzecilik Faaliyetleri,olmak üzere üç grubta ele alınabilir.

ÇİZELGE 5.6.1. İLÇELERE GÖRE SAĞLIK KURUMLARI

İLÇELER	HASTANE	SAĞLIK MERKEZİ	AÇS/AP MERKEZİ	VEREM SAVAŞ DİSPANSERİ	MERKEZ SAĞLIK OCAĞI	KÖY SAĞLIK OCAĞI	KÖY VE MAHALLE SAĞLIK EVİ
MERKEZ	3	–	1	1	1	5	42
BABAESKİ	1	–	–	1	1	4	29
DEMİRKÖY	–	1	–	–	1	1	11
KOFÇAZ	–	–	–	–	1	–	7
LÜLEBURGAZ	2	–	1	1	1	6	41
PEHLİVANKÖY	–	–	–	–	1	–	6
PINARHİSAR	1	–	–	–	1	–	15
VİZE	–	–	–	–	1	2	22
TOPLAM	7	1	2	3	8	18	173

5.7.1.Kırklareli'nde Eğitim-Öğretim:

Eğitim ve öğretim kentlerin sosyal alt yapılarını oluşturan en önemli unsurlardandır.Kırklareli'nde bu unsur, gerek Merkez ilçe,gerek diğer ilçeler ve hatta ilin tüm yerleşme birimlerinde üst düzeydedir.

İlde 140 bağımsız ilkokul,50 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bunların 130 unda okulöncesi eğitimi yapılan ana sınıfları bulunmaktadır.İlin bütün ilçeleriyle belediye örgütü bulunan yerleşme birimlerinde lise bulunmaktadır.Merkez ilçe ile Lüleburgaz ilçelerinde süper lise de açılmıştır.Aynı yerlerle Babaeski ilçesinde Anadolu Lisesi vardır.Merkez,Lüleburgaz,Babaeski ve Vize ilçelerinde Endüstri Meslek Liseleri;yine Merkez,Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinde Kız Meslek Liseleri ve ilk ikisinde Anadolu Kız Meslek Liseleri yer almaktadır.Merkez,Lüleburgaz ve Pehlivanköy ilçelerinde Ticaret Liseleri,ilk ikisinde Anadolu Ticaret Liseleri faaliyettedir.Merkez ilçede İmam Hatip Lisesi,Lüleburgaz ilçesinde Kepirtepe Anadolu Öğretmen Lisesi eğitim öğretimini sürdürmektedir.(Bak.Fotoğraf 33)

Kırklareli'nin Merkez ilçesi,Lüleburgaz ilçesi ve Babaeski ilçelerinde Trakya Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksekokulları da bulunmaktadır.

Bu okullardan:

140 ilkokul 50 İlköğretim okulunda	26.501 öğrenci
10 Bağımsız Ortaokulda	3.243 "
63 Bağımlı Ortaokulda	8.079 "
18 Genel Lisede	4.893 "
14 Mesleki ve Teknik Lisede	5.943 " olmak

üzere 48.659 öğrenci 1993-1994 Ders yılında eğitim öğretim almıştır Yüksekokullarda aynı ders yılında eğitim öğretim gören öğrenci sayısı 840 tır.

Bu genelleme sonrası konumuz olan Merkez İlçe'nin eğitim öğre-

tim durumu ele alınırsa:

İlköğretim-Temel Eğitim I.Kademe:

"Merkez İlçe İlkokul-İlköğretim Okulu 1993-1994 Ders Yılı Durum Çizelgesi" (Bak.sh.92 Çizelge 5.7.1.)nden de anlaşılabileceği gibi Kırklareli Şehri'nde 11 ilkokul ve 2 ilköğretim okulunda ilkokul ve Temel Eğitim I.Kademe (İlkokul) öğretimi sürdürülmektedir. Merkez ilçeye bağlı:Armağan,Değirmencik,Dereköy,Dolhan,Inece,Kavaklı,Kayalı ve Yoğuntaş'ta İlköğretimOkulu I.Kademe okullarında, diğer yerleşme birimlerinde ilkokullarda ilköğretim işlevi sürdürülmektedir.İlkokul çağındaki bütün öğrençi eğitim-öğretime alınmıştır.

Ahmet Mithat,Ahmet Yener,Atatürk,Cumhuriyet,Hamdi Helvacıoğlu, Karahıdır,Kırkşehitler,Kocahıdır,Tevfik Fikret,Vali Faik Ustün,Ziya Gökalp ilkokullarıyla Doğan ışıkalp ve Mustafa Dalcalı Ilköğretim okulları,Çizelge 5.7.1.de de görülebileceği gibi34.745 m² gibi oldukça standarda uygun arsa alanları içinde (Bak.Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası -İlköğretim'le ilgili bölüm)sadece 4 ü ikili,diğerleri normal öğretimlerini sürdürmektedir.Bunlarda öğretim yapılan derslik sayısı 142 olup,birimlerdeki laboratuvar,işlik,salon vb.gibi diğer mekan sayısı ise 46 yı bulmaktadır.Anılan okullardan Kocahıdır (Bak.Fotoğraf 11),Tevfik Fikret (Bak Fotoğraf 13) ve Vali Faik Üstün (Bak.Fotoğraf 9) ilkokulları eski yerleşme dokusuna ait tarihi Rum binalarındadır.Bunların binaları kargir ve yığma olduğu halde iyi bakılarak 1905-1908 lerden bu yana eğitim-öğretime hizmet vererek günümüze kadar getirilmişlerdir.Diğer okulların kuruluş tarihleri çeşitli olup bunlar şehrin gelişmesinin adeta göstergesidir.Doğan ışıkalp ve Mustafa Dalcalı Ilköğretim okullarıyla Ahmet Yener Ilkokulu 1990 dan sonra Devlet-vatandaş işbirliğiyle yapılmışlardır.Bunlar şehrin yeni yayıldığı alanlardadır.

Merkez ilçe ilkokul ve ilköğretim okullarındaki öğrenci sa-

ÇİZELGE: 5.7.1

MERKEZ İLÇE İLKOKUL - İLKÖĞRETİM OKULU DURUM ÇİZELGESİ (1993-1994 Ders Yılı)

İLKOKULUN ADI	ARSA ALANI (m²)	ÖĞRETİM ŞEKLİ Normal-ikili	DERSLİK SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI KIZ	ÖĞRENCİ SAYISI ERKEK	TOPLAM	ÖĞRETMEN SAYISI	BİR DERSLİĞE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMENE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI	OKULUN KURULUŞ TARİHİ	BİNANIN CİNSİ	KAT ADEDİ	DİĞER ODA SAYISI
1- Ahmet Mithat	2428	Normal	13	124	165	289	18	22.2	16	1924	Betonarme	2	2 salon
Ahmet Yener	2300	Normal	9	63	98	161	12	17.8	13.4	1990	Betonarme	3	2
- Atatürk	3552	İkili	9	208	234	442	24	24.5	18.4	1972	Betonarme	2	3
Cumhuriyet	990	İkili	9	231	264	495	25	27.5	19.8	1929	Yığma	2	7
- Hamdi Helvacıoğlu	5000	İkili	11	329	297	626	30	28.4	20.8	1957	Betonarme	2	4
Karahıdır	2800	Normal	8	61	71	132	12	16.5	11	1928	Yığma	1	1
Kırşehitler	1800	İkili	10	109	122	231	12	11.5	19.2	1968	Kargir	2	3
- Kocahıdır	2300	Normal	11	94	77	171	13	15.5	13.1	1905	Kargir	2	4
- Tevfik Fikret	1300	Normal	12	115	124	239	14	19.9	17	1908	Yığma	2	3
- Vali Faik Üstün	1675	Normal	10	80	97	177	13	17.7	13.6	1971	Kargir	3	6
Ziya Gökalp	4700	İkili	13	321	339	660	32	25.3	20.6	1969	Betonarme	2	2
- Doğan Işıkalp İlköğretim Okulu	1900	Normal	13	114	116	230	16	17.6	14.3	1992	Betonarme	2	5
- Mustafa Dalgalı İlköğretim Okulu	4000	Normal	14	80	97	177	14	12.6	12.6	1992	Betonarme	2	4
TOPLAM	34.345	-	142	1929	2101	4030	235	19.7	16.1	-	-	-	46

yısı 1993-1994 öğretim yılında 1929 u kız 2101 i erkek olmak üzere 4030 kişidir. Bu okullarda 235 öğretmen görev yapmaktadır. Çizelge' (Bak. Çizelge 5.7.1. sh.92)den de görülebileceği üzere anılan okullarda öğrenciye düşen derslik alanı ve öğretmene düşen öğrenci sayısı Türkiye standantlarının üzerindedir.

Ortaöğretim-Temel Eğitim II.Kademe ve Meslekî Öğretim:

"Merkez İlçe Ortaöğretim ve Mesleki Öğretim 1993-1994 Ders Yılı Durum Çizelgesi" (Bak.Çizelge 5.7.2. sh.94)nden de izlenebileceği gibi Kırklareli Merkez ilçe kent özeğinde:Merkez Ortaokulu ve Fahri Kasaboğlu Ortaokulu adlı 2 bağımsız ortaokul ile süper lise sınıfları da dahil Atatürk Lisesi adlı bir bağımsız lise vardır. Şehirde ayrıca 92.sahifedeki Çizelge 5.7.1.de de görülebileceği gibi ortaöğretim 1.kademe öğretimi de veren ilköğretim okuluna bağlı Doğan Işıkalp ve Mustafa Dalcalı ilköğretim okulları II.kademelerinde öğretim veren iki ortaokul da vardır.

Yine Merkez ilçeye bağlı:Armağan,Değirmencik,Dereköy,Dolhan,İnece,Kavaklı,Kayalı ve Yoğuntaş adlı yerleşme merkezlerindeki ilköğretim okulları II.kademelerinde bağımlı ortaokullar olup,Üsküp bucağında ise Lise de bulunmaktadır.

Kırklareli kent merkezinin Anadolu Lisesi (Bak.Fotoğraf 33)projesine uygun modern binasında orta kısmıyla birlikte Türkiye ortalaması üzerinde eğitim öğretim vermektedir.

Meslekî eğitim-öğretim kurumlarından Teknik Lisesi de olan Endüstri Meslek Lisesi,Anadolu Meslek Lisesi konumuna da getirilen Kız Meslek Lisesi,orta kısmı da olan İmam Hatip Lisesi ve Anadolu Ticaret Lisesi ile birlikte öğretim veren Ticaret Lisesi Kırklareli kent merkezinin gözde eğitim öğretim kurumlarıdır.

Bütün bu kurumlar Merkez ortaokulu dışında normal öğretim yapmaktadır. Çizelge 5.7.2.den de (Bak.sh.94)görülebileceği gibi kapsadıkları arsa alanı 63.110 m^2 olup bu yanlarıyla uygun bir standarttadırlar. Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı Haritası (Bak Ek.Adı geç.harita)ndan da görülebilecekleri gibi bu kurumların

ÇİZELGE: 5.7.2.

MERKEZ İLÇE ORTA ÖĞRETİM – MESLEKİ ÖĞRETİM DURUM ÇİZELGESİ (1993–1994 Ders Yılı)

OKULUN ADI	ARSA ALANI (m²)	ÖĞRETİM ŞEKLİ Normal-ikili	DERSLİK SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI		TOPLAM	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRETMENE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI	OKULUN KURULUŞ TARİHİ	KAT ADEDİ	DİĞER ODA SAYISI	BİNANIN CİNSİ
				KIZ	ERKEK							
MERKEZ ORTAOKULU	7759	ikili	14	580	751	1331	44	30.25	1968	3	6	Betonarme
FAHRİ KASABOĞLU ORTAOKULU	3850	Normal	16	421	502	923	23	40.13	1986	3	4	Betonarme
ATATÜRK LİSESİ	8340	Normal	33	680	434	1114	52	21.42	1954	4	14	Betonarme
ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ	20.400	Normal	20	27	1045	1072	58	22.10	1946	3	10	Betonarme
TEKNİK LİSE				–	210	210			1975	3	10	
MERKEZ KIZ MESLEK ANADOLU MESLEK L.	3000	Normal	.	450	–	450	30	15	1993	3	10	Betonarme
TİCARET LİSESİ	8400	Normal	15	563	288	851	36	23.63	1961	4	10	Betonarme
İMAM HATİP ORTAOKULU	6144	Normal	13	135	243	378	34	19.35	1969	3	10	Betonarme
İMAM HATİP LİSESİ				86	194	280				3	10	
ANADOLU LİSESİ ORTA KISMI	5250	Normal	22	185	286	471	33	22	1986	3	12	Betonarme
ANADOLU LİSESİ				100	155	255				3	12	
TOPLAM	63.110		146	3227	4108	7335	310	23	–	–	96	–

yerleri de mükemmeldir.Derslik sayıları 146 olup;laboratuvar,işlik, spor salonu vb.eğitim öğretim bölümleri46 rakamına ulaşmaktadır.Anılan birimlerin binaları betonarme olup kat adetleri 3-4 tür.Bunlar da 2827 kız 4108 erkek olmak üzere toplam 6735 öğrenci 1993-1994 Ders yılında eğitim öğretim görmüştür.Görevli öğretmen sayısı 310 olup birimlerde öğrenciye düşen derslik sayısı ile öğretmene düşen öğrenci sayısı da Türkiye standartlarının üzerindedir.

Bunlar dışında İlde Okul Öncesi Eğitime ve Yaygın Eğitime dahil Halk Eğitimi çalışmalarına çok önem verilmektedir.Şehirdeki Halk Eğitim Merkezi (Bak.Fotoğraf 34)çok etkindir.İlde İlkokul ve ilköğretim okulları bünyelerinde açılan ana sınıfı sayısı Türkiye ortalamasının çok çok üzerindedir.Halk Eğitim Merkezinin açtığı çeşitli kurslarla;okuma yazma bilmeyen kalmamış olup;biçki,dikiş,nakış, halıcılık vb.alanlarda birçok yetişkine meslek te edindirilmiştir. İlde ;Yetiştirme Yurdu (Bak.Fotoğraf 35),Çoçuk Esirgeme Kurumu Yurdu da bulunmakta olup bunlardaki öğrenciler de eğitim-öğretim süreci içine alınmıştır.Eğitim öğretim çalışmalarına,Ders Araçları Merkezi de (Bak.Fotoğraf 36)büyük ölçüde yardımcı olmaktadır.

Yükseköğretim

Trakya Üniversitesi'ne bağlı Kırklareli Meslek Yüksekokulu,Meslek Yüksekokullarının kuruluşundan bu yana Kırklarelinde;İnşaat,Halıcılık,Süt ve Ürünleri,İşletme ve Muhasebe proğramlarında eğitim-öğretim vermektedir.Yetiştirme Yurdu Atelyelerinde geçici olarak bulunan Kurumun Karahıdır mahallesindeki kampüsünde Kredi ve Yurtlar Kurumuna ait kız-erkek öğrenci yurdu bulunmakta,aynı yerdeki yeni hizmet binası (Bak.Fotoğraf 7)tamamlanmak üzeredir.

1993-1994 Ders yılında Kırklareli Meslek Yüksekokulunda kadrolu öğretim elemanı sayısı 1 Yard.Doç.,10 öğretim görevlisi,3 okutman ,1 uzman olmak üzere 15 tir.Ayrıca serbest öğretim elemanları da burada ders vermektedir.Şu an kayıtlı öğrenci sayısı 743 tür. İldeki Sağlık Meslek Lisesi 1993-1994 Ders yılında Üniversite'ye

devredilmiş burada da Trakya Üniversitesine bağlı 30 öğrenci ile Sağlık Meslek Yüksekokulu açılmıştır.İlin Lüleburgaz ilçesinde 1993-1994 Ders yılı başında Kimya,BüroYönetimi ve Sekreterlik,Pazarlama ve Elektrik dallarında öğretim yapan Lülebungaz Meslek Yüksek okulunda 97 öğrenci öğrenim görmüştür.1994-1995 Ders yılında Babaeski Meslek Yüksekokulu öğrenime başlayacaktır.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere Kırklareli Şehri ve il'inde eğitim ve öğretim düzeyi yüksek,bu işlev niteliklidir.

5.7.2.Kırklareli'nde Sportif Faaliyetler:

Büyük Atatürk'ün;"Sağlam kafa,sağlam vücutta bulunur" sözünün bilincinde olan Kırklareli şehri halkı,spora ilgili olup,kentte daha 1922 lerde Halkspor ve Kırklareli Gençlikspor adlı iki spor kulübü kurmuştur.Bu kulüpler 1946 da Gençlikspor adıyla birleşmiş, Lüleburgaz Yeşilova ve Adalet,Alpullu'nun Şekerspor,Pınarhisar'ın Çimentospor kulüpleri aralarına askeri birliklerin oluşturduğu Karagücü'nü de alarak yıllarca il halkına sporu sevdirip aşılamışlardır.

Merkez ilçede ve ilde futbol yanısıra güreş,basketbol,voleybol ve atletizm dalları da rağbet görmüştür.Spor okullara da sokulunca kentteki sportif faaliyetler daha canlı olmuştur.

Günümüzde şehir merkezinde Beden Terbiyesi Kırklareli Bölge Müdürlüğüne tescilini yaptırmış 18 futbol,3 basketbol,4 voleybol, 4 atletizm,3 masa tenisi,1 güreş,1 atıcılık spor kulübü vardır.İl genelinde ise 65 futbol,7 basketbol,6 voleybol,7 atletizm,5 masa tenisi,3 güreş,1 atıcılık ve 2 cimnastik spor kulübü bulunmaktadır Bu kulüplerin sporcuları 1.ve 2.amatör ve profesyonel liğlerde oynamaktadır.Kulüpler genellikle alt yapıdan sporcu yetiştirmeye çalışmakta,okullara eğilmektedir.

Bu teşvik ve il gençlerinin spora ilgisi yüzünden ilgenelinde ve Merkez ilçede okullar yaklaşık her dalda yarışmalara katılmakta·

dır.Bunun sonucu son yıllarda güreş,atletizm ve boks dallarında Kırklareli'nden Yıldızlar ve Gençler kategorilerinde Türkiye birincileri yetişmiştir.

4000 e yakın lisansiye sporcusu olan Kırklareli ilinin Merkez ilçesinde zemini çim olan,kısmî kapalı trübünlü Atatürk Stadı (Bak Fotoğraf 37)vardır.Bu stadın yanında ve Yetiştirme Yurdu bahçesinde olmak üzere iki kapalı spor salonu;stad kompleksi içinde Trap-skeet poligonu,futbol antreman sahaları ve okullara ait kapalı spor salonları gibi spora yönelik yeterli tesisler de bulunmaktadır.İlin Lüleburgaz ve Babaeski ilçelerinde de çim stad ve kapalı spor salonları olup bunlar standartlara uygundur.

Kırklareli Şehrinde sportif faaliyetlere ilginin bir göstergesi de "Kırklareli Şehrinde Fonksiyon Sahalarının Dağılışı" (Bak.Ek Adı geç.harita)haritasında spor alanı olarak ayrılan yerlerin en merkezi konumdaki yerler olmasıdır.

5.7.3.Kırklareli'nde Müzecilik Faaliyetleri:

"Kırklareli Şehrinin Tarihçesi" bölümünde(Bak.11.Bölüm) ve "Kırklareli'nin Turizm Fonksiyonu" kısmında (Bak.5.5.)değinildiği gibi çok eski bir yerleşme yeri olan Kırklareli Şehri ve il hudutlarına dahil yerleşme birimleri tarihi ve arkeolojik eserler yönünden zengindir.

Nitekim ilsınırları içersinde 1936 yılından itibaren Prof.Dr. Arif Müfit Mansel,1980 yılında ise Mehmet Özdoğan,arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları yapmışlardır.Bunların sonucu Kırklareli'nin tarih öncesi yerleşmelerine ait çok önemli buluntular elde etmişlerdir.

Bunlardan Prof.Dr.Mansel'in;Alpullu,Lüleburgaz-Umurca,Vize, Kırklareli Merkez Asılbeyli ve Dokuzhöyük tümülüslerinden elde ettiği ve Trak krallarına ait olup Son Kalkolitik Dönem'e kadar götürilebilen 200 parça müzelik madeni süs eşyası,para,kapkacak,kandil,

cam eşyalar o sırada İl'de müzecilik konusunda çalışmalar ve müze olmadığı için İstanbul Arkeoloji Müzesi ile Ankara'daki müzelere götürülmüştür. Aynı şekilde Mehmet Özdoğan'ın Kırklareli yakınındaki Şeytandere-Tilkiburnu höyüğünden elde ettiği keramik vb. buluntular da yine kentte müze olmadığından buralara yollanmıştır.

Kırklareli'nde son yıllarda Kültür Müdürlüğünün nezaret ettiği müze kurma çalışmaları sonucu İl Müzesi (Bak. Fotoğraf 38) açılmış, Müze Müdürü de atanarak çok geciken bir kültür işlevi yerine getirilmiştir. Artık kentte Kırklareli'nin arkeolojik buluntuları Müze de teşhir edilmektedir.

5.8. KIRKLARELİ'NİN ÖZEL FONKSİYONLARI

Bu başlık altında verilip etraflı düşünülmediğinde, Kırklareli'nin "Umumi" veya "Özel" fonksiyonları; yukarıda değinilen genel fonksiyonlardan farklı, sadece Kırklareli Şehri'ne özgü fonksiyonlar gibi görülmekte, düşünülmektedir. Ancak burada hem yukarıda değinilenlerden daha çok Kırklareli Şehrine özgü ve kentin daha çok etkin olduğu fonksiyonlarına değinilecek; hem de ilâveten çağrışım yaptırdığı üzere, Kırklareli Şehri'nin belirgin özellikleri ile bölgesel folklorik özellikleri verilecektir.

Kırklareli Şehri; 5.1., 5.2., 5.3., 5.4., 5.5., 5.6. ve 5.7. deki nakillerde dile getirilen "umumi", "genel" veya "başlıca" fonksiyonlardan: a) İktisadî fonksiyonun sanayî ve ticaret, b) Ulaşım, c) Turizm fonksiyonu yönünde görüldüğü gibi etkili bir kent değildir.

Bu durum O'nun bağlı ilçeleri Lüleburgaz hatta Babaeski kadar bile gelişememesine neden olmuş, belki de bu durumu devam da edecektir. İşte bu özel fonksiyonudur.

Öte yandan yine Kırklareli Şehrinin başlıca fonksiyonlarının ifadesi sırasında belirtildiği gibi kent, umumi fonksiyonlardan özellikle idarî fonksiyonu ve askerî fonksiyonu ile sivrilmekte hatta, sağlık, sosyal ve kültürel hatta iktisadî fonksiyonun tarım

dalında da oldukça fonksiyoner görülmektedir.Bu da Kırklareli Şehri'nin özel fonksiyonu gereğidir.

Kentin ilk söylediğimiz anlamda özel fonksiyonları bu değinilenlerle ortaya çıkmaktadır.Buradan hareketle denilebilir ki Kırklareli Şehrinin en özel fonksiyonu idarî fonksiyonudur.Ancak hemen belirtelim.Kent bu yönden de şanssızdır.Çünkü nasıl İstanbul başkent olmadan önce Edirne Osmanlı'nın idarî yönden fonksiyoner şehri iken,İstanbul başkent olunca bu fonksiyonunu yitirdiyse;ardından Osmanlı İmparatorluğu Avrupa içlerine kadar yayıldığında tekrar önemini muhafaza etti,daha sonra durum tersine dönüp Balkanlar Bulgaristan,Yunanistan kaybedilince hızla idarî fonksiyonunu yitirip gerilediyse,Kırklareli Şehri de bunun gibi bir durum yaşamıştır. Şehir günümüzde çevresindeki sahalara nazaran merkezî mevkiini koruyamamaktadır.Bu yüzden gelişmiş ilçesi Lüleburgaz, Kırklareli'nden ayrılıp il olmak istemektedir.Bulgaristan'a ve Edirne il merkezine çok yakın olan kent hinterlandının dar oluşu yüzünden buna razı olmamakta;Lüleburgaz'ı kaybederse,buna Babaeski de katılırsa çok küçük bir il konumuna düşeceği kuşkusunu taşımaktadır.Öte yandan Demirköy ve Vize ilçelerine,hatta Pehlivanköy ilçelerine Kırklareli uzak bir idarî merkez olarak görünmektedir.

Kırklareli Şehri sınır ili oluşu nedeniyle askeri fonksiyonunun avantajlarını kullanmaktadır.Sağlık,sosyal ve kültürel ve tarım fonksiyonları bakımından üstünlüğünü ise kısmen de olsa idarî fınksiyonu yani il olması avantajıyla bu konudaki yatırımları öncelikle kendine yönlendirmesiyle sağlamaktadır.

İşte Kırklareli Şehri'nin özel fonksiyonları bunlardır.

Öte yandan Kırklareli Şehri'nin özel fonksiyonları konusu diğer açıdan bakıldığında:

1-Kırklareli Şehrinin Belirgin Özellikleri ve Öneriler

2-Kırklareli Şehrinin Bölgesel Folklorik Özellikleri,

ana başlıkları altında şöyle de ifade edilebilir:

5.8.1.Kırklareli'nin Belirgin Özellikleri ve Öneriler:

1-Aynı adı taşıyan ilin idarî merkezi olan,yani yönetici merkez durumunda bulunan Kırklareli Şehri;hizmetler sektörünün kamu hizmetleri alt sektörü açısından avantajlıdır.Çünkü il bazında hizmet veren tüm kamu kurum ve kuruluşlarının 1.derecede atama amirleri buradadır.Son söz burada söylenmektedir.Burada tüm kamu kurum ve kuruluşlarının en çok personeli bulunmaktadır.Bu yüzden kent, memur-yönetici kenti olup hem ucuz,hem de niteliklidir.

2-Ülke ortalamasının altında nüfus artış hızına sahip Trakya Alt Bölgesi yani Kırklareli,Tekirdağ,Edirne illeri içinde en düşük artış hızı gösteren Kırklareli ilinin bu niteliği şartlarda değişiklik olmadığı sürece devam edecektir.Tabii bu görüş Merkez İlçe,Kofçaz,Demirköy,Pınarhisar ve kısmen Vize ilçeleri içindir. Lüleburgaz ve Babaeski değinildiği gibi farklıdır.

3-Kırklareli ilinin özellikle Lüleburgaz ve kısmen Babaeski ilçeleri,civarlarında gelişen sanayiden büyük ölçüde pay almalarına rağmen gelişen sanayinin getirdiği hava ve çevre kirliliği, sorunlu toplum gibi problemlerle karşı karşıya kalmışlardır.Oysa sanayiden pay alamayan Kırklareli Merkez ilçede bu problemler yoktur.Kent bu yüzden çok huzurludur.

4-Kırklareli Şehri gerek kamu,gerek özel kesim eliyle ve tabii teşviklerin devreye konmasıyla yapılacak 2.Sektör yatırımlarıyla takviye edildiği takdirde çok çabuk kalkınabilir.Çünkü sınır ili olup düşünülen Karadeniz Ortak Pazarına dahil olacak Bulgaristan-Romanya-Rusya Federasyonuna Dereköy sınır kapısıyla bağlıdır.

5-Kent organize sanayi bölgesine çok çabuk adapte olabilecek konumu ve buna hazırlığıyla aslında geleceği çok parlak durumdadır.

6-Şehrin üçüncü bir Imâr Plânına şiddetle ihtiyacı vardır. [illegible] de [illegible] bi[illegible]edir.Bu plânda kent içinde yer seçi-

mindeki gelişi güzellikten doğan boşluklar ortadan kaldırılabilir ve verimli arazilеr kurtarılabilir.

7-Trakya ve Kırklareli Cam Fabrikaları, Pınarhisar Çimento Fabrikası gibi hammaddelerinin bir bölüğünü Merkez ilçenin çok yakınından alan benzer fabrikalar kente mutlaka kazandırılmalıdır. Bu arada Kavaklı kasabasındaki Zirai Donatım Kurumuna ait Tarım Alet ve Makinaları Fabrikası derhal tam kapasite çalıştırılmalıdır.

8-Kentte Kakava Şenlikleriyle bağlantılı hale konan ve festivalimsi biçimde sürdürülen KARAGÖZ (Bak.Fotoğraf 39 ve 40)'e ilişkin etkinlikler daha bir şekillendirilmelidir.

9-Kırklareli Merkez ilçenin mükemmel parkları mutlaka korunmalı hatta daha da geliştirilip güzelleştirilmelidir.

10-Bacasız Sanayi diye düşünülerek Trakya Üniversitesi'nden bu üniversitede henüz kurulmayan Orman ve Veterinerlik gibi Fakültelerin Kırklareli Merkez ilçede kurulması istenmeli, buna yardımcı olunmalıdır.

5.8.2.Kırklareli'nin Bölgesel Folklorik Özellikleri:

Kırklareli'nin Fokloru:1-Halk Oyunları,2-Atasözleri,3-Tekerlemeler,4-Maniler,5-Düğün Türküleri,6-Bilmeceler,7-Özel Yemekler, çerçevesinde ele alınabilir.

5.8.2.1.Halk Oyunları:

Kırklareli halkoyunları kendine özgü hareketli halk oyunları olup diğer bölge oyunlarından ayrılmaktadır. Oyunlar genelde ağır ve tempolu hareketlerle başlar, hızlı ve hareketli bir tempoyla sona erer. Bir kısmı elele tutuşarak oynanır. Oyunların sonuna doğru havada bulunan eller yavaş yavaş ve tempolu olarak indirilir ve el çırpılır. Oyunların tümü çift davul, çift zurna ile oynanır. Zurnalardan biri melodiyi çalarken diğer zurna ritm (dem) tutar. Sözleri bulunan oyunlarda her iki zurna da melodiyi çalar.

Kırklareli bölgesinde en çok oynanan halk oyunları yöreye; Selanik, Kavala, Drama ve İskeçe taraflarından eski göçmenler tara-

fından getirilmiştir.Genelde hareketli olan bu oyunlar;renk,melodi ve şekil yönünden yurdumuzda oynanan oyunlardan ayrılır.Başlıca oyunlar:Hanımayşem,Zigoş,Drama karşılaması,Kabadayı ve devamı Ahmetbey,İzzethoca,Eskikasap,Sülümanağa'dır.

Halk oyunlarının giysileri de çok ilginç olup;cepken,cebeden, potur,kuşak,gömlek ve yemenidir.

5.8.2.2.Atasözleri

Kırklareli'nde çok kullanılan atasözleri şunlardır:

Beygirin suratını değil,süratini överler.

Boya kalkmış ekine dokunulmaz.

Bunca yıldır Dünya çiğneyene;otun,böceğin,toprağın diyeceği vardır.

Çiftçilik dev zenaati.

Dost sanma şanlı vaktinde dost olanı,sen dost bil gamlı vaktinde dost olanı.

Kardeşin büyüğü peder,küçüğü evlat yerine geçer.

Oğlan buğday,kız çavdar gibi büyür.

Sağlırsız ev,ev değildir.

5.8.2.3.Tekerlemeler:

Kırklareli'nde geniş bir halk kültürü varlığı;burada kış geceleri anlatılan masallar ile Karagöz'ün Kırklareli'li oluşundan da anlaşılacağı üzere yörede zengin bir tekerleme yumağı vardır.İşte bunlardan bir masal girişi tekerleme örneği:

Handadır handa bir kara manda
Üçyüz yaşındayım evvel zamanda
Mavi çadır gerilmiş,duydum pazar kurulmuş
Vurdum karıncayı palana
Kırk yerinden bağladım kolanı
Sardım sırtına sekseksekiz çuval soğanı
Vardım pazara

Kırlangıçlar terzi,köpekler kalaycı,tilkiler tüccar
Buldum bir köşe,başladım işe
Soğan sarmısak satarken
Terazinin kolu kırıldı bir güzele bakarken
Kurbağa kanatlandı gitti,gelin getirmeye
Gelin çıktı çardağa,çat yerleşti bardağa
Masaldır bunun adı,dinlemekle çıkar tadı

5.8.2.4.Maniler

Kırklareli yöresinde özellikle gençler arasında söylenen ve düğün yerlerinde atışma yapılan maniler:

Mavi yelekli yarim
Göğsü ilikli yârim
Beni bırakıp gittin
Deniz yürekli yârim

İğrem düştü yerlere
Kavuştu gazellere
Gözüm çapkın alışmış
Bakıyor güzellere

Yaş nane kuru nane
Topladım tane tane
Sevdiğime vermessen
Niye büyüttün anne

Gidene bak gidene
Gül sarılmış dikene
Mevlâm sabırlar versin
Gizli sevda çekene

Evin önünde vişne
İşle sevdiğim işle
Bizim evde yakışır
Kravatlı enişte

Oya örerim oya
Ölçerim boydan boya
İstersen alma yârim
Aldattın doya doya

5.8.2.5.Düğün Türküleri:

Kırklareli yöresinde en çok söylenen düğün türküleri:
Dere geliyor dere.
Kızılcıklar oldu mu?
Bahçelerde börülce.
Uzun kavak.
İnce giyerim ince'dir.

5.8.2.6.Bilmeceler:

Tap nedir,tapiş nedir.
Gülbaharda gümüş nedir.
Ne yerdedir ne göktedir,
Hanımların dizindedir. (AYNA)

Kazdım kazdım kum çıktı.
Kumdan minare çıktı.
Geçen seneki çocuk,
Bu yıl meydana çıktı.(MISIR)

Başı yeşil emir değil.
Üstü kara kömür değil.
Içi beyaz peynir değil.
Kuyruğu var fare değil.(HAVUÇ)

5.8.2.7.Özel Yemekler:

Kırklareli'nin kendine özgü çok önemli yemekleri vardır.Burada bütün çevrede ve ülkede yapılan yemek türleri yapılıp yenilir.Sadece farklı olarak göçmenlerin yufkalar açılarak,içlerine ekşimik ve maydanoz konduktan sonra üzerlerine süt,özellikle yoğurt sürüp fırın da pişirdikleri börek ilginçtir.Bu böreğin yanında genellikle hoşaf, komposto verilir.

Ilin özellik taşıyan yemek ve tatlı çeşitleri:Keşkek,zerde,kaymakçına,hardaliye,plaska,kaçamak ve ısırgan böreğidir.

VI.BÖLÜM-KIRKLARELİ ŞEHRİNİN ÇEVRE SORUNLARI ve ÖNERİLER

Kırklareli Şehri;gerek 5.8.deki "Kırklareli'nin Başlıca Fonksiyonları",gerekse 5.8.1.deki "Kırklareli'nin Belirgin Özellikleri ve Öneriler" bölümlerinde de değinildiği gibi henüz sanayileşmemiş bir yer konumundan olduğundan yoğun çevre sorunlarıyla karşı karşıya değildir.

Kentin çevre sorunları:1-Hava Kirliliği,2-Su Kirliliği,3-Toprak Kirliği,4-Öneriler, ana başlıklarıyla şöyle nakledilebilir:

6.1.Kırklareli'nde Hava Kirliliği:

Kırklareli il sınırlarını adeta ikiye bölen Istıranca (Yıldız) dağlarının üzerini ve Karadeniz sahiline kadar bütün Demirköy ve kısmen Vize ilçesiyle Kofçaz ilçesi topraklarını orman örtüsü kaplamaktadır.Uçsuz-bucaksız diye nitelenebilecek bu ormanlardaki meşe, kayın,ardıç,karaçam,gürgen,dişbudak,kavak vb.ağaçlar Kırklareli'nin hatta Trakya'nın ciğerleridir.Bu yüzden Kırklareli ilinde hele Merkez İlçe,Demirköy,Vize ve Kofçaz'da hava kirliliği şeklinde bir sorun yoktur.

İl'in sanayileşen Lüleburgaz ve Babaeski ilçeleriyle Çimento fabrikasının olduğu Pınarhisar ilçesinde hava kirliliği her geçen gün artmaktadır.Bu ilçelerde gecikmeden bu sorunun çözümü için gerekli önlemlerin alınması icabetmektedir.Kırklareli Şehri'nin ise buralardan ders alarak olası hava kirliliğine karşı şimdiden plânlama yapması önerilir.

6.2.Kırklareli'nde Su Kirliliği:

Kırklareli ili gerek akarsu,gerekse yeraltı su kapasitesi yönüyle sorunsuz illerdendir.Istıranca dağlarından doğan akarsular ili kuzeyden güneye doğru adeta kanal gibi sulamaktadır.Ova kesimlerde artezyen kuyularıyla çıkarılan yeraltı suları içme yanısıra sulamada da kullanılmaktadır.Kullanışlı ve nitelikli olan bu yeraltı suları hele Lüleburgaz ilçesinde çok fazla derine inmeden elde edil-

mektedir.

Öte yandan Kırklareli akarsuları yapılan Kırklareli ve Kayalı gibi iki büyük baraj ve birçok akarsuyun önü kesilmek suretiyle oluşturulan göletlerle sulu ziraate de imkân vermekte buralarda balık ta üretilmektedir.

Kırklareli Merkez İlçe,Demirköy,Kofçaz ve Vize'de su kirliliği söz konusu değildir.Bu konuda çevre sorunlarının olmaması buraların henüz yeterince sanayileşmemesine bağlıdır.Ancak hemen belirtmede yarar vardır.Buralar da büyük bir ihtimalle çok yakında sanayileşecek,su kirliliği başlayacaktır.Bunun için şimdiden önlem alınmalıdır.

İlin sanayileşmiş ve süratle sanayileşen bölgelerine akarsu yoluyla bağlı olan Lüleburgaz,Babaeski ve Pehlivanköy ilçelerinden geçen Ergene nehri ve Lüleburgaz derelerinde su kirliliği büyük çevre sorunları yaratmaktadır.Çünkü Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi ve Çorlu'daki deri,tekstil,boya,kâğıt,yağ vb.fabrikalar ile Lüleburgaz,Muratlı,Babaeski civarlarındaki benzer fabrikalarla diğerleri atıklarını Ergene nehri ve kollarına bırakmaktadır.Bunlar adeta çevre sorunları değil çevre faciası yaratmaktadır.

6.3.Kırklareli'nde Toprak Kirliliği:

Kırklareli ilinde genelde bilinçli bir ziraat yapıldığı için toprak iyi işlenmekte,kollanmakta,kirletilmemeğe,aşırı ve bilinçsiz gübreleyerek taşlaştırılmamaya çalışılmaktadır.Çiftçi toprağını kesinlikle Toprak Tahlil Istasyonlarında tahlil ettirdikten sonra uyarınca gübrelemektedir.Ancak son yıllarda anız yakma şeklindeki çok bilinçsiz davranış,toprağı kirletmekte,ondaki yararlı bakteriyel faaliyete son vermekte,adeta toprağı öldürmektedir.Bilindiği gibi son günlerde yurdun birçok yerinde çıkan orman yangınlarının çoğu bu anız yakmadan da kaynaklanmaktadır.

Toprak kirliliğine yol açan bir diğer etken de bilinçsizce ot

ilacı atma ve gübrelemedir.Çiftçi ot mücadelesi yapma ve fazla ürün almak için son yıllarda toprağını çok aşırı şekilde ilaçlamakta; azotlu,potaslı ve fosforlu suni gübre ile gübrelemektedir.Işte bu ot ilaçları oransız atılınca toprağı zehirlemekte; gübreler ise atıldıktan sonra yağmur yağıp erimezse yarar yerine zarar vermektedir.Bu durumda hem ürün yanmakta,hem de toprağın üstte ürünü besleyen 10-30 cm.arasındaki bölümü taşlaşmakta,toprak kirlenmektedir. Anılanların ziraatçılar tarafından çiftçiye anlatılması ve hava,su kirliliğinde olduğu gibi toprak kirliliğinde de çevre sorunlarının doğacağı unutulmamalıdır.

Değinildiği gibi Kırklareli Şehri,hava,su ve toprak kirliliği gibi çevre sorunları yaratacak faktörlerin şu an pek etkisinde değildir.Sanayileşememesi belki şehir için dezevanataj, ancak bu yanı ile avantajdır.Kent ilerde gelişecek sanayisi için önlemler alır, yukarıda belirtilenlerden de ders alırsa şimdi olduğu gibi sorunsuz ve huzurlu bir kent olarak kalabilir.Bu vesileyle ve son söz olarak Yüksek Lisans Tezimin ana konusu olan KIRKLARELI ŞEHRI sakinlerine sorunsuz ve mutlu yaşantılar dilerim.

ÇIZELGE ,TABLO,GRAFIK,HARITA,PLÂN LISTESI — Sahife

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

BİBLİYOGRAFYA

Bazı Kısaltmalar: Yay.(Yayını), Çev.(Çeviren), İst.Ün. (İstanbul Üniversitesi), Ed.Fak. (Edebiyat Fakültesi), C. (Cilt), S. (Sahife). İkt.Fak. Mecm. (İktisat Fakültesi Mecmuası), Örneğin 2274/91 (Edebiyat Fakültesi Yayın No/ Coğrafya Enstitüsü Yayın No), Md. (Müdürlüğü).

Not: Yazar adları soyadı alfabetiğine göre verilmiştir. Ünvanlar kullanılmamıştır.

BARKAN, Ö.Lütfü- 1963. Şehirlerin Teşekkül ve İnkişafı Tarihi Bakımından Osmanlı imparatorluğunda İmaret Sitelerinin Kuruluş ve İşleyiş Tarzına Ait Araştırmalar. İst. Ün. İkt. Fak. Mecm.C.23.No 1-2. İstanbul

BARKAN, Ö.Lütfü-1963. Fatih Camii İmareti Tesislerinin 1489-1490 Yıllarına Ait Bilançoları. İst. Ün. İkt. Fak. Mec.Cilt 23. No 1-2. İstanbul

BİLGİSEVEN, A.Kurtkan- 1988. Köy Sosyolojisi. Filiz Kitapevi. İstanbul.

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1990 Genel Nüfus Sayımı; Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. Kırklareli. 1990.

Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatının Türkiyede Yerleşme Merkezlerinin Kadelenmesi-Ülke Yerleşme Merkezleri Sistemi. Cilt-1. Köy İşleri Bakanlığı Yayını.Ankara.

BOSKOVİÇ, R.Y-1962(Çev. İsmail Eren) . 1762 Tarihli İstanbul Lehistan Seyahatine Ait Hatıra Defteri. İst. Ün. Ed. Fak. Tarih Dergisi.C. 12.S.16. İstanbul

EYİCE, Semavi-1963. İlk Osmanlı Devrinin Dini ve İçtimai Bir Müesesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler. İst. Ün. İkt. Fak. Mec. C.23. S. 1-2. İstanbul

GÖKBİLGİN, Tayyip-1952. Edirne ve Paşa Livası. İst.Ün.Ed.Fak. Yay. İstanbul

GÖKBİLGİN, Tayyip-1957. Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan. İst. Ün. Ed. Fak. Yay. İstanbul.

GÖNEY, Süha E-1984. Şehir Coğrafyası I. İst. Ün. Ed. Fak. Yay.2274/91. İstanbul

İslam Ansiklopedisi, Kırklareli maddesi

Kırklareli Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü ile İlgili Bütün Birimlerin Şehir Planı ve Diğer Haritaların Yapımı İçin Sundukları Veriler ve Yardımlar

Kırklareli İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğünün Tüm İstatistiki Bilgilere İlişkin Yaptıkları Yardımlar

Kırklareli Kültür Müdürlüğünün Verileri

Kırklareli Milli Eğitim Müdürlüğünün Verileri

Kırklareli Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü'nden Elde Edilen Devlet İstatistik Enstitüsünün Bütün Verileri

Kırklareli Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Kırklareli Ekonomik Raporu ve Diğer Veriler

Kırklareli İl Yıllığı-1967

Kırklareli İl Yıllığı-1988

MANSEL, Arif Müfit-1936. Trakya'da Alpullu, Lüleburgaz, Vize, Kırklareli Tumulüsleri. İst.Ün. Ed.Fak. Yay. İstanbul

Meydan Larousse. Kırklareli Maddesi.

ÖZGÜÇ, Nazmiye-1984. Beşeri Coğrafya'da Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri. İst.Ün. Ed. Fak. Yay. No 2511. İstanbul

SERGÜN, Ümit-1986. Kocaeli Yarımadasında Kırsal Yerleşme. İst. Ün. Ed. Fak. Yay No. 3370

TANOĞLU, Ali-1944. Samsun Şehri. Samsun Üniversite Haftası Yayını

TANOĞLU, Ali-1969. Nüfus ve Yerleşme. İst. Ün. Coğ. Enst. Yay. No. 45. İstanbul

TOLUN, B.-1976. Şehiriçi Arazi Kullanılışı. İst.Ün. Ed.Fak. Yay. No 2054/83. İstanbul

TUNCEL, Metin-1977. Şehir Yerleşmelerinde Kuruluş Yerinin Fonksiyonel Sürekliliğe Etkisi Üzerine Bir Deneme. İst. Ün. Coğ. Enst. Dergisi. C. 22. İstanbul

KIRKLARELİ MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ verileri.

KIRKLARELİ NÜFUS ve VATANDAŞLIK MÜDÜRLÜĞÜ'nden elde edilen Devlet İstatistik Enstitüsü'nün bütün verileri.

KIRKLARELI SANAYI ve TİCARET MÜDÜRLÜĞÜ Kırklareli Ekonomik Raporu ve diğer veriler.

KIRKLARELİ İL YILLIĞI-1967

KIRKLARELI İL YILLIĞI-1988

ARİF MUFİT MANSEL -1936.Trakya'da Alpullu,Lüleburgaz,Vize,Kırklareli Tümülüsleri.İst.Ünv.Ed.Fak.Yay.İstanbul.

ARİF MÜFIT MANSEL-1938.Trakya'nın Kültür Tarihi.Ist.Ün.Ed.Fak. Yay.İstanbul.

MEYDAN LAROUSSE Kırklareli Maddesi.

NERİMAN ÖZGÜÇ-1976.Şehirsel Merkeziyetin Gelişmesi.İst.Ünv.Ed. Fak.Yay.No 2087/80.İstanbul.(Jean Gottmann'dan Çev.)

NERİMAN ÖZGÜÇ-1984.BeşerîCoğrafya'da Veri Toplama ve Değerlendirme Yöntemleri.İst.Ünv.Ed.Fak.Yay.No 2511.Istanbul.

ALİ TANOĞLU-1944.Samsun Şehri.Samsun Üniversite Haftası.Say.283vd

ALİ TANOĞLU-1969.Nüfus ve Yerleşme.İstanbul.

B.TOLUN-1976.Şehiriçi Arazi Kullanılışı.İst.Ünv.Ed.Fak.Yay.No 2054/83.İstanbul.

B.TOLUN-1973/1977.Edirne Şehrinin Kullanılış Alanları.İst.Ünv. Coğrafya Enstitüsü Dergisi.Sayı 20-21.İstanbul.

M.TUNCEL-1977.Şehir Yerleşmelerinde Kuruluş Yerinin Fonksiyonel Sürekliliğe Etkisi Üzerine Bir deneme.İst.Ünv.Coğrafye Enstitüsü Dergisi.C.22.Istanbul.

N.TUNÇDİLEK-1957.Eskişehir ve Şehrin Tekâmülü.İst.Ünv.Coğrafya Enstitüsü Dergisi No 8.Istanbul.

EROL TÜMERTEKİN-1973.Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar.İst.Ünv.Ed.Fak.Yay.No 1840/72.Istanbul.

EROL TÜMERTEKIN-1973.Yerleşme Plânlaması,Şehir-Köy Ilişkileri. İst.Ünv.Coğrafya Enstitüsü Dergisi.S.18-19.Istanbul.

TUNÇDILEK, N.-1957. Eskişehir ve Şehrin Tekamülü. İst. Ün. Coğ. Enst. Dergisi. No 8. İstanbul

TUNÇDİLEK, N.- 1967. Türkiye İskan Coğrafyası.İst. Ün. Coğ. Enst. Yay. No 49. İstanbul

TÜMERTEKİN, Erol-1973. Türkiyede Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar. İst. Ün. Ed. Fak. Yay. No. 1840/72. İstanbul.

TÜMERTEKİN, Erol-1973. Yerleşme Planlaması, Şehir-Köy İlişkileri. İst. Ün. Coğ. Enst. Dergisi. Sayı 18-19. İstanbul.

YAVUZ. F.-1962. Şehircilik. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını. No 143. Ankara.

YAVUZ. F.-R. KELEŞ-C.GERAY-1973. Şehircilik-Sorunlar, Uygulama ve Politika Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını. No 348 Ankara.

Yıldız Üniversitesi Döner Sermaye İşletmeleri Planlama Grubu - 1984. Kırklareli Kenti Ekonomik Toplumsal ve Fiziki Çevre Çözümleme Çalışması. İstanbul.

YÜCEL, T.-1960. Türkiyede Şehirleşme Hareketleri ve Şehirler. Türk Coğrafya Dergisi. S. 20. İstanbul

EROL TÜMERTEKİN-1969.Sanayi Coğrafyası.İst.Ünv.Ed.Fak.Yay.No 22.İstanbul.

F.YAVUZ-R.KELEŞ-C.GERAY-1973.Şehircilik,Sorunlar,Uygulama ve Politika.Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay. No:348.Ankara.

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ Döner Sermaye İşletmeleri Plânlama Grubu-1984.Kırklareli Kenti Ekonomik Toplumsal ve FizikîÇevre Çözümleme Çalışması.(Kırklareli Belediyesi Finansmanı ile) İstanbul.

T.YÜCEL-1960.Türkiye'de Şehirleşme Hareketleri ve Şehirler.Türk Coğrafya Dergisi.S.20.Istanbul.

ÖMER LÜTFÜ BARKAN-1963.Şehirlerin Teşekkül ve İnkışâfı Tarihi Bakımından Osmanlı Imparatorluğunda Imâret Sitelerinin Kuruluş ve İşleyiş Tarzına Ait Araştırmalar.İst.Ünv.İktisat Fakültesi Mecm.C.23.No 1-2.İstanbul.

ÖMER LÜTFÜ BARKAN-1963.Fatih Camii İmâreti Tesislerinin 1489-1490 Yıllarına Ait Bilânçoları.İst.Ünv.İktisat Fakültesi Mecmuası.C.23.No 1-2.İstanbul.

BESIM DARKOT- Edirne.İst.Ünv.Coğrafya Enstitüse Dergisi.

N.TUNÇDİLEK-1967.Türkiye İskân Coğrafyası.İst.Ünv.Coğrafya Enstitüsü Yay.No:49.İstanbul.

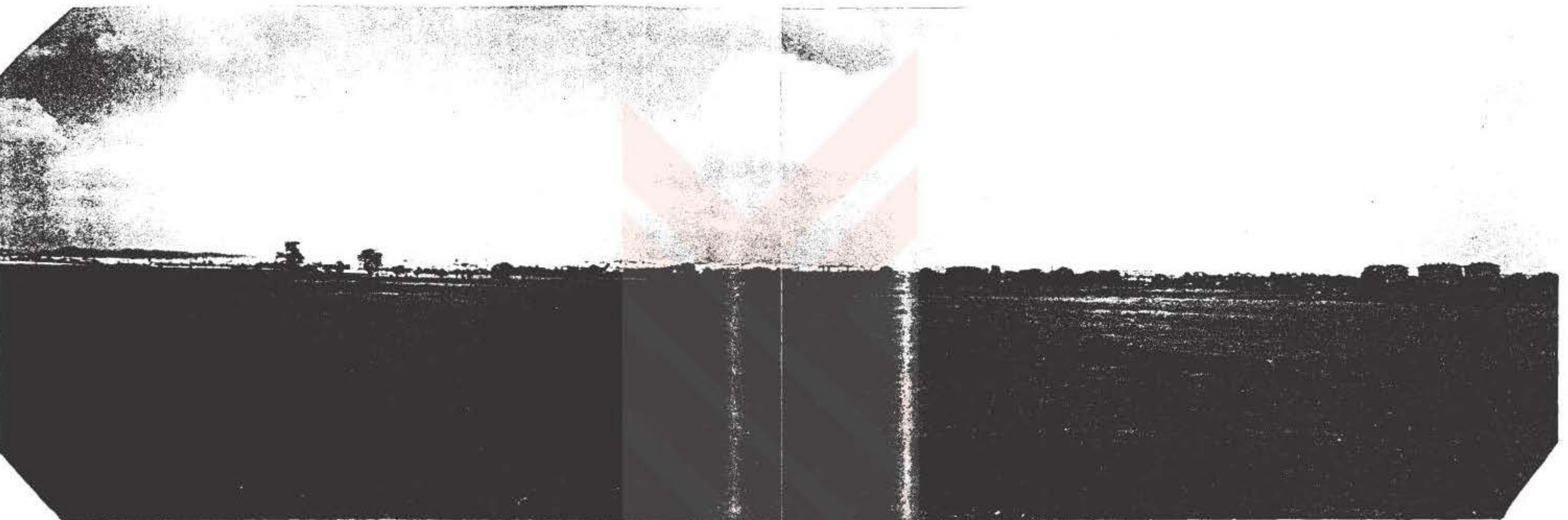
F.YAVUZ-1962.Şehircilik.Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay.No:143. Ankara.

Ayrıca:

Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1990 Genel Nüfus Sayımı;Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri,KIRKLARELİ 1990.

Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı'nın;Türkiye'de Yerleşme Merkezlerinin Kademelermesi-Ülke Yerleşme Merkezleri Sistemi,C.1. Köyişleri Bakanlığı Yayını.Ankara.

İmar İskân Bakanlığı,Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği;

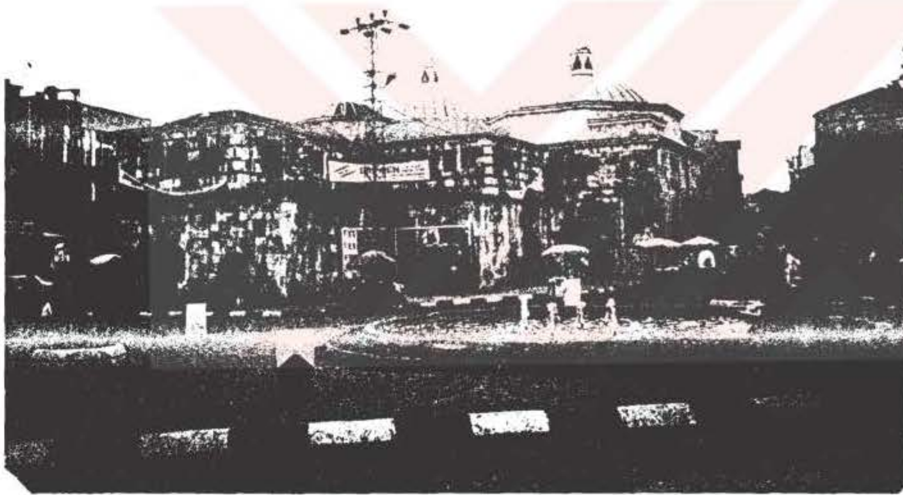

Fotğraf:1.KIRKLARELİ'İN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Fotoğraf.2.

KIRKŞEHİTLER ANITI KIRKLAR TEPESİNDEDİR. FETİH SIRASINDA ŞEHİT DÜŞEN KIRK ŞEHİT'İN ANISINA YAPILMIŞTIR.

Fotoğraf.3

ARASTA HIZIRBEY KÜLLİYESİ'NİN İKİ ÇARŞI MERKEZİDİR. ŞEHİR ÖNÜ ARASINDA ODAKLANMIŞTIR.

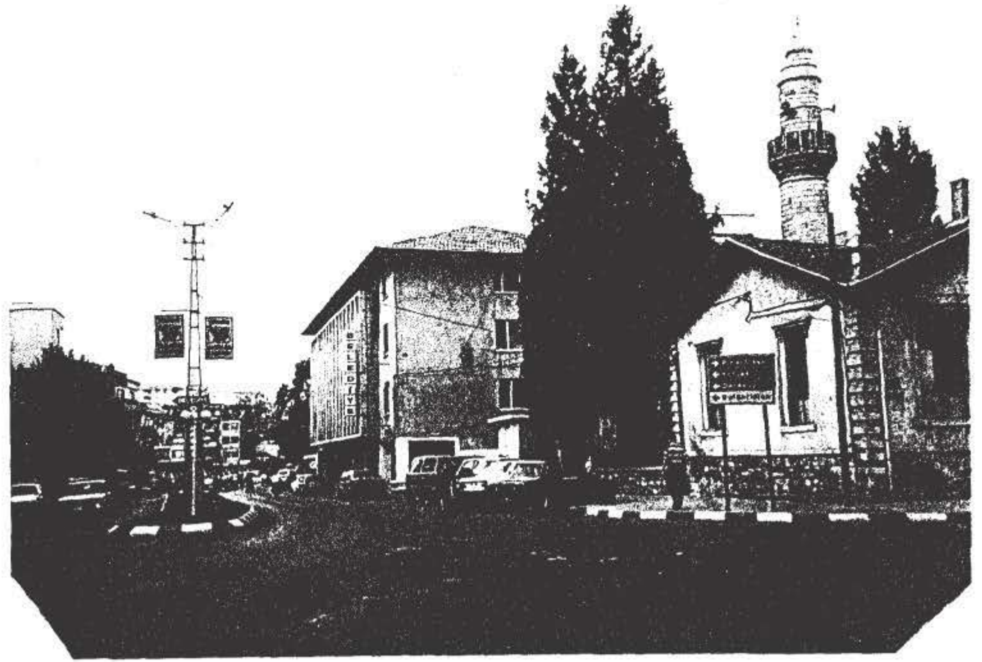
Fotoğraf.4.

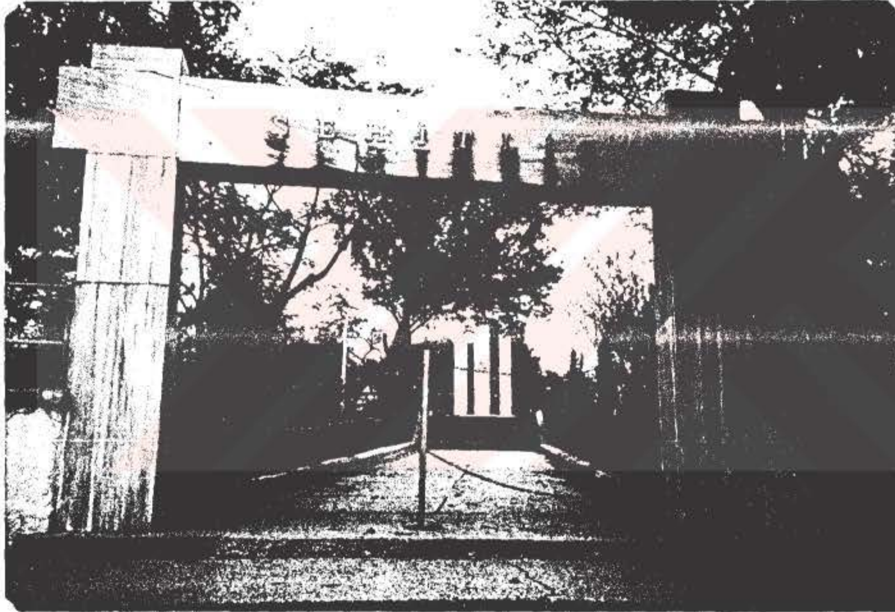
KIRKLARELİ VİLÂYET BİNASI HÜKÜMET KONAĞINDADIR?

Fotoğraf.5

KIRKLARELİ BELEDİYESİ CUMHURİYET MEYDANINDADIR.

Fotoğraf.6

ŞEHİTLİK KOCAHIDIR MAHALLESİNDE, PINARHİSAR YOLUNDADIR.

Fotoğraf.7

Trakya Üniversitesi Kırklareli Meslek Yüksek Okulu [illegible] Kocahıdır Mahallesinde olup [illegible] üzeredir.

Fotoğraf.8

ESKİ YERLEŞME DOKUSUNA AİT MEYDANLARA ÖRNEK OLAN YAYLA MEYDANI PARKIYLA DA ÜNLÜDÜR.

Fotoğraf.9

ESKİ DOKUYA AİT RUM YAPI ÖRNEĞİ BİNA YAYLA MAHALLESİNDE VALİ FAİK ÜSTÜN İLKOKULUDUR.

Fotoğraf 10

ESKİ RUM TAŞ YAPI ÖRNEĞİ OLAN BİNA ATATÜRK'ÜN KONUŞTUĞU BİNA OLARAK KORUNMAKTADIR.

Fotoğraf.11.

ESKİ DOKUYA
AİT RUM
YAPILARINDAN
BİRİ BUGÜN
KOCAELİDER
İLKOKULU
OLARAK
KULLANILMAKTADIR.

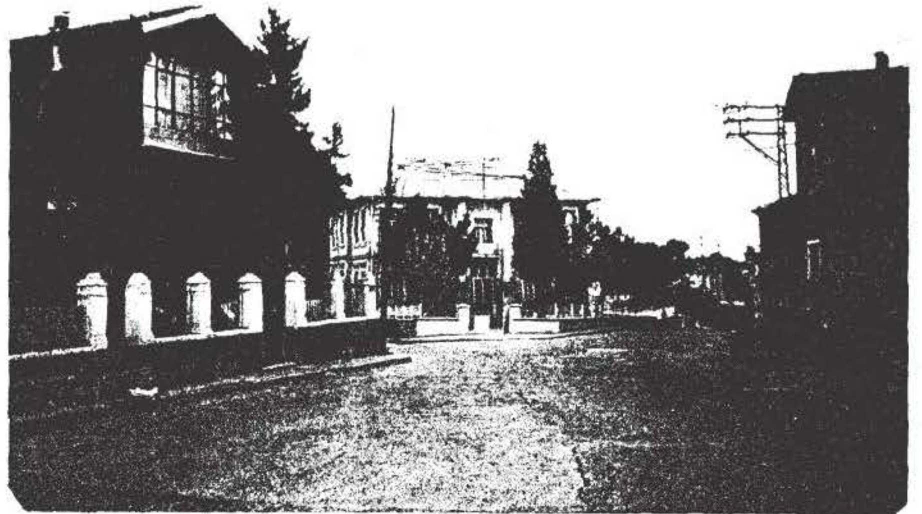

Fotoğraf 12

Eski Yerleşme
Dokusuna ait
bir örnek te
Kırkşehitler
Anıtı yanında-
ki bu iki tipik
evdir.

Fotoğraf 13

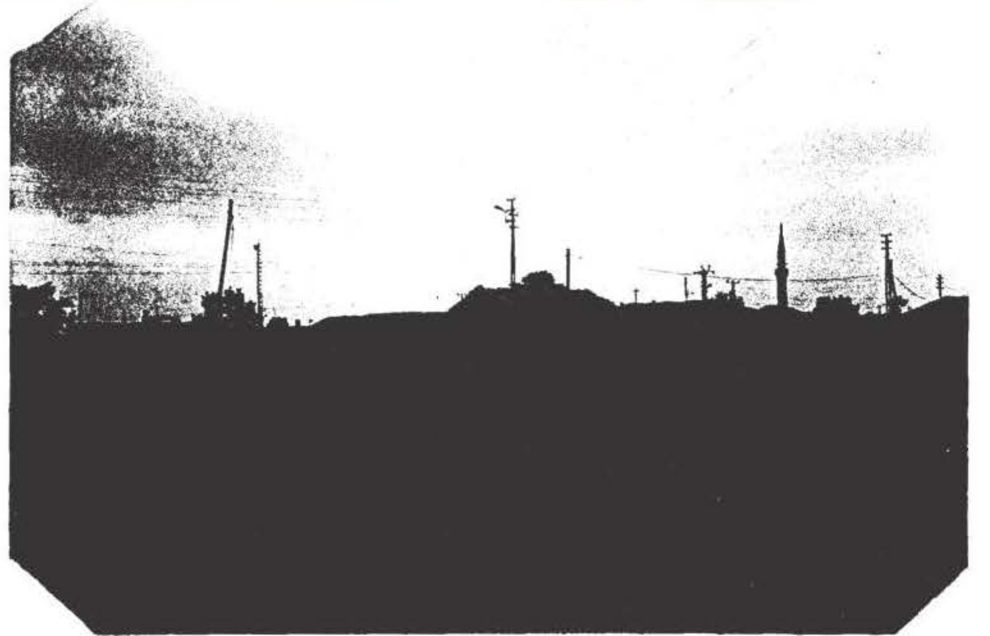
Yayla mahallesin-
de günümüzde Tevfik
Fikret İlkokulu o-
larak kullanılan
eski dokuya ait
bina ve iki yanın-
da yine eski doku-
ya ait Rum yapıları.

Fotoğraf 14

Eski dokuya ait ilginç bir ev. Ahmet Mithat İlkokulu yanındaki dar sokaktadır.

Fotoğraf 15

Karahıdır mahallesinde kırsal yapı dokusuna örnek meskenler.

Fotoğraf 16.

Göçmen Evleri Yerleşme Dokusu Meskenlerine Örnek Gazi Evleri Ertikli Yolu üzerinde bulunmaktadır.

Fotoğraf 17

Gecekondu Dokusu Meskenlerine Örnek. Kayla mahallesinin üç bölümünden alınmıştır.

Fotoğraf 18

Resmi Kurum Lojmanlarına Örnek Edirne caddesi üzerindeki DSI Lojmanlarıdır.

Fotoğraf 19

İmar Plânı süreci içinde oluşan katlı yapılanmaya örnek cadde üzeri bloklar.

Fotoğraf 20

Kentin en güzel bulvarı olan ATATÜRK Bulvarında katlı yapılanma örneği olan meskenler.

Fotoğraf 21

Bademlik mahallesinde kooperatif yoluyla oluşturulan modern siteler.

Fotoğraf 22

Cumhuriyet Meydanı Kırklareli Şehir Plânının nüvesi olup Hızırbey Külliyesi-Belediye ve Dingiloglu Parkı arasındadır.

Fotoğraf 23

Eski İstanbul Yolu Pınarhisar Caddesi veya Kurtuluş Caddesi Kırklareli'nin doğu girişidir. Kent kenarında Dereköy Çevre yolu ile birleşir

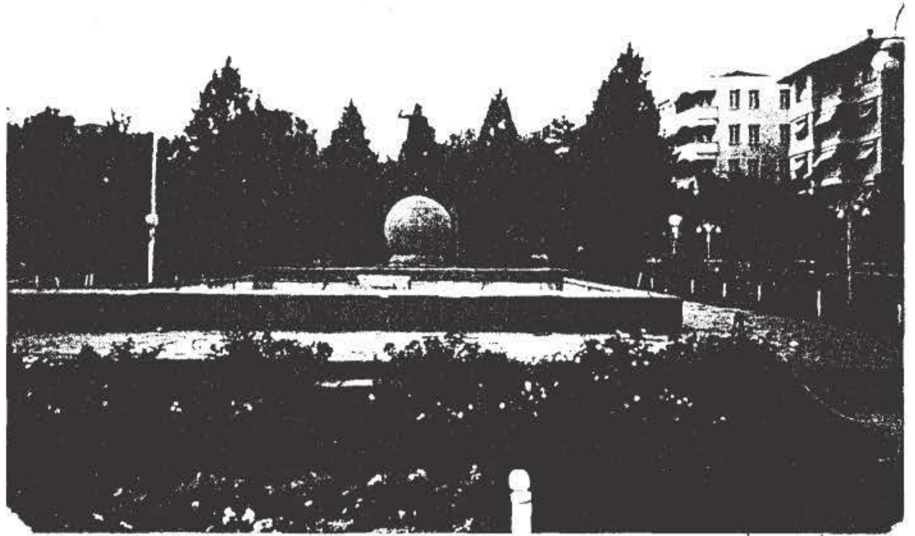
Fotoğraf 24

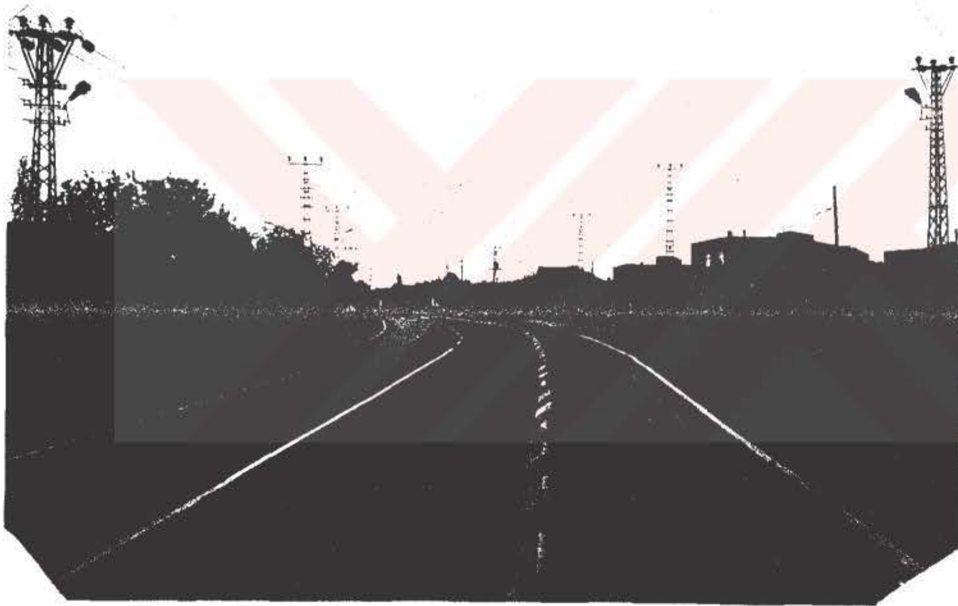
Kırklareli'ne Babaeski yönünden giren yeni İstanbul caddesi Dereköy-Pınarhisar çevre yolu kavşağı sonrası Mustafa Kemal Bulvarıyla kente girer.

Fotoğraf 25

Hükümet Meydanı Vilâyet önünde olub kuzeyindeki parkın içinde mükemmel bir Atatürk Anıtı vardır. Buraya birçok cadde açılmaktadır.

Fotoğraf 26

Eski İstanbul, Kahırhisar veya yeni adıyla Kurtuluş caddesinden Kırklareli'ye giriş. Arka plânda görülen Kırkşehit-lör deriidir.

Fotoğraf 27

Yeni İstanbul veya İstanbul-Babaeski caddesinden Kırklareli'ne girişi. Arka plânda kentin genel görünüşü...

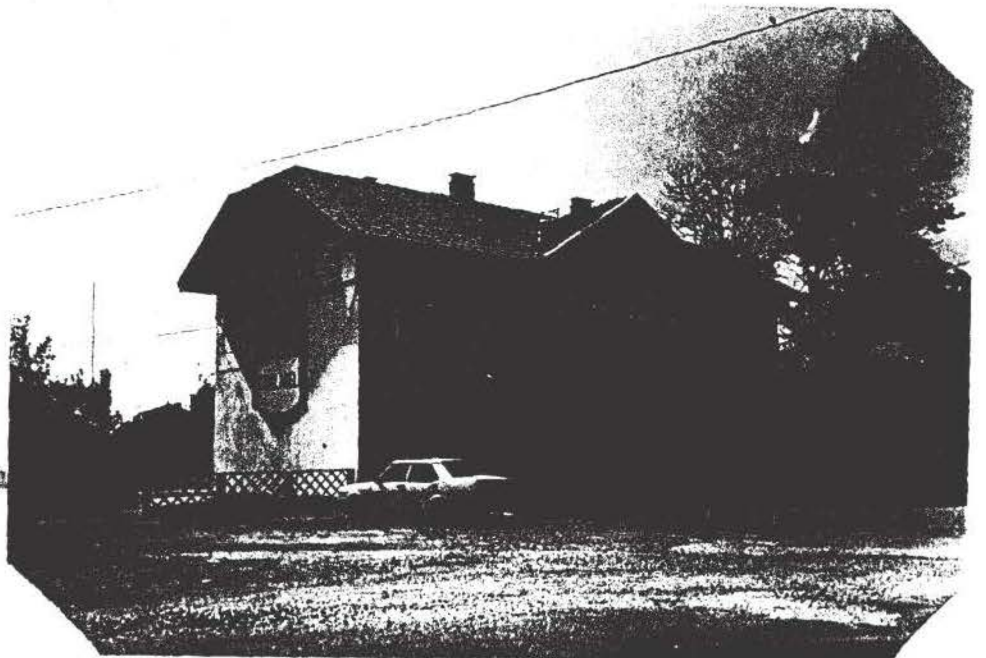
Fotoğraf 28

Kırklareli'nde Üzüm ile Merkez İlçe'de yemeklik ve şaraplık de[illegible] [illegible] yetiştirilmektedir,

Fotoğraf 29

Kırklareli'nde Otogar'ın yanındaki Küçük Sanayi Sitesinde Turan Al[illegible]t ve [illegible] ile Oto tamiri yapılır.

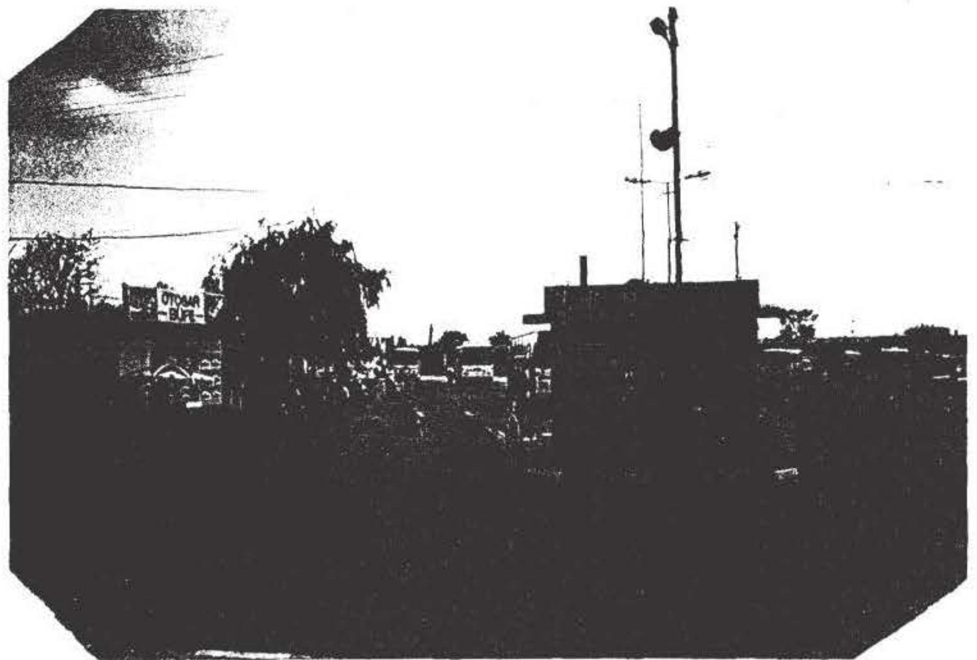

Fotoğraf 30

Kırklareli İstasyon Binası Atatürk Bulvarı'nın güney ucundadır.

Fotoğraf 31

OTOGAR

Fotoğraf 32

Kırklareli

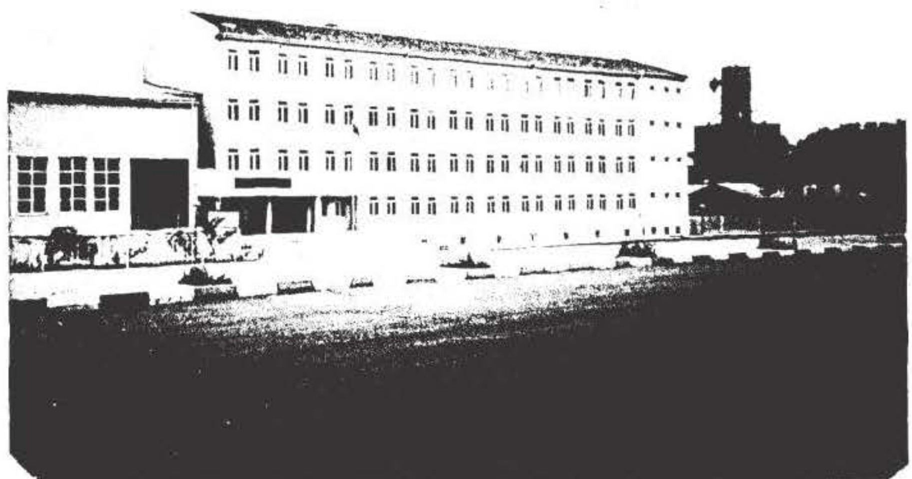
Devlet Hastanesi

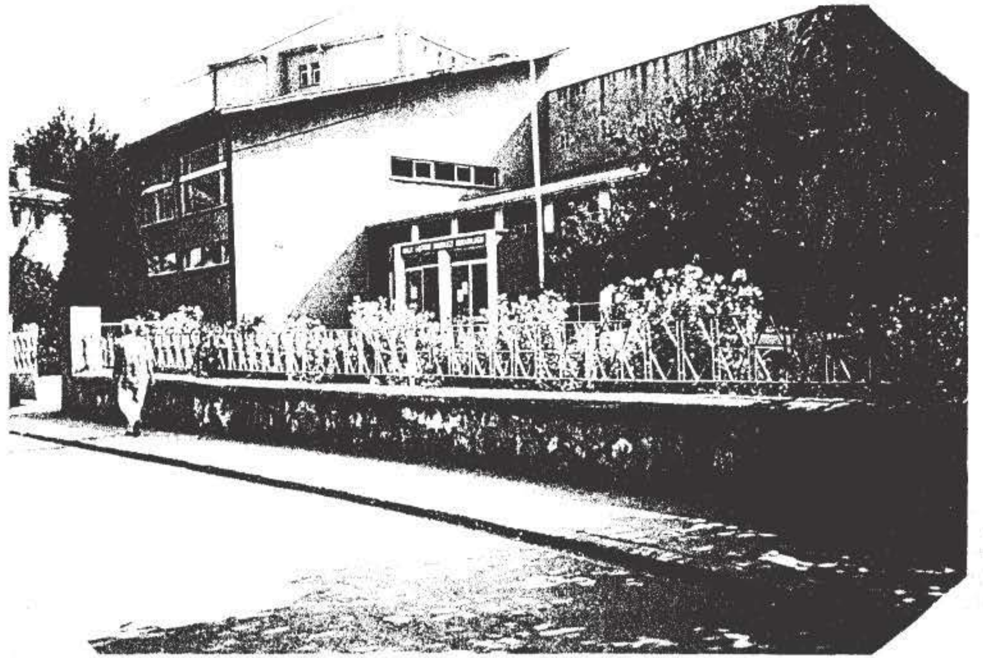
[illegible]

Fotoğraf 33

Kırklareli

Anadolu Lisesi

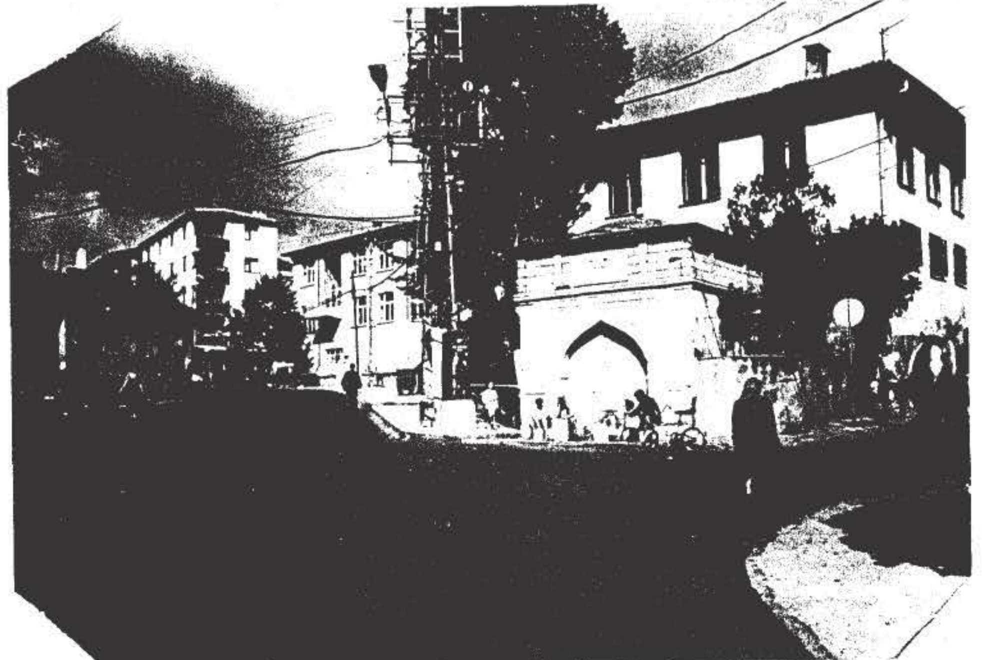
Fotoğraf 34

Kırklareli Halk Eğitim Merkezi Yaygın eğitim alanında çok etkilidir.

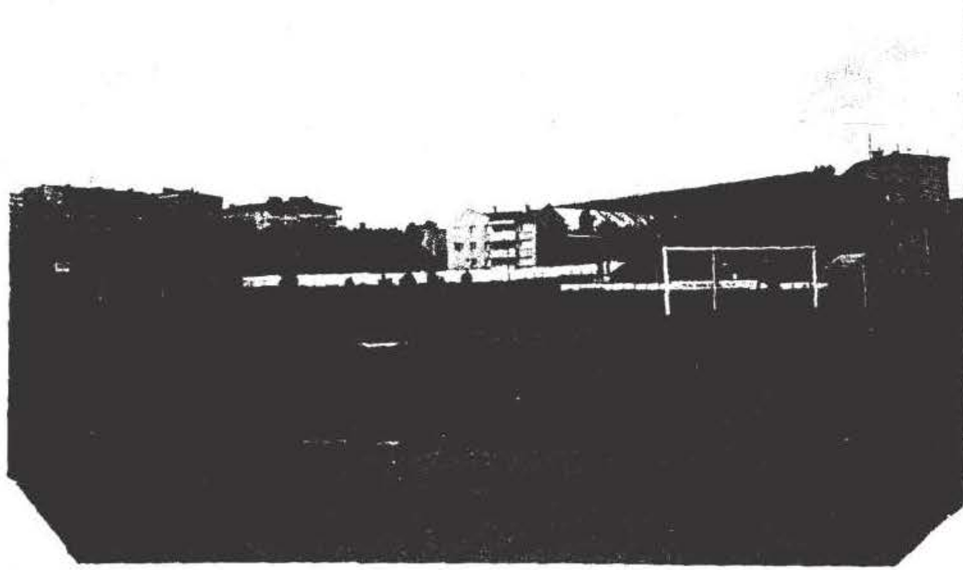
Fotoğraf 35

Yetiştirme Yurdu Anne veya babadan birini kaybetmiş, mahkeme tarafından bakıma muhtaç kararı alınmış çocukları barındırır.

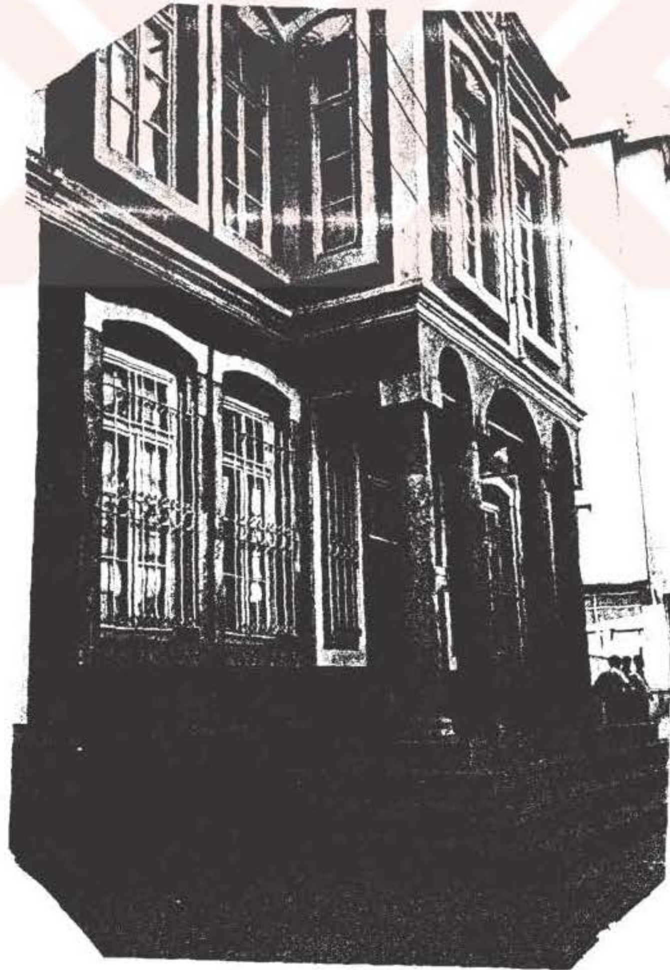

Fotoğraf 36

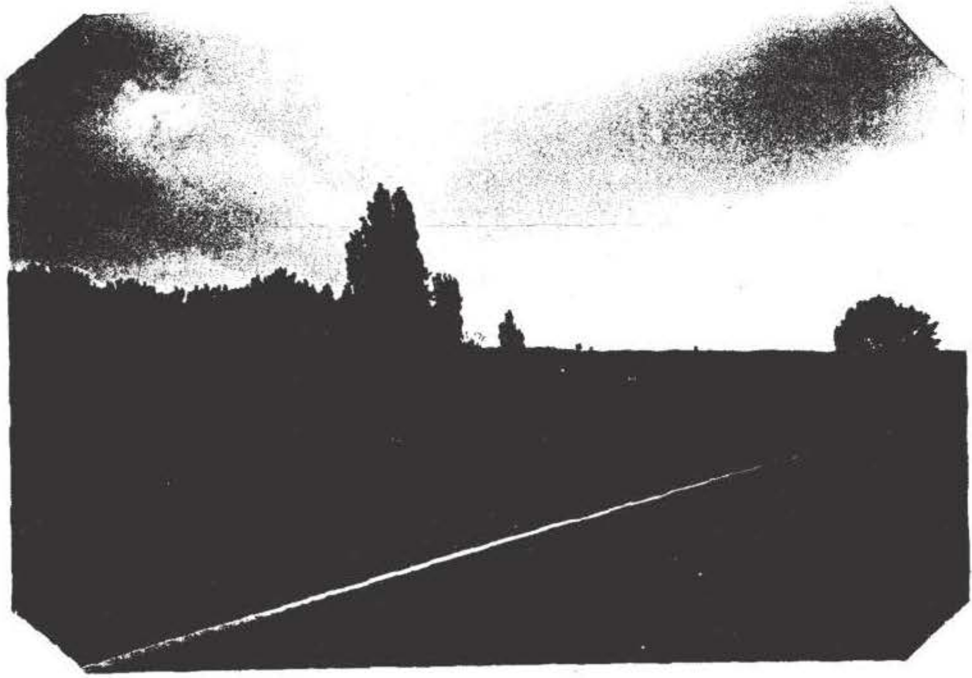
Eğitim Araçları Merkezi Ahmet Mithat ilkokulu bahçesindedir.

Fotoğraf 37 Kırklareli Atatürk Stadı

Fotoğraf 38 MÜZE

Fotoğraf 39 KAKAVA Şenlikleri Şeytandere kıyısındaki bu alanda yapılmaktadır.

Fotoğraf 40 KARAGÖZ'ün Kırklareli'li olduğu kent tarafından benimsenmiş,anısına bu heykel dikilmiştir.